

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Մալխանյան Գ.

Երգարտ պայծարյան
հայր...

ԼԵՆ

1574

1999

ԵՐԳՆԳԻՐ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՅ

ԿԱՄ

ԴԵՍԻՄՆԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸՆԿԱՆՅ

Գրք

ԳԱՐՐԻՆԻ ԺԵՐՈՒՆԻՈՑ ՊԱՏԿԱՆԵԱՆ

ՈՒՍՏՈՎ (ԳՐԻՔ ԳԵՐԱՅ)

ՏԳՐԵՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՏԻՐԱՐՐԱՀԱՄԵՐՆ

1876—ՌՅԻՆ

ԼԵՂ
1674

ԵՐԳ-ԱԳ-ԻՐ

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ւ Ի Ն Հ Ա Յ Ո Ց

ԿԱՄ

ԴԵՍՏԻՆԵԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸՆԿԸՑ

ԳՈՐԾ

ԳԱՐԻԻԻ ԾԵՐՈՒՆԻՈՑ ԳԱՑԿԱՆԵԱՆ

1301

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՆԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ 1879 ՎՃԱՐ

ՈՒՍՏՈՎ (ԳՆԻ ԼԷՐԱԿ)

ՏԳԱՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՏԵՐԱՐԱՀԱՄԵԱՆ

1876—ՈՅԻԵ

ԳԻՐՅԻՐԿ

Յ Ո Յ Ա Ի Ե Կ Կ Գ Կ Կ Ս Յ Ա Ր

ՄԱՐ

ՅԵՄԵՐՅԱ յԻԿԳՈՐԴՆԵՐԻՑԱՆԻ

ԾՂՈՒՐ

Дозволено Цензурою. С. Петербурга, 5 Нояря 1875 года.

(ԿԳԿԻ ԿԵՒ) ԲՈՏԱՌՈՒ

ՅԱՄԵՐՅԱՆ ԳԻՐԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

1876—0818

Երեսնամյակ Նոր-Նախըջևանայ

ԱԳԱՅ ՍՏԵՓԵՆՈՍԻ ԵՐԳԵՐԵԱՆ

ՔՈՇԷՎՆԻԿԵԱՆՑ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԻ

ԱԶԳԱՍԻՐ ԲԱՐԵԿԱՄԻ

Սրտեռանդ սէր որդիական՝ որ անդստին յօրէ աշակերտութեանդ պահեալ կայր սուրբ ի սրտիդ, և որոյ արգասիք բազում անգամ ընձեռեալ են ինձ սփոփանս ի չարաբաստիկ վիճակի իմում, հարկ դնէ ինձ՝ ի նշան երախտագիտութեան նուիրել զայս իմ աշխատասիրութիւն՝ պանծալի անուան քում, և լինել միշտ օրհներգու անձին և գործոց քոց:

ԾԵՐՈՒՆԻ ԴԱՐՈՒԷԼ ԳԱՑԿԱՆԵԱՆ :

9501 95

Կանոնական զորքի կոչում

ՄԱՅՐԱՆՔԱՆ ԿՍՈՒՄՓՈՅՍ ՅՅԻՅ

ՑՄԱՅԻՎՄԻՆՈՎ

ԿՍՈՒՄՓՈՅՍ ՔՂՄՍՍԵՋԱՆՈՅ

ԿՍՈՒՄՓՈՅՍ ԿՍՈՒՄՓՈՅՍ

Եղի միտարման զո մանավրդոս զէս քանուտեղՍ
մ , քիտոս զ զգուս զյալ յաշնայս քանաճեւոտողճիւս
-ոսիս շնի մի յաճեւոտեղ Նարման Նարթազ ցիսարդա լսո
'ճնի խնր թոս՝ Նանի զիւանի թիտապապազ զ սմափ
-ապէս Նի սար յիցիտոս՝ մաճեւոտաթրատաթ զ մաշո՝ զ
աշնի յիցի մ , Նարց մաւոսն զյաճեւոտա մի յիտողիտա
: քոց քոճոս մ միճան աթղեմ՝ զո

ԿՍՈՒՄՓՈՅՍ ԿՍՈՒՄՓՈՅՍ ԿՍՈՒՄՓՈՅՍ

41634-ա

28 1679

մանկիւն զո մ իտա միճե լանաթ զո թէ
մաճեւոտեղ մաոս զիցի յաճեւոտող զո
սիս քանարմ Նարց իցի յաճեւոտող
: սիցի յաճեւոտող զո զո զո զո զո

ԵՐԳԱԳԻՐ

ՊԵՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Չան բարբառոյ Միաճնի
ի Սրբոյ Աթոռոյն Եջմիածնի
առ Երկիր և առ Ազգ Հայոց:

Ա.

- 1 Երկիր և Ազգ՝ միշտ Միաճնիս ինձ անձկալի,
Հաճոյ և Հօրս՝ որ եղ ի ծոցդ հիմն իմ՝ գահի,
Այս քանի՞ դար անբաւ հընար գործ դըրի ես՝
Որ գէթ օգտիդ աղագաւ խելքդ գլուխդ բերես:
- 2 Յըրտասառոյց չեմ տուել քեզ ծագ Հիւսիսի,
Եւ ոչ կիզիչ խորշակ գօտւոյն Այրեցածի,
Այլ բարեխառն գաւառի մէջ բընակված ես,
Որ լաւ կեանքի վայելմամբ խելքդ գլուխդ բերես:
- 3 Դու խոհ՝ Մասեաց բընիկ ծընունդ չես սերընդեամբ,
Հեռի տեղեաց էին նախնիքդ իւրեանց ծագմամբ,
Բեզ գիրկս առի որբուկ անտէր երեխի պէս,
Իերի Մասիս՝ որ տակաւ խելքդ գլուխդ բերես:

4 Քեզ ոչ Քամայ ցեղէն առի և ոչ Սեմեան,
 Նորաբողբոջ ընծիւղ չէի՞ր տան Յարէթեան.
 Ընապատէն քաղեալ վայրի թարմ ծաղկանց պէս,
 Եստ տընկեցի՞ որ ջրրուած խելքդ գլուխդ բերես:

5 Ո՛ւր էր աշխարհ, ո՛ւր էր երկիր, ո՛ւր տիեզերք,
 Ո՛ւր հող և ջուր կամ անսահման ծովուց եզերք,
 Մինչ ես զերկիրդ իմ մըտքիս մէջ որպէս քարտեզ,
 Միշտ ունէի պարզած թէ խելքդ գլուխդ բերես:

6 Եչք իմ յառած էր քո վերայ այն ժամանակ
 երբ զօրութիւնս կազմէր նիւթէն անթիւ գընտակ.
 Ընհուն անբաւ տարածութեան մէջ տիրապէս,
 Իւր արեգակն հանէր՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

7 Եյս այն վայրկեանն էր՝ երբ ասի՝ «Նղիցի լոյս»,
 Եւ հրամանէս ըսկըզնածին խաւարն ետ խոյս,
 Ընթիւ գընտակք երևեցան վառ ջահից պէս՝
 Եյն աստեղք ծերք էին թէ խելքդ գլուխդ բերես:

8 Եյն գընտակ՝ ուր պիտի երկիրդ գետեղէի,
 երեք մատովս կալայ որպէս խընձոր ոսկի,
 Սատանցս տեղերն գրրոշմուելով բիծերու պէս՝
 երեք մեծ ծով արի որ խելքդ գլուխդ բերես:

9 Մին այն ծովուց անուանեցաւ Ասապիական,
 Որովհետև անդ Ազգք հընումն բընակվեցան,
 երկրորդ ծով Սեաւ կոչուեց յարմար իւր գունոյն պէս,
 Ընհիւրընկալ ասին՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

10 Սեաւ ծովի մէջ էր ամրացած իմ ցուցամատ,
 Որով ծովուց, հողմոց դընեմ սահման հաստատ.
 Եսեմ դարուց յաւիտենից՝ «Հոսեաց այսպէս»,
 Եւ հնազանդին բանիս՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

11 երրորդ ծով մեծ՝ ուր որ բուծու էր Արարչական,
 Որով դրոշմեմ ընտիր ճակատս արքայական,
 Միջերկրական կոչել տըւի իմաստնապէս՝
 Որ մըտադիր լինիս և խելքդ գլուխդ բերես:

12 Ընդ մէջ երկուց մատանցս Մասիս երկաղըլուի,
 Սեղմեալ բացեց ասէլ կոկորդ իւր հըրաբուի.
 Նորա փայլուն բոցոյն ճաճանչք խարոյկի պէս՝
 Մինչ ի Աորդուք ցուաց՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

13 երբ սեղմեցի երեք մատով դեռ ջերմ գետին,
 Միջամատնէս մինչ ցուցամատնս Արեւածին,
 Աաւկաս լերինք երևեցան ասազնատես,
 Ելբուս, Ազգբէզ ծագօք թէ խելքդ գլուխդ բերես:

14 Ինչ այն երեք մատանցս մէջ կայր՝ քեզ այն տըվե,
 Մեծ և փոքրիկ Մասիսք արի սին արձանի.
 Մասեաց վերայ Տապանս գրրի պըսակի պէս՝
 Որ միշտ նայիս հեռուստ և խելքդ գլուխդ բերես:

15 Քո կողմնացոյց արի մատանցս խրրուած տեղերն,
 Քեզ արևելք էին Ասապից ծովի ավիներն.
 Ընդ էր գրրուած միջամատնս սքանչելատես՝
 Քեզ հաստարան թիկանց թէ խելքդ գլուխդ բերես:

16 Լայն էր հարաւդ, և արեւմուտքդ չունէր սահման,
Եյն՝ ասպարէս էի թողել քո յայտնութեան,
Որ երբ փառաց ըղձակերտեալ դիւցադներդես,
Տարածես միտքդ քան աջդ՝ մինչ խելքդ գլուխդ բերես:

17 Յայտնի էին ինձ վէպք զըուցաց աւանդական,
Ինչ նախնեաց քոց երգեալ կան բանք քերթողական,
Պազանաց հետ կեանքդ են ձուլել որսորդի պէս՝
Բըրգան ընկեր կանգնել՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

18 Միթէ ես քեզ չէի կարող յայնժամ ստեղծել,
Երբ որ մարդոյն Վրրախսան էի տեղ որոշել.
Քեզ վարք և բարք տալ վատաբաղդ Եբելի պէս,
Որ կայենի մահակաւ խելքդ գլուխդ բերես:

19 Բայց ես նոյն իսկ մարդն էլ յայնժամ ըստեղծեցի,
Երբ ամեն ինչ ի պէտս նորա հանդերձեցի.
Թէ կերակուր թէ բնակարան իւր բնութեան պէս.
Որ այն կարգէն սովօխ և խելքդ գլուխդ բերես:

20 Երբ հուրն անշէջ դրրի կենդրոն հողազընտի,
Մինչ հող և ջուր չէին ի կարգ երևութի,
Միայն հրեղէն գունտ կը գըլէր անիւի պէս
Օջարեգակամբ՝ որ զըննեալ խելքդ գլուխդ բերես:

21 Մինչ բընութեան հրաման տրւի այն հրագունտէն
Տակաւ զըտել սկըզընատարրըն հրամած նիւթէն,
Պատեան հըրոյն կազմել ձրոյ նուրբ մաշկի պէս,
Եւ դարերով պընդել՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

22 Քանի՞ միլիոն հեղ լըրացոյց գունտ իւր շըրջան,
Որ ամ յամէ կանէր ի դիրս հաստատութեան,
Մինչ այն բարակ կեղև ձրոյ կըծեպի պէս՝
Վորդ թանձրացաւ խոր հաստ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

23 Քանի՞ փարսախ հեռի մընաց հուր ամփոփուած,
Մէջ լաւայեան անհըրահալ կըղկըղանաց.
Յորոց վերայ նիւթ բարդեցաւ պինդ վեմի պէս,
Որ հաստութեան միտ եղեալ խելքդ գլուխդ բերես:

24 Քանի՞ հազար դարք պէտք եղան երբ տարր ջըրոյ,
Բաժանվեցաւ անդընդատոյզ միթերից հըրոյ,
Համատարած ովկիանոսն սաւանի պէս՝
Ծածկեց հրալից այն գունտ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

25 Մեծ հեղեղ ջուրց անթիւ դարուք յառաջ բերի,
Քան զողողակս աւուրց Նոյի և Քսիսութրի.
Եյս այն ջուր էր՝ յոր սաւառնեալ թըխամայրի պէս՝
Տածիչ Հողին շըրջէր որ խելքդ գլուխդ բերես:

26 Հազարամեակք ո՞րքան եղեն իւրեանց թըլուլ
Մինչ ջուր էառ իւր ընդաբոյս բընութիւն զով,
Ջրածին տարերք սահանացան յորձանաց պէս՝
Բատածեցին տարրըն՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

27 Մինչ ծածկեցի յատակ ծովուն այն տըղմերով,
Որոց մէջ կայր սկըզընատարրըն իւր բիւրներով
Ժըժմանց որդանց կուտակութեանց աւազոյ պէս,
Որոց հասու կընիս՝ երբ խելքդ գլուխդ բերես:

- 28 Վանի՞ անդամ դարք բազմաւորք բոլորեցան,
 Մինչ անհամար խեցեմորթովք ծովեր լրցան,
 Եւ աւազի մէջ քարացած ծառերի պէս՝
 Խիտ քարաբոյսք արին՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 29 Ուր չեն անտառք՝ անդ ժայռեր են լեռնանրման,
 Ի բերաւոր բերուց ժրժմանց՝ որք կը գեռան,
 Եյլ իրերաց հետ մածեալ կան պինդ խիժի պէս,
 Ենթաւ կարկառ կազմեն՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 30 Վանի՞ դարեր պրտոյտքեցան՝ մինչ ներքուստ հուր,
 Եւ անտաքուստ աշխատեցաւ անսահման ջուր,
 Երկրի ծաւքերն բազմապատկեց թերթերու պէս՝
 Բիրատեսակ կառովք՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 31 Վանի՞ դարեր գրլեալ անցան՝ որ մէջ ծովուց
 Խեցեպատեանք իւրեանց խեփորք սուզին յալուց,
 Խորայատակք լրքցրվեցան մրթերից պէս՝
 Եզգի ազգի ժրժմամբք՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 32 Իսկ ուր զանգուած հողոյ եղև յարմարաւոր,
 Ենդ բոյսք և տունկք երևեցան զերթ քոս և լոռ.
 Մամուռ ծածկեց գորանաբրրով յատակերես,
 Կեանք ի ծովու ծագեց՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 33 Եւ ուր ցամաքք երևեցան կրղզեաց նրման,
 Ենդ ծառք տակաւ արմատացեալ անտառացան.
 Բայց հուր և ջուր անհաշտելի թըշնամեաց պէս,
 Տակն ի վերայ արին թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 34 Եյն ժամանակ ծառք դարաւորք անյայտացան,
 Ենթիւ լուղակք տեսակօք ծովն անհետացան.
 Փըշրանք խեցեաց և խիճք քարանց աւազի պէս,
 Թաղեցին բոյսք և տունկք թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 35 Մինչ միջակէտ կենդրոն երկրի հրաշէկ հալեալ՝
 Միապաղաղ բազալտ վիմօք էր շուրջ պատեալ,
 Թանձրաբարդեալ շառաւիղօք բերեղապէս,
 Կամար եղան հըրոյն թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 36 Օանգուածք Վեմբրեան, և Սիլուրեան և Գէվոնեան՝
 Ենդ բաղկացան՝ երբ բուսականք բողբոջեցան,
 Ենդ և խըխունջք, կողինջք, կոնքեղք սատափի պէս՝
 Ծովուց ի խորս լրցան՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 37 Մինչ օրէցօր կը թանձրանայր կեղև երկրի,
 Ներքսակողմումն կը գոյանայր ածուխ քարի,
 Ծառք ծածկեցին մակերևոյթն անտառի պէս,
 Չըկունք, սողունք ելին թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 38 Երդէն երկիր ունէր վեց յարկ մինչ շքնչաւորք
 Երևեցան զեռունք և հաւք հըրէշաւորք,
 Երկակենցաղ թըռչունք լրցան բընակչաց պէս,
 Գորտք և Սողեսք և օձք թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 39 Յեթներորդում՝ գազանք ահեղք և վեթխարիք,
 Հաւք անձոռնիք դաժանակերպք և ահուելիք,
 Տիտունք թևօք բնդ օդս թըռչողք չըղջիկանց պէս,
 Ծով և ցամաք լրցին թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 40 Ա էլդեան զանգուածք և էօցէնեանք մինչ հաստեցան
 Եւ կայտառաց անթիւ տեսակք երևեցան,
 Եւ շողղակերք և կաթընկերք էրէոց պէս՝
 Չորքոտանիք յարեան թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 41 Որքան կեղև հողագունտիդ կըթանճրանայր,
 Թիւ կենդանեաց յօղս և յերկրի կը բազմանայր,
 Պէտքնողաւք, իքտիողաւք արդի շանց պէս՝
 Բըռնել էին զերկիրն՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 42 Միոցէնեան, Պէտքէնեան զանգուածներն՝
 Երբ ծածկեցին հողանիւթեայ այս երկիրըն,
 Եշխարհ եկին չորսձեռնանիք կապիկի պէս՝
 Միւս կենդանեաց նրման թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 43 Եպա արդի մակերևոյթ երկրագունտի՝
 Օջարդարվեցաւ ծառովք տրնկովք հանգոյն դրախտի,
 Եւ մաստողծնք, մամոնտք փրղաց բուն նախնեաց պէս՝
 Բսկիզն առին շըրջել թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 44 Յընդերս երկրի գոյացան աղք բազմատեսակ՝
 Ոսկի, արծաթ և փլաթինայ, սընդիկ ժիպակ,
 Պըղենձ, երկաթ, արծիճ, անագ՝ արծաթի պէս՝
 Հանգիստ գըրի ի հանքս թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 45 Տեսիք ջրածինն՝ որոյ ընկեր էր թըթուածին,
 Բաժին օդոյն՝ ազօդ կոչեալ բորակածին,
 Աամ ածխածին նիւթ գոհարաց ճընողապէս
 Եւ կազ լուցկիք ճրագաց՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 46 Տեսար՝ որքան հետևութեամբք եղաւ երկիր,
 Բայց դեռ մարդոյն չըկայր հաստատ տեղ յարկակիր.
 Ես այն կարգերն՝ որ դրել էի օրէնքի պէս՝
 Չը կամեցայ փոխել՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 47 Միթէ չէի՞ ստեղծել կարող յական թարթել,
 Ար յանդրգնէր ինչ հրամանիս հակառակել.
 Եսաց՝ եղեն՝ իմ նախահօր երգածի պէս՝
 Եմենայն ինչ կըլնէր թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 48 Բայց Մոսէսին վեց օր կարգաւ ետու ասել,
 Եյն վեց աւուրց գաղտնիք Գաւիթ էր հասկացել.
 Յաչս իմ հաղար ամն է միոյ վայրկենի պէս,
 Յախտեանն է իմ ժամ՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 49 Ի՞նչ հարկ կայր որ յայնժամ՝ ըզմարդն ըստեղծէի,
 Մինչ ահագին դարձուածք կային վասն աշխարհի.
 Հրահոյլ կենդրոն պիտի կատդէր գազանի պէս,
 Որ գառագդի մէջ կայ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 50 Երբ գոլորշեք, շոգիք և կազք բազձաձեցան,
 Փակեալ վայրէն ելք որոնել ըստիպվեցան.
 Սասանեցան հիմունք երկրի տերևի պէս,
 Գընտակ շարժեց, դողաց՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 51 Եհա յայսժամ՝ երեք մատամբքս կալայ զաշխարհ,
 Որոյ ցընցումն չէր բընաւին ինչ արհամարհ.
 Եւ յայն վայրկեան մատանցս տեղերն դըրրոշմի պէս՝
 Յերկրի մնացին կընիք՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 52 Յամաք տեղերն սուզան յանդունդս խորայտակ,
 Ծովք լրճացան յերբեմնական դիւր մակարդակ.
 Լերինք բըլուրք վերամբարձան կոհակաց պէս,
 Երկիր փոխեց իւր կերպ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 53 Հրակուտակ ծով՝ շնեց ճանսիայ իւր բըղխելոյն,
 Նոր նոր ճարակ տըւեց շողեաց բազմանալոյն.
 Շատ լեռներից կըրակ բըղխեց Մասիսի պէս,
 Լաւայն հոսեց ի վայր թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 54 Հազարաւոր դարք վերըստին գըլըրեցան,
 Մինչ պատառվածք հրաբուլիս ժայթքմանց կարկատե-
 Լքրատիկեան ժայռք երեցան կարկառաց պէս, (ցան.
 Եյս արդի էր երկիր թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 55 Սա ճոխացաւ այն բազմազան ծաղկունքներով,
 Որով երկիր արդ պըճնի իբր իւր զարդերով,
 Ծառք ծածկեցին սորա երես ծամերի պէս,
 Որպէս ջըքնաղ հարսին՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 56 Սեռք զանազան չորքոտանեաց և անասնոց,
 Եւ օդասլաց փետրաւորաց մեծ մեծ թըռչնոց.
 Եւ թըռչնակաց որք կը թըռչին նետերի պէս,
 Կենդանացրին զաշխարհ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 57 Յետոյ Գըրախտան արևելեան կողմ տընկեցի,
 Յամեն կողմանց ցանկով ծառոց շուրջ պատեցի.
 Կենաց ծառն էլ դըրի կենդրոն այլ ծառոց պէս՝
 Տեղ հանդրատեան մարդոյն որ խելքդ գլուխդ բերես:

- 58 Ըզկնի սորա ըսկըսայ մարդ առաջ բերել,
 Եւ պատկերիս նըմանութեամբ պատուասիրել.
 Մուծի գըրախտ վայելչազարդ տանտիրոջ պէս,
 Որ ժառանգէ ամենն՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 59 Ինչպէս մարդոյն, նոյնպէս և քեզ էի կարող՝
 Մութ ոչինչէն հանդիսանալ նորաստեղծող.
 Բայց ի՞նչ օգուտ լինել յայն դար անբանից պէս
 Երկոտանի գազան՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 60 Քեզ տուել են բազմադարեան առաջնութիւն,
 Չորեքտասան դար տուէ այդ մոլորութիւն.
 Քեզ արդ ես նոր լոյս կըծագեմ իմ շողի պէս,
 Նըշմարտագոյնն ճանչնալ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 61 Նոցա չէր կամք քեզ ի շաւղաց խոտորեցնել,
 Եյլ երախտիք իմ կամեցել են բազմացնել.
 Յոյժ պարտաւոր իմոց բարեաց ցոյց տալ ըզքեզ,
 Որ պատկառիս, և խըղճիւ խելքդ գլուխդ բերես:
- 62 Վանսորոյ ես նոցա երգածն թէ արդ կըրկնեմ,
 Միայն պիտի համառօտիւ քեզ յուշ առնեմ,
 Թէ զհարդ նորոց անցից ընդ հնոյն խաօսապէս
 Հանգամանքն են խառնել թէ խելքդ գլուխ բերես:

Բ.

- 63 Քան զիմ՝ ծընունդ կանխել ես դու հազիւ ութ դար,
Քրսան և հինգ դար են շնորհել առատաբար.
Քո Հայկ նախնւոյն կեանք են տըւել դազանաց պէս,
Օտրդիս՝ անբան ցուցել՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 64 Բաբելոնում՝ միթէ այլազգ կենցաղ չըկայր,
Որ Հայկածին գերդաստան դոյզն ազնււանայր.
Քեզ խաշարած վարք են ձօնել վայրենեաց պէս,
Փոխել եմ տեղդ՝ որ այնու խելքդ գլուխդ բերես:
- 65 Նախկին ծնողաց որդիք կային քեզ օրինակ,
Հայկին տուել եմ ստէպ կրրկնել այն յիշատակ.
Մնորանիկն էր գործող երկրի ծընողն պէս,
Գործել պահէն յուշ ած որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 66 Խորհուրդն ի՞նչ էր՝ որ Մբելին Այէն յաղթեց,
Ո՞չ հանդերձեալքն տիեզերաց նրկարագրեց.
Որ հողագործ մըշակութիւնն եկեալ հանդէս՝
Պիտի յաղթող պանծայ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 67 Մնանոց հետ վարքն Մբելեան էր չքատացար,
Առշտ բրրտութեամբ սուպու ամեհի վայրագ դարձար,
Մինչ այլք թէթև թևս ըստացան հրեշտակաց պէս,
Ի պար խաշանց կալովդ՝ տի խելքդ գլուխդ բերես:

- 68 Խաշնադարման, Արկադիայքդ արդեօք ո՞ւր են,
Մինչ հովուսիքդ ո՞չ սրբնագօք դառնան հովտէն,
Նոր Ապողոնքդ՝ ինև մերժեալ յԱլեմս լեռնէս՝
Է՞ր ոսկեզար ո՞չ տան՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 69 Ձը լինի՞ թէ Պարնաս լեառն իմ խորհրդական,
Լեալ է բաժին ոչ որդեգրաց Աթէնական,
Այլ երամոց Միդասականջ մուզայից պէս,
Զգետով վանման արժան՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 70 Ներբողին ես էի դըրել երկաթի թագ,
Դէմ գազանաց ինձ քաղցրացել էր իւր վաստակ,
Սորա հրգօր բազկի տակէն քեզ որդւոյս պէս,
Գուրս եմ կորզել՝ որ ազատ խելքդ գլուխդ բերես:
- 71 Երեք հարիւր հօրանավար ընկերներով,
Տէր եմ կանգնել ըզՀայկ երկրին լի ազգերով,
Չամենք հնազանդ արել նախնեացդ՝ գառներուդ պէս,
Որ երախուսովիս, և փառքով խելքդ գլուխդ բերես:
- 72 Մինչ տեսել եմ որ իբր անդործ հողդ ես թողել,
Մարդավայել քո կրթութիւնքդ անտես արել.
Ներբողին եմ ձայն տըւել որ սաստ տեսանես,
Գոնէ մարտից երկիւղով խելքդ գլուխդ բերես:
- 73 Մինչ դաշտք լերինք՝ Ներբողի զօրքն են տարածվել,
Չորք և հովիտք խուժանով են խիտ ծածկրվել,
Աղթամարայ ծովակի մօտ ճրնճղուկի պէս
Քեզ պատել եմ՝ որ ահով խելքդ գլուխդ բերես:

- 74 Այլ երբ հասել են իմ ականջս անմեղ կանանց՝
 Եղիողորմ ձայնք, ճիչք ողբոց և կականմանց,
 Իբր խնայել եմ տրղայոց ծընողի պէս՝
 Օգնել եմ որ փորձանքով խելքդ գլուխդ բերես:
- 75 Նախ իբր մէջերդ հաստատել եմ սերտ միութիւն,
 Յետոյ տըւել աներկեան վրստահութիւն.
 Ընհամար զօրքն ցուցել տրկար մարախի պէս,
 Որ զօրացած քաջութեամբ խելքդ գլուխդ բերես:
- 76 Մերկ ես եղել ըսպառազէն զօրաց հանդէպ՝
 Սակաւաթիւ ջոկովք հովուացդ յոյժ տարադէպ,
 Թէ մէկ մէկ քար արձակէին կարկուտի պէս,
 Քեզ շատ կըլնէր՝ որ ջարդված՝ խելքդ գլուխդ բերես:
- 77 Ունեցել ես նետ որ ծայրն էր փուշ կամ ոսկոր,
 Սոսկ բիրերով է լեալ զհնուած գունդ ձեր բոլոր,
 Մինչ Ներբողի զօրք եկել են ամպրոպաց պէս
 Թողլ եմ տըւել՝ որ նեղուած խելքդ գլուխդ բերես:
- 78 Ճակատ խըմբել եմ տըւել քեզ իբր յայն հովտին,
 Չեմ կամեցել իմ օգնութիւն տալ Ներբողին.
 Երեք հարիւրքդ դեմ եմ կանգնել արիապէս,
 Յանկացել եմ՝ որ այսու խելքդ գլուխդ բերես:
- 79 Ես տապանիս մէջ եմ եղեալ իբրու բազմած,
 Տեսել Հայկայ ճիգն ու երկունք նանիր վատնած.
 Նորա նետերն կանցնին եղել փետուրի պէս՝
 Այս ցուցել եմ՝ որ սարսեալ խելքդ գլուխդ բերես:

- 80 Հրեշտակիս իբր յանձնել եմ նետ բերել Հայկին,
 Հայկ այն փըքինն է լարել յիւր լիճ աղեղին.
 Հասել է իբր Բէլին իմ զէնն կայծակի պէս՝
 Դիտմամբ մահ տալ քաջին թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 81 Այս յաղթութեամբ դրբել եմ հիմք քո փըրկութեան,
 Քն թօկրմոպիլ չէ լեալ զոհիւք Վէոնիդեան.
 Քեզ ազգէ յազգ, որդւոց յորդիս՝ զաւակի պէս,
 Գըգուել եմ որ հանգըստեամբ խելքդ գլուխդ բերես:
- 82 Այն միութիւն՝ որ նեղ օրդ իբր սովբել էիր,
 Քեզ շուտ կուտայր երջանկութիւն՝ թէ պահէիր.
 Փոյթ ես մոռցել նորա օգուտն անմիտի պէս՝
 Տեսել եմ որ դժուար թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 83 Կառնուս եղիլ է իբր հօտքդ կերթաս դաշտեր,
 Որով ամենքդ փոյթ դարձել էք վայրենիներ.
 Թէ քո եղբօր հանդիպել ես երբեմնապէս՝
 Կռիւ չէ տուել քեզ ժամ՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 84 Շքքեղ հարսունք սերեալք տանէն Ասքանազեան,
 Օր ըստ օրէ ի պար հովուացդ լեալ են անբան.
 Ուտել, խըմել, պառկիլ, քընիլ անասնոց պէս,
 Բաղձացել եմ՝ գէթ նոքօք խելքդ գլուխդ բերես:
- 85 Ես դըրդեցի Խորնոյ ծերոյն, այն աւանդել,
 Ինչ ցըցասացք նախնեացդ էին բանաստեղծել,
 Որ միութեան բարիքն յաւէժ միտքըդ պահես,
 Յիշատակօք ըսթափած խելքդ գլուխդ բերես:

- 86 Ես դրողեցի՝ որ հուսկ Հայկերօք մընջիկ երգվին,
 'Նահնեաց խըրատք որդուցդ սըրտից մէջ նորոգվին,
 Որ միութեան շահ չը մոռնաս տըղայապէս,
 Գուցէ ասի՝ այն երգովք խելքդ գլուխդ բերես:
- 87 Ա իրջապէս 'Նոյ՝ որ երկրորդ հայր էր աշխարհին,
 Իբր իմ կամաւ է հանդերձեալքն բացել Հայկին.
 Որ Հայաստան տի ծաղկեցնեմ՝ դըրախտի պէս,
 Գուցէ ուխտիս սիրահար խելքդ գլուխդ բերես:
- 88 Իբր ասել եմ՝ թէ համայն շնորհ եօթնեակ լերանց,
 Որք տեսարան յերկրի կըլնին իմ վեհութեանց.
 Իմ Մասիսիս կուտամ պարգև առատապէս՝
 Որ ապառնեաց մեծ յուսով խելքդ գլուխդ բերես:
- 89 Խոստացել եմ իբր ոսկեղարք հետըզհետէ
 Չորեքըննել անտարանջատ յԵրարատէ.
 Եւ շատ բարիք բըղխել զեղուլ վրտակաց պէս՝
 Որ այն ճըրիւք յըղփացած խելքդ գլուխդ բերես:
- 90 Ուխտել եմ իբր յերկրէ յերկինս ճանփայ անել,
 Քեզ հրեշտակաց վերելեակ թեք բուսուցանել.
 Եմենայն տեղ յաղթող անել իմ նետի պէս,
 Որ այս խոստմունք լըսելով խելքդ գլուխդ բերես:
- 91 'Նոյ ինքն իսկ էր Մելքիսեղեկ մեծ քահանայ,
 Որոյ մաքուր կեանք յերկարեց ցօր Եբրամայ.
 'Նորա անուամբ ասուեց պաշտօն կրստանամ ես,
 Որ այս լըսես, և գուցէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 92 Ես Միածինս եմ թագաւոր խաղաղարար,
 Յիմ ձեռին է դատողական հեծանն արդար,
 'Նոյի ընտիր տամներորդին խորհըրդապէս՝
 Ետու յայտնիլ որ սովաւ խելքդ գլուխդ բերես:
- 93 'Նորա ձեռամբ ընծայ բերի հաց և գինի,
 Երկրիդ նահնուոյն սակս՝ իբր առի դեր պաշտպանի.
 Բայց ամեն ճիգնս իբր անցել է ըստուերի պէս,
 Միտ դիր բարուք՝ որ գուցէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 94 Երբ եօթըն պորտ մէկ սղգաշէն գործ չես ցուցել,
 Քո երկիր իբր այլոց մըտնել եմ թոյլ տըւել.
 Ինքնս նեղիչք եմ հրաւիրել փայտհարի պէս,
 Որ անընդհատ հարուածովք խելքդ գլուխդ բերես:
- 1301 95 Բարշամին իբր ձայն եմ տուել Սիջագետքէն,
 Եւ Պայ-Երիս քաղեայն հանել արեմուտքէն.
 Եսել եմ իբր՝ ի՞նչ միտք կանէ ըզգօծապէս,
 Յոյս ունելով՝ որ սովաւ խելքդ գլուխդ բերես:
- 96 Եյլ իմ յոյսերն իբր ունանց են համակ անցել,
 Ոչ քո երկիրն և ոչ բնակիչք իւր են ուղղվել.
 Հայկի կըրօնն էլ մոռցել էք երազի պէս,
 Իմացել եմ որ չպիտի խելքդ գլուխդ բերես:
- 97 Ոչ սէր առ ազգ, ոչ սէր առ իս, ոչ միութիւն,
 Եւ ոչ ուստէք է գուշակվել քեզ օգնութիւն.
 Եյն ժամն եղել է եկած վերջդ օրհասի պէս,
 Գըլթացել եմ իբր որ խելքդ գլուխդ բերես:

- 98 Հայկի պէս իբր Երամին էլ ձեռք եմ բրունել,
 Նիւբար-Մարի դէմ բիւրներով կանգնեցուցել.
 Բրունել տըւել այն վիթխարին հաւորսի պէս,
 Կամելով իբր՝ որ այսու խելքդ գլուխդ բերես:
- 99 Երբ տեսել եմ՝ իբր որ նոքօք չես խըրատուիր,
 Բարշամ վերագն եմ բերել իբր դէպ քո երկիր.
 Տնօրինել եմ՝ որ նորան ևս մարտիւ յաղթես,
 Գուցէ թէ՛նոր յաղթութեամբ խելքդ գլուխդ բերես:
- 100 Ոչ այս և ո՛չ Պայ-Երեսայ դէմ յաղթութիւն,
 Յաջողել է տալ ըղձալին ըզգաստութիւն.
 Ինչ եղել ես, նոյն մնացել ես թըմրածի պէս,
 Հասկացել եմ՝ որ չպիտի խելքդ գլուխդ բերես:
- 101 Քո Երամին՝ Նինոսին եմ ծանօթացրել,
 Որ յաջողէ փառաց պատուոյ սէր նըւիրել,
 Ո՛չ, նոյն տիղմն իբր՝ մընացել ես թաղուածի պէս,
 Չևս փոխել եմ՝ որ նովաւ խելքդ գլուխդ բերես:
- 102 Երամի՛ օրն մին ևս լեալ է իմ մըտերմաց,
 Երբամ, որ քո նախնեաց պէս հօտք է ունեցած.
 Սորա առ իս սէր եղեալ է ջերմ Հայկայ պէս,
 Կամեցել եմ՝ որ նմանեօք խելքդ գլուխդ բերես:
- 103 Տնօրինել եմ իբր որ երկուքն ծանօթ անան,
 Երամ տեսել է զԵրբամ իբր յերկրին Քանան.
 Բայց նորամէն չէ սովրել ինչ այս պարզերես,
 Ենհրնար եմ ծանցել որ խելքդ գլուխդ բերես:

- 104 Ակիզն եմ արել իբր թէ պատժուք ըզքեզ տանջել,
 Լաւ նահապետքդ անպարտ անմեղ ի մահ մատնել.
 Երայ, Կարդոս կըւվում մեռել են քաջապէս,
 Գուցէ ասել եմ արեամբ խելքդ գլուխդ բերես:
- 105 Երբամ պատմել է Երամին իւր անցքեր հին,
 Զխաբդ էի զո՛հ պահանջել միակ որդին.
 Սահակ առաջ էր սուրի տակ ակնարկի պէս,
 Յետոյ Երայ ընկել որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 106 Եջս եղել է իբր Հայկայ տան գըլխին դըրած,
 Ե՛հեկաւս այն ծերոյ որդւոց ձեռքէն բրունած.
 Երկոցունց էլ լեալ եմ պաշտպան գըլթածապէս,
 Յուսարով որ նախանձով խելքդ գլուխդ բերես:
- 107 Նոքա դեռ ազգ չէին դառել, մէկ տուն էին,
 Որ Կարդոսի օրով Յակոբ հայր ունէին.
 Եռաջ սորան եմ խըրատել զաւակի պէս,
 Որ այս խըրատ տեսնելով խելքդ գլուխդ բերես:
- 108 Ենուշավան երբ դարձել է գերութենէն,
 Եզգ և երկիրդ փըրկել եմ իբր օտարներէն.
 Բայց երբ տեսել եմ որ մնացել ես իբրը նոյնպէս,
 Ե՛լ հնարք առել ի կիր որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 109 Երբ եկել է Ենուշավան իբր Նինուէէն,
 Գերի եմ տուել մին Յակոբայ որդւոց մէջէն.
 Տասըն եղբարք վաճառել են գերազատես՝
 Յովսէփ մանուկն՝ որ լըսես խելքդ գլուխդ բերես:

110 Ընուշավան Հայկայ ցեղէն լեալ է վերջին ,
 Խրդել եմ իբր թէլ սիրական ազգատոհմին .
 Քեզ թոյլ տրւել իբրը վարվել զհարդ հաճես ,
 Գուցէ՞ ասել եմ այսու խելքդ գլուխդ բերես :

111 Ինչպէս Նինուէ հրոշակուել է Ընուշավան ,
 Յեզիպտոս ևս լեալ է Յովսէփ փառաց արժան .
 Ընուշավան դարձել է գահ արքայապէս ,
 Յովսէփ մնացել գերի՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

112 Երամ և իւր պապք և թուռնք կուռք են պաշտել ,
 Եբրամ ծերոյ սերունդք յեանորդք ինձ են սիրել .
 Եյլ ես Հայկին չեմ անարգիլ ներողապէս ,
 Ըսպասել եմ՝ որ գուցէ խելքդ գլուխդ բերես :

113 Շատ նահապետք են իբր նրստել Հայկայ գահին ,
 Սակաւք են լեալ արդիւնարարք քո աշխարհին .
 Ըռաքինեաց մէկ յիշատակ ուղածիս պէս ,
 Չէ տուել ինձ յոյս՝ թէ պիտի խելքդ գլուխդ բերես :

114 Ոմանք լեալ են Ըսորուոց պէս ըզբօսասէր ,
 Ոմանք ըստէպ գործ են դրրել զէն և սուսեր .
 Չէ եղել ոք՝ ոչ Եբրամի , ոչ Հայկի պէս ,
 Եյն տունն էլ է խանգրել թէ խելքդ գլուխդ բերես :

115 Յովսէփ յայնժամ է յեզիպտոս լեալ փառաւոր ,
 Երբ Պարեո է իբր հայրենեացդ նրստել յաթոռ .
 Եյլ իւր յաջորդք որ փայլել են աստեղաց պէս ,
 Չեն արել ինչ՝ որ այսու խելքդ գլուխդ բերես :

116 Եյն գերդաստան յեզիպտոս է երկար մնացել ,
 Յրնթացս երկու հարիւր ամաց յոյժ բազմացել .
 Գեռ չէք լեալ դուք երկրի վերայ այն ազգի պէս ,
 Որ տանջել եմ՝նոցա թէ խելքդ գլուխդ բերես :

117 Երբ Օւաւան է պայազատել աշխարհ Հայոց ,
 Բարձրացրել եմ՝ բազուկս ընդդէմ Եզիպտացուոց .
 Եյն խեղճ ազգին որ կրտանջուէր գերիի պէս ,
 Եզատարար տրւել թէ խելքդ գլուխդ բերես :

118 Իմանաս որ թէ կամենամ՝ կարեմ՝ օգնել ,
 Եպա թէ ոչ՝ կարեմ՝ ոտից ներքոյ ճըմլել .
 Քո յանդիման դործ եմ արել հրրաշապէս ,
 Որ աչք բանաս , և կորած խելքդ գլուխդ բերես :

Գ.

119 Մէկ երեխայ՝ որ ջուրն էին ծընողք ձրգել ,
 Թազաւորի դըստեր տրւի մահէն կորզել .
 Մոսէս դրրեց անուն , սիրեց իւր որդուոց պէս ,
 Եյս արել եմ իբր՝ որ խելքդ գլուխդ բերես :

120 Մովսէս ի փառս էր զարգացել յարքունի տան ,
 Բայց ազգակցաց չէ մոռացել յիւր յրդփութեան .
 Կոցա միշտ այց կ'անէր սիրով իւր եղբարց պէս ,
 Եյս քեզ ցուցել եմ իբր՝ որ խելքդ գլուխդ բերես :

- 121 Քառսուն տարի արքունեաց մէջ կեանք անցունող,
Քառսուն տարի դաշտն արել եմ հօտ դարմանող.
Եյս Մոսէսին ի գործ դրրի անօթոյ պէս,
Փրրկեցի այն ազգն թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 122 Փառնակի օրն եմ իբր հանել Եգիպտոսէն,
Բայց քառսուն ամ դուրս չբերի անապատէն,
Որ ուսանին ազատութիւն այլ մարդոց պէս,
Եյս՝ օրինակ էր իբր՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 123 Երբ քո երկրում՝ Սուր նահապետն է գահ նրստել,
Եյն ազգ որ վաղ Խորայէլեան տուն էր կոչուել.
Հասուցի իւր սիրած երկիրն ոչխարաց պէս,
Եւանդութիւնդ է այս թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 124 Երբ ըսկրսան նոքա բարիքն իմ մոռանալ,
Խրատուք ես էլ սկսայ նոցա ուղղել ջանալ,
Եւ երբ դարձան զրդձմամբ բեկեալ և սևերես,
Ողորմեցայ, որ դու էլ խելքդ գլուխդ բերես:
- 125 Քանի՞ անգամ գերի տրւի, ազատեցի,
Ինչպէս որ քո երկրի նախնեաց միշտ կանէի.
Արհանէի քաջ նահապետ Մոսէսի պէս,
Ազատէի այն ազգն՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 126 Եյն կրօն՝ որ իբր դուք ունէիք՝ նոցա տրւի,
Հօտին հովել լաւ քահանայք պաշտպան դրրի.
Սոցա կարգէն յոյժ պատուականն էր Փենեհէս,
Եյս արել եմ որ իբր դու խելքդ գլուխդ բերես:

- 127 Օգարմայրի օրն՝ Յեկիթայէ էր նոցա փրրկող,
Շաւարշի օրն՝ Սամիսոն եղև առաջնորդող.
Սոցա անուն Ղատաւոր էր ընդհանրապէս,
Քեզ կը պատմեմ, որ այսու խելքդ գլուխդ բերես:
- 128 Ղատաւորաց վերջին եղև Սամուէլն իմ,
Որ էր Եզգին սիրող հովել հաւատարիմ.
Եյլ խանդարուել էր այն ազգն էլ հին ազգաց պէս,
Նոր ձև տրւի՝ թէ նովաւ խելքդ գլուխդ բերես:
- 129 Եյն միջոցներն՝ մինչ մի հին ազգ ձեր տան արդի,
Վամ լաւ կամ վատ ընդ պետութեամբ կայր Երբունի,
Խորայէլեանք Սամուէլէն դրրացեաց պէս,
Թագ խընդրեցին, կ'ասեմ՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 130 Սամուէլին նախ ցոյց տրւի մէկ թագաւոր,
Որոյ անուն Սաւուղ կ'ասվեր, էր այր հրզօր.
Բայց երբ տեսայ՝ որ կը շարժէր յիմարի պէս,
Ենարգեցի, որ դու էլ խելքդ գլուխդ բերես:
- 131 Յետոյ ասի, որ Ղաւիթին ամոռ դրնէ...
Ես պիտի հուսկ ծընանէի նորա տանէ.
Իմ նախահայրն եղև փորձած այր վրշտատես,
Ար կամիմ որ նորամով խելքդ գլուխդ բերես:
- 132 Ղաւթի ամոռն հաստատեցի ի Հին Սիոն,
Հանրահրոչակ նորա որդին էր Սողոմոն,
Մինչ քո՝ երկիրն ծածկեալ կը մնայր քօղովք պէսպէս,
Նոքա կային պայծառ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 133 Միոն միայն նախատիպ էր այն քաղաքին,
Ուր որ պիտի այց առնէի իմ Հայազգին.
Թագ և կրթոն փունջ կապէի դաբնիդապէս,
Հեռուստ ցուցի յուսով որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 134 Սողոմոնին շնեւ տըւի ինձ տաճար մի,
Ուր ահանջ իմ և Աչք յաւէժ կայր բաց յայտնի,
Ե՛յն տաճար էր իմ՝ բնակարան տապանիս պէս,
Ըստուերագիր Հարսիս թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 135 Քո ոչ Դաւիթ, ո՛չ Սողոմոն էին ծընել,
Եւ ո՛չ նոցա Նախնիք էին յաշխարհ յայտնել.
Ե յ այն Տան՝ որ պիտի կանգնէր Երկինքիս պէս,
Չեն առջևս էր անշարժ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 136 Սողոմոնեանն երկու երեք հարուածոց յետ՝
Հին Միոնէն պիտի բնաջինջ կորչէր անհետ.
Իսկ որ ունէր յետոյ կանգնիլ իմ գահիս պէս,
Արմնայ մինչ գամ կրկին թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 137 Ընտուտ բանիւ իմ խոստացել էի Դաւիթին,
Որ ազգէ յազգ թագաւորէ նորա որդին.
Իայց երբ դարձրի Սողոմոնէն յետս իմ երես,
Տէս՝ ի՞նչ հարուած տըւի՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 138 Պատառեցի նորա գրլխի պերճ ապարօշ,
Հիքին տըւի ապրստամբից բանալ զբրօշ.
Տաաներկուսէն միայն երկու աղքատի պէս՝
Ցեղեր թողի որդւոյն որ խելքդ գլուխդ բերես:

- 139 Եյս այն միջոցն էր երբ տիրէր Հոյ երկրին ձեր,
Երկու բաժնից մէջէն բարձի միութեան սեր.
Իսրայէլեան տուն ցըրուեցի փոշի պէս.
Ընդ ամենայն աշխարհ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 140 Եղթամարայ կողմերն Լիւտիբր գահ ամբարձի,
Հըսկայ ինքն էր՝ Սկայորդի անուանեցի,
Տիրել տըւի շատ դաւառաց առիւծի պէս՝
Նոր տուն կանգնել տըւի՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 141 Սորա օրօք Ադրամելէք և Սանասար՝
Ի Նինուէէ փոխադրեցի դէպ Սասեաց սար.
Երծրրունեաց, Սանասարեանց արմատոյ պէս,
Հաստատեցի ամուր թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 142 Սկայորդւոյ որդին Պարոյր թագաւորեց,
Իւր մեծ թւերն լայնատարած շուրջ սաւառնեց.
Քո հայրենեաց վերայ սըփուեց արծիւի պէս,
Եւ զօրացաւ ուժով՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 143 Երբ Նինուէի վերայ հասաւ իմ դատաստան,
Ուր զուր կորեան Երայ, Աարդոս վաղընջական.
Նորա թագէն տուի Պարոյրին մասնակցապէս,
Պըսակ դրրի գրլխին թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 144 Եյն ժամանակ թագազարդեալ երկիրդ արի,
Մինչ Միոն մերձ էր ի կորուստ իւրոյ խուրի.
Ընդ և Հոմին ծաղկել տըւի նոր այգւոյ պէս,
Որթ Սողոմայ դիպաւ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 145 Հըրաչէին զորացուցի ի մէջ մարտից ,
 Բաբելացւոց քաջաց արի նիզակակից ,
 Դէպ ի Սիոն ճանփայ տըւի յորձանի պէս ,
 Դաւթի հեծանն բեկի թէ խելքդ զլուխդ բերես :
- 146 Արքայական տանէն առի մէկ գերդաստան ,
 Ծաղկի նրման փոխադրեցի յիմ բուրաստան ,
 Եւ նահապետ Բազրատունեաց յառաջատես ,
 Հայոց , Ալըրաց դըրի՝ թէ խելքդ զլուխդ բերես :
- 147 Աէրջապէս այն ազդ որ պանծայր յիւր Հին Սիոն ,
 Ի հայրենեաց գերի տարի ի Բաբելոն ,
 Որ առ գետովք և ընդ ուռեօք ջայլելոց պէս ,
 Ողբան զշնորհս նախնիս՝ որ խելքդ զլուխդ բերես :
- 148 Յարդ յայտնէի քեզ այն գաղտնիք աւանդութեանց ,
 Ինչ քո նախնիք արել էին քօղ հընութեանց .
 Հայկ նախահայրդ զլորել էին երկանի պէս ,
 Շատ հին դարուց վիհերն թէ խելքդ զլուխդ բերես :
- 149 Ով այս հնարիւք քո անցեալներն է հնացուցել ,
 Երկրիդ ազգիդ ջերմ եռանդեամբ է ախտակցել .
 Քեզ զըտել է խրատուց կարօտ պատանւոյ պէս ,
 Պատմութեամբ է խօսել որ խելքդ զլուխդ բերես :
- 150 Հանդէպ աչաց ունեցել է վէպ Պելոպսեան ,
 Պիտոյացրել է Մոսիսի հընգեմատեան ,
 Հայկն արել է Մասեաց ծընունդ Յարէթի պէս ,
 Եւ թորդումս որդի թէ խելքդ զլուխդ բերես :

- 151 Մասեաց կողմէն Հայկ չուել է իբր Սենաար ,
 Մոսիսական հնախօսութեանց անցից յարմար .
 Աշտարակին հաղորդել է գործակցապէս ,
 Օգրթ Ներրողին ընկեր՝ թէ խելքդ զլուխդ բերես :
- 152 Գուցէ Ներրող՝ որ առաջի իմ էր որսորդ ,
 Մոլար կրօնին երկնելոյն իսկ չէր բաժանորդ .
 Դրել են նորան ինձ ախոյան թըշնամոյ պէս ,
 Իէլ մականուն տալով թէ խելքդ զլուխդ բերես :
- 153 Իբր թէ Ներրող անձն իւր ի կարգ դից է դըրել ,
 Եւ Հայկին իւր երկրրպագուաց դաս համարել .
 Հայկ չէ հաճել պաշտօն տանիլ նրան դիցապէս ,
 Ինձ է նուիրել իւր սէր՝ թէ խելքդ զլուխդ բերես :
- 154 Սակայն իմ կրօն չե էր յայտնած ումք յերկրի ,
 Մեքիսեդէկ էր կոչուած իսկ անուն Նոյի .
 Դեռ չունէի զոք մըտերիմ Աբրամի պէս ,
 Բայց ասել են այնպէս որ խելքդ զլուխդ բերես :
- 155 Իմ փառակից Հօգին էր միշտ ծածուկ դըրդող ,
 Մըտաց անհաս բան՝ հանճարեղ անձանց ազդող .
 Երրորդութեան անձառ թիւն այն հըրաչապէս ,
 Հեթանոսք են ասել թէ խելքդ զլուխդ բերես :
- 156 Իմաստութիւն Հօր իմոյ չեմ՝ Ես Սիածին ,
 Այլ ի Հօրէ ծընունդ բանիս էր անքընին .
 Արամազդայ ուղղէն ծընած հրէշի պէս
 Սէկ օրիորդ ստեղծին թէ խելքդ զլուխդ բերես :

- 157 Մըկընդաւոր Աթենաս կամ Պալլաս կուսան,
 Հընարեցին աստուածուհի իմաստութեան.
 Եկաւ ասին Հեփեսոս կացնով դարբինի պէս
 Յաւած գըլուխն ճեղքեց թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 158 Բաւական չէր մէկ դիցուհի իմաստութեան,
 Ապողոն ոմն ևս ստացան հայր գիտութեան,
 Որոյ քոյր էր քո Անահիտն գեղեցկատես
 Աղջըկորդին համեստ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 159 Այսպէս Հայկին քո ցըցասացք են յարմարել,
 Եւ Միաճնիս վրէժիւնդիր փառաց արել.
 Իմ երախտիք բազմապատկել հին պարպուց պէս,
 Որ խրղճահար լնիս և խելքդ գլուխդ բերես:
- 160 Այն օր և տեղ՝ որ Հայկին են նուէր բերել,
 Ի՞նչ ազգ, լեզու, կամ ցո՞րքանակ էին տիրել.
 Դարք ապառնիք պիտի յայտնեն հեռեւապէս,
 Որ ուսանիս յապայն և խելքդ գլուխդ բերես:
- 161 Բազմադիմի ազգեր տիրել են այն լեռանց,
 Որք միայնակ կան լուռ վրկայք քո հընութեանց.
 Եւ տէրութիւնք նոցա՝ արդի նահանգաց պէս՝
 Բազմաբաժին են լեալ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 162 Այն Արամ՝ որ քան զիս առաջ էր իբր ութ դար,
 Ալարուգեան մէկ գաւառին էր նախարար.
 Սորան Հայկայ եօթներորդն են արել այնպէս,
 Որ կը կարծես թողնեայ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 163 Բայց չէր կարող Արամ լնել յօր Աբրամի,
 Մինչ էր կըցորդ ժամանակաց թողանց Դաւթի.
 Այլ բանաստեղծք երգել են այն խըրատուց պէս,
 Որ երախիքս շատնայ և խելքդ գլուխդ բերես:
- 164 Արամ հայր էր Միգորիսի, պապ Վեւիբրի,
 Որ երգաբանքդ անուանել են Սկայորդի.
 Բայց այս առաջ էր քան զյայտնիլ քո ի հանդէս,
 Եւ քան զանուն քո Հայ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 165 Այո՛ էր միշտ Աջն իմ պաշտպան առաքինեաց,
 Բայց ո՞չ որպէս որդւոց Հայկայ կամ քո նախնեաց.
 Սէր իմ եղել է նոցա հետ արարչապէս,
 Որպէս համայն մարդկան թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 166 Սուտ չէ՛ երբ որ յասպարիսի հանդիսացար,
 Իմ սիրական և անձկալի գաւակ դարձար,
 Քեզ սէր տըլի ժառանգաւոր անդրանկի պէս,
 Համակ շնորհացս հաղորդ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- Դ.
- 167 Ի՞նչ երգաբանքդ են աւանդել՝ Հոգին սաղրեց,
 Հընգետասան գարուց խըրատք գըպրոց կարգեց.
 Բանաստեղծեալքն Նս սուրբ կ'անեմ ճըշգրտի պէս,
 Օ՛չ թէ լնիս ըզգօն և խելքդ գլուխդ բերես:

168 Հուսկ քեզ բերի Հայկակ՝ որ էր Հայկ քո ճրջգրիտ,
Որ քո նախնին էր հաւաստեալ և ճրջմարիտ.
Ծագումն նորին էր ի հեռուստ քերդուածոց պէս,
Հատուած բերեալ յայս կոյս թէ խելքդ գլուխդ բերես:

169 Երամացի ազգաց սերունդ էր գաղթական,
Փրուկիա յերկար շրջեալ աստանդական,
Արրկին դարձրի դէպ յայլ երկիր կրուրնկանց պէս,
Որ վերըստին յետ գայ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

170 Եւ այս նըւագ ի Թրակիա վերադարձրի,
Յունաստանէն Փոքր Ասիա լաստիւք անցրի.
Եյն լայն ուղին վոսփորոնեան կամուրջն պէս
Քեզ ևս արի պիտոյ՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

171 Մարգբ և հովիտք՝ ուր որ նըստար ոգի առնուլ,
Էր արեմուտքդ լայն անսահման, այլ ո՛չ ամուլ.
Եռաջին Հայք և Երկրորդ Հայք արձանաց պէս՝
Ճրջգրիտ ճանփիդ թողն՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

172 Ս ար-Ասորուց ձեռքէն առի այն երկիրներն,
Ուր բընակված կային նախնի Գամրաց ազգերն.
Քո Պետ անունն Հայ փոխեցի վայելչապէս,
Նոր ազգ արի յերկրին որ խելքդ գլուխդ բերես:

173 Մինչ ի Խաղտիք տարածեցի հզօր քո բազուկ՝
Ուր Ենահտայ բազումք կային երկրրպագուք.
Դու հետդ բերիր այն խօլ պաշտօն խաղաղկաց պէս,
Քեզ թոյլ տրի՝ որ յետոյ խելքդ գլուխդ բերես:

174 Ելարուդեան ազգի ձեռքէն առի նոր Անն,
Երի Մասեաց հետ ստոյգ Հայկիդ արքայարան.
Դէպ ի Հիւսիս փախան բնակիչք մըժըղկանց պէս՝
Քեզ տրի այն երկիր որ խելքդ գլուխդ բերես:

175 Երեքծովեան լայն աշխարհին տէր կացուցի,
Աորդուաց լերինք քեզ հարաւեդ կոպար ցուցի.
Չարդարեցի քո բնակարան ծաղկոցի պէս,
Քեզ պարտիզպան արի թէ խելքդ բերես:

176 Ինչ վիպասանք աւանդութեամբ էին պահել,
Իբրու թէ քո նախկին Հայկին էի շնորհել.
Եյն ամենայն Հայկակին էր ճրջմարտապէս,
Ինձմէն ձօնեալ խիլայ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

177 Հայկակ նոյնպէս երեքհարիւր ունէր պետեր,
Մար-Ասորուց խուժանի դէմ կը պայքարէր.
Մընացել էր անգեղաց մէջ կաքաւի պէս,
Ես պահեցի նորան որ խելքդ գլուխդ բերես:

178 Իմ օգնութիւն հասաւ նորան ի գոռ մարտի,
Մինչ շուրջ պատեալ կայր ի մարտկաց քաջաց խրմբի.
Երեքթեան նետ վերջ դրրեց շանթիկի պէս՝
Մարտին՝ հասեալ քաջին՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

179 Հայկակ դրրեց հաստատուն հիմք քո ազգութեան
Եռաւ ի գլուխ թագ, ապարօշ արքայական.
Չէր զեղն շրո այլ ո՛չ Ասորուց, ո՛չ Մարաց պէս,
Չափաւոր էր՝ ժուժկալ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 180 Բազում տարի պայազատեց նոր Հայաստան,
 Աշխարհ լրջոյց փառօք գործոց արիական.
 Հայկաշէն էր իւր դաստակերտ վայելչատես,
 Հայոց ձորում թաղուեց թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 181 Սակաւ տեեց գահ Հայկակայ ժառանգորդին,
 Որ հիմնադիր էր Երևան դաստակերտին.
 Խաղտեաց կամէր սանձ արկանել արքայապէս,
 Մինչ Վիւրոսին դիպաւ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 182 Այս քաջի օրն էր քո ազգի դար երջանիկ,
 Մինչ արքայդ էր Տիգրան՝ չքնաղ մօր անդրանիկ.
 Երուանդեան էր իւր հայրանուն հանդիսապէս,
 Արի գործովք պայծառ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 183 Երուանդ ունէր երկու շքեղ դուստր օրիորդք,
 Որ եղբօր հետ իմ ապառնեաց էին հաղորդք.
 Երէց քոյրըն հարսն կոչեցաւ Մանկան Աւարդգէս,
 Որ եկել էր հատուած թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 184 Արրցէր քոյրն էր չքնաղագեղ Տիգրանուհի,
 Որոյ համբաւ թընդայր յակումբս Եկեատանի.
 Արժանի էր գերահրոչակ փառաց պէսպէս,
 Որ կը աւէ յաւէժ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 185 Մուրհաց քաջի աջով դրրի հիմունք այն տան,
 Ուր հետ բազմաց պիտի կանգնէր իմ հարսնարան.
 Հին Արտիմէդն իւրեան Աւան կոչեց Աւարդգէս,
 Դուռն Երուանդեան կոփեց որ խելքդ գլուխդ բերես:

- 186 Քասաղ գետէն հերքեալ անունն Արտիմէդի,
 Գաղտ իմ Աջով բարձի դամուր գահ Անահտի,
 Որ տիրել էր Հայաստանիս թագուհւոյ պէս,
 Տարամերժեալ իմ կրօն՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 187 Ո՛չ Տիգրանիս նրման արքայ էր դեռ բազմել,
 Եւ ո՛չ հանգոյն Տիգրանուհեայ դըշխոյ ծաղկել.
 Նոցա անուն փառաւորել արժանապէս,
 Տես՝ ի՞նչ բերի հեռուստ՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 188 Որոյ համար երկու հարիւր տարի կանուխ,
 Եսայեայ շուրթն դրրել էի բան հոգեբուխ.
 Նորա աջէն բըռնած հանի ի մեծ կրրկէս,
 Եւ պրճնեցի փառօք որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 189 Եկեատան՝ որ քաղաքամայր էր տան Մարաց,
 Ինքնակալին Աժդահակայ աթոռ փառաց,
 Իւր գիրկ և գահ Տիգրանուհւոյն եբաց հանդէս,
 Արքայուհի արար՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 190 Աժդահակին տեսիլներով իմացուցի,
 Որ իւր թոռնեակ պիտի տիրէ, և ոչ որդի.
 Պարսկի տըւեց միակ դուստրըն իւր Մանդանէս,
 Աւրրիպակ մեծ արար թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 191 Թոռնիկ ծընաւ, շատ փորձանքէ ազատեցաւ,
 Թէ ես էի նորա պաշտպան իմացուեցաւ.
 Վիւրոս կոչուեց մանկանն անուն խորհրդապէս,
 Օրինակ մի էր այս՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

192 Տիգրան՝ Ալեքոս Խաղտեաց լեռնումն ծանօթացրի,
 Ուր Երուանդ էր տարել սարսուռ իւր սուսերի .
 Տիգրան նըստաւ հայրենի գահն յաջորդապէս,
 Ազգուրեցի աթոռն՝ որ խելքդ գլուխդ բերես :

193 Եյս երկու քաջք եղբարց հանգոյն միացուցի,
 Եւ արհաւիրքն Եժդահակայ աւելցուցի .
 Թակարդ լարուեց Տիգրանի դէմ դարանապէս,
 Որոգայթ մեծ դըրուեց թէ խելքդ գլուխդ բերես :

194 Դեսպան բերեց Եժդահակէն քաղցրիկ պատգամ,
 Տիգրանուհւոյն հարսն անուն տայր զեա բարեկամ .
 Տիգրան իւր քոյրն ուղևորեց Տիրուհւոյ պէս,
 Ուրախացաւ երկիր՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

195 Տիգրանուհի բազմեց յաթոռ Եկրատանայ՝
 Փառք և պատիւ ինչ չէր տեսած գահ Տիգրանայ .
 Մարաց պաշտած աստուածուհին չէր նորա պէս,
 Պատուասիրած բընաւ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

196 Սըրաէ ի սիրա կրխօսէին մըտերմաբար,
 Տիգրանուհի ջերմեռանդ էր ամուսնաբար .
 Նորա խորհուրդք Ղաբիրայի պատգամաց պէս
 Արնդունովէին առ դրան թէ խելքդ գլուխդ բերես :

197 Օր մի արքայն նոր թագուհւոյն յայտնեց լալով,
 Որ իւր թոռնեակ Ալեքոս կուգայ զօրօք յուրով .
 Եւ Տիգրանն էլ նորա նըպաստ դաշնակցապէս,
 Ընանջատ է իսպառ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

198 Եյս որ լըսեց Տիգրանուհի՝ սըրտանց դողաց,
 Եսաց ՝ Ի՞նչպէս պիտի լինինք հընարիմաց,
 ՝Որ զատանենք Ալեքոս Տիգրան օտարաց պէս,
 ՝Եւ թուլացնենք նոցա՝ որ խելքդ գլուխդ բերես :

199 Եյն ժամանակ Եժդահակ ետ այս պատասխան .
 ՝Չըկայ երբէք հընարք քակտել նոցա պայման .
 ՝Ինձ երազով է յայտնըվել տեսիլքի պէս,
 ՝Քեզ արդ պատմեմ՝ որ դու էլ խելքդ գլուխդ բերես :

200 ՝Իեռ Մանդանէս մայր Ալեքոսի չէր հարսնացած,
 ՝Որ ես տեսի յանուրջս իմ այն դըշտոյն նընջած .
 ՝Իերնէն մէկ ծառ բուսաւ, ծածկեց հովանւոյ պէս,
 ՝Իւր ըստուերով աշխարհ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

201 ՝Իարձեալ տեսի Մանդանէի ոտից ներքուստ,
 ՝Աղբիւր բրդխեց, լըճակ կազմեց ճօխ և հարուստ .
 ՝Իղճք ասացին՝ թոռնիկդ կըլնի տեսելքիդ պէս՝
 ՝Տիրոզ գահիդ, հարկ է որ խելքդ գլուխդ բերես :

202 ՝Երրորդ անգամ տեսիլ եղև մէջ յերազես,
 ՝Աին ի գահոյս նըստէր պատեալ ի ծիրանիս .
 ՝Օրնաւ երեք դիւցազն զաւակս հըսկայից պէս,
 ՝Յայտնի տեսայ՝ ունկըն դիր որ խելքդ գլուխդ բերես :

203 ՝Աին հեծաւ յինձ, և հիւսիսի կողմ խիզախեց,
 ՝Եւ միւսն՝ յառիւծ, և յարևմուտս ընթացքն ուղղեց .
 ՝Երրորդն վեշապ աշտանակեալ նըժուգի պէս,
 ՝Ազգեց ուր ես կայի թէ խելքդ գլուխդ բերես :

204 „Մին է Վիւրոս, որ որպէս թոռն կարեմ սանձել,
 „Միւսն է Երբակ՝ որ Վիւրոսին չուզեց դաւել.
 „Եյլ երրորդն է Տիգրան՝ Տրգոր վիշապի պէս,
 „Ընպարտելի անյաղթ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

205 „Միայն կայ մի Տրնար մերոյ ազատութեան,
 „Որ քո ձեռամբ դաւաճանեալ մեռնի Տիգրան.
 „Եպա թէ ոչ՝ գահէդ կընկնիս աղախնոյ պէս,
 „Մտորէ բարին, յուսամ որ խելքդ գլուխդ բերես“:

206 Տիգրանուհի ընդունեց բան թագաւորի,
 Եսաց՝ „միթէ կեանք իմ եղբօր կ'արժէ՞ գահի.
 Եժդահակին որօր երգեց դայեկի պէս,
 Եղբօրն ծանոյց՝ թէ պիտի խելքդ գլուխդ բերես“:

207 Տիգրանուհին հողուով սրբտով էր ազգասէր,
 Նորա անձին մէջ անյաղթ էր Հայրենեաց սէր.
 Թագ իւր և գահ արհամարհեց աղբեաց պէս,
 Նորա նրման լեր երբ որ խելքդ գլուխդ բերես:

208 Տիգրանուհի խոյս տըւեց դէպ իւր Հայաստան,
 Եւ Եժդահակ ի գոռ մարտի եղաւ կործան.
 Վիւրոս հիմնեց աթոռ Պարսից հաստատապէս,
 Եւրէմէսեան անուամբ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

209 Տիգրանին ես այն պատճառաւ գահ չը տըւի,
 Որ Վիւրոսին լինէր ընկեր կամ թըշնամի.
 Խորհուրդս այլ էր, նորան տարայ վըկայի պէս՝
 Յոյց տալ իմ փառք, որ այնու խելքդ գլուխդ բերես:

210 Սալմանասար էր տարել կէսն Խորայէլեան,
 Կէսն էլ տարաւ Նաբգոռնոսոր Բաբելոնեան.
 Եթանասուն ամ մընաց այն ազգ գերւոյ պէս
 Ի Բաբելոն կապեալ՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

211 Թէպէտ իմ է աշխարհ համայն լըրիւ իւրով,
 Բայց երկու ազգդ էի սիրել աւել սիրով.
 Որդիքդ Մասեաց և Սիոնի ընտրելոց պէս,
 Ձեզ մօտեցրի ճանչնալ որ խելքդ գլուխդ բերես:

212 Միտքդ է զիսորդ՝ երբեմըն քեզ, և մերթ նորան՝
 Փոփոխակի երգել էիք Եջն իմ պաշտպան.
 Եյլ երկուքդ էլ ստահակութիւն արիք պէսպէս
 Չանձրացուցիք ժըպիրհ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

213 Երբ կամեցայ պատժել՝ նախորդ ազգէդ տարի,
 Նորա ամեն թըշուառութեանց վըկայ արի.
 Երկրէն արմատն դուրս բանցեցի ձիթենոյ պէս,
 Հեռի տարայ՝ թողի որ խելքդ գլուխդ բերես:

214 Բայց երբ գըթալ յօժարեցայ հին ծառայից,
 Վեզ հետս առի որպէս յատուկ ինձ աջակից,
 Որ բարկութեանս հետ գըթութիւնս էլ տեսանես,
 Խորհրդաճեալ խոկաս և խելքդ գլուխդ բերես:

215 Գերութեան օրն՝ Հրաչեայ երկրիդ քաջ թագաւոր,
 Ինչպէս ասի՝ տարաւ Միոն զօրք բիւրաւոր.
 Տեսա՞ր՝ Միոն կոխան եղաւ Տրնձանի պէս,
 Եպականուեց իսպառ՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

- 216 Ես էի այն ուղղիչ գերչաց խրայէլեան,
 Եթանասուն տարի էր կէտ ժամադրութեան.
 Լըրացել էր այն ժամանակ ճըղզըրապէս,
 Երարի որ տեսնես և խելքդ գլուխդ բերես:
- 217 Պաղեստինում ո՛չ Միոն կայր և ո՛չ տաճար,
 Հուր, մուրճ արել էին գետնի հարթ հաւասար.
 Հրովարտակ մեծ հանեց Միւրոս արքայապէս,
 Շինել տաճարն նորոգ՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 218 Բաբելոնն էր բընիկ տեղի խառնակութեան,
 Երուսաղէմ միակ խորշիկ խաղաղութեան.
 Տիգրան եղև իմ աջոյս մէջ գործիքի պէս,
 Լրութեան կամացս օգնել թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 219 Խառնակութեան տան քանդելոյն արի ընկեր,
 Ինչպէս կանխաւ Երեմիաս գուշակել էր.
 Խաղաղութեան տունն էլ հիմնեց ճարտարապէս,
 Ե՛հա խորհուրդն կրրկին թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 220 Իմանաս՝ որ մինչ չը քանդվի խառնակութիւն,
 Չի յաջողէր արմատանալ խաղաղութիւն.
 Եյս քո աչաց հանդէպ դրրի պատկերի պէս,
 Որ պարզ տեսնես նրկարն և խելքդ գլուխդ բերես:
- 221 Մէկայլ խորհուրդ կայր ևս ծածկեալ ի գաղտնութեան,
 Բազրատունիքն էի բերել հիւր քո պերճ տան,
 Որ ազգք նորա մէջ տեսանեն հայելոյ պէս,
 Թէ ինչ կարեմ առնել՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

- 222 Բազրատունիք Հին Միոնի ժառանգաւորք,
 Պանդրխտութեան մէջ ծաղկեցրի արք զօրաւորք,
 Որ նոցա մեծ փոփոխական վեճակ յիշես
 Եւ խորագէտ լինելով խելքդ գլուխդ բերես:
- 223 Բերել էի նորան քո ծոց որպէս վրկայ,
 Աերահասու գործոց սրբուցդ գոլ Հայկակայ.
 Իմ ամենայն ինամարկութեանց ականատես,
 Յարացուցիւ խրատել որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 224 Երդ Բաբելոն արշաւեցին Միւրոս, Տիգրան,
 Սորա համար էր Եսայեայ գուշակեալ բան.
 Մըտան յաղթողք ի Բաբելոն մեծահանդէս
 Տես՝ ի՞նչ արի նոքօք որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 225 Դաւթի աթոռն էի բնաջնջ դրրել կործան,
 Եյլ նա ընտրած էր նախահայր իմոյ ծագման.
 Բաբելոնեան ծերոց հըրով քըրայի պէս
 Շուշան հանիկս զըտեցի որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 226 Սա կին եղև Յովակիմայ կամ Յեքոնեայ,
 Զօրաբաբել արժանաձին թոռնեակ սորայ.
 Եյն գերութեան մէջ փայլեցաւ ճըրագի պէս՝
 Բեզ օրինակ՝ որ նովաւ խելքդ գլուխդ բերես:
- 227 Բերել էի ի Նինուէէն Երծրունիք,
 Ի Միոնէ նոյնպէս բերի Բազրատունիք,
 Բաբելոնէն չըկամեցայ զոք բերել ես,
 Բզգուշացայ չարէն, որ խելքդ գլուխդ բերես:

228 Ազգի մէջէն ընտրեցի այս Օգորաբաբէլ,
 Իմ սուրբ Տաճարն նորան տրւի կրկին կանգնել.
 Քառասուն ամ ոգորեցրի ըմբիշի պէս,
 Համբերութեամբ տոկուն՝ թէ խեղճ գլուխդ բերես:

229 Յետոյ մէկ այլ մարդ հանեցի Մուրթքէ անուն,
 Որոյ սրբտի մէջ կայր առ ազգն սէր եռանդուն.
 Խրոխտայր Համան սորա արեան ծարաւի պէս,
 Պայքարեցրի՝ որ նովաւ խեղճ գլուխդ բերես:

230 Մուրթքէ ունէր մի հրաշագեղ կոյս ազգական,
 Որ իմ կամօք ել հարսնութեամբ գահ Աիւրոսեան.
 Տիգրանուհեայ դերն տրւի, բայց այլապէս՝
 Ըսքանչելիք արի՝ թէ խեղճ գլուխդ բերես:

231 Երբոր Համան իմ ժողովուրդն վրձուեց ջրնջել,
 Մուրթքէ-Նսթեր յօժարեցան ազգ պահպանել.
 Համան կախուեց գերդաստանաւ՝ խրրտուիլի պէս,
 Աինն զօրացրի ի մարտ՝ որ խեղճ գլուխդ բերես:

232 Երբ լրսուեցաւ՝ թէ իմ տաճարն նորոգվել է,
 Նսթեր ուղղեց յԱրուսաղէմ ոչ ըզՄուրթքէ.
 Եյլ քահանայ Եզրաս գիտուն և հոգետես,
 Որ նոր տաճարն սրբէ՝ թէ խեղճ գլուխդ բերես:

233 Յետոյ առի ի ձեռս ջրնչին Հրրէայ մի,
 Գործով ակթար, և անունն իւր էր՝ Նէեմի.
 Նորան տրւի կանգնել քաղաքն արքայապէս,
 Հուրրն գրանել մածեալ՝ որ խեղճ գլուխդ բերես:

234 Իմանաս որ թէ պէտք լինի խաղաղութիւն,
 Նորա համար չէ հարկաւոր իշխանութիւն.
 Աղքատ կարէ արկանել հիմն հրգօրի պէս,
 Եւ այն կանեմ ամուր՝ թէ խեղճ գլուխդ բերես:

235 Տեսար՝ ի՞նչպէս օժանդակ եմ ազգասիրաց,
 Անգօր մարդիկ կանեմ կանգնող աւերակաց.
 Տիգրանէն յետ ո՞ր ազգասէր ել յասպարէզ,
 Երանի՛ թէ գէթ սովաւ խեղճ գլուխդ բերես:

236 Ա՛հ՛՛ Տիգրանայ յաջորդք չէին նորա նրման,
 Մինչ Իսրայէլ սիրով յարգեց իմ պատուիրան.
 Ես ևս այն ազգ պահպանեցի հրրաշապէս,
 Անթագաւոր՝ որ նովաւ խեղճ գլուխդ բերես:

237 Գընացել էր Հայաստանի հօտն ու համն,
 Չէր ճանաչվիր թըշնամին կամ բարեկամն.
 Ա՛հան այն երբ որ մեծն Աղեքսանդր հանի հանդէս,
 Աործանեց քեզ, որ այնու խեղճ գլուխդ բերես:

238 Նոյն Աղեքսանդր գընաց և դէպ յԱրուսաղէմ,
 Իսրայէլ ո՛չ հանի զօրօք նորա ընդդէմ.
 Իմ ընտրեալ ծեր քահանային արժանապէս
 Պատուել տրւի սիրով ո՞ր խեղճ գլուխդ բերես:

239 Տասնևմէկ ամ չըղիմացար այն նեղութեան,
 Ինչոր տրւին քեզ բրունակալք Մակեդոնեան.
 Արդվարդ իշխան մի յարուցի հին քաջացդ պէս՝
 Արիաբար փըրկեց՝ որ խեղճ գլուխդ բերես:

240 Մինչդեռ ես քեզ կը հովուէի կուսակալօք,
Որ այլոց դէմ կ'ոգորէին զինուք, զօրօք.
Եզգն իմ նախնեաց կըտառապէր անճարապէս՝
Թոյլ կուտայի նեղչաց՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

241 Մինչ Երտաշատդ հիմնարկեցաւ Աննիբաղէն,
Որ տարագիր Հռոմէական շրջէր դողէն,
Հինն իմ Սիոն և նոր տաճարն առթիւք պէսպէս
Ենթարկեցի չարեաց՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

242 Մէկ քահանայ իւր հինգ որդուկք ազգ իւր փրկեց,
Մինչ այն որդւոց մին ի սէր իմ իւր զէն մերկեց.
Յուդաս պարծանք դրրի ազգիս յայս ասպարէս,
Նորան պաշտպան եղայ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

243 Եյնուհետև պայքար մըտաւ տուն Սակաբեան,
Մինչ ի գալն իմ չըպակսեցաւ պետ յայնմիկ տան.
Ի հիւզ Դաւթի-Սողոմոնի իմ նախնեաց պէս
Գահ հաստեցի փառօք թէ խելքդ գլուխդ բերես:

Ե

244 Մերձեցել էր Հայաստանի մի ոսկեդար՝
Իմ գալըստեան ճանապարհն իսկ լեալ էր յարդար.
Երշակունիքն առաքեցի բարպետաց պէս,
Բանալ այն դուռն շնորհաց՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

245 Աղարշակին աթոռ դրրի յիմ Հայաստան,
Պարթևազամբք նորոգեցի գահ Տիգրանեան.
Եշխարհ լըցուեց արի գործովք յորձանաց պէս,
Բայց այն չարին՝ որով տի խելքդ գլուխդ բերես:

246 Չէի Եստուած պատերազմաց խրոովութեան,
Արապատի տեսնել նըշան ինչ շինութեան.
Եյլ դուք էլք սուր ի ձեռին մոլելոց պէս,
Ես լըուցի՝ որ այնու խելքդ գլուխդ բերես:

247 Գրրգըուեցիք ձեր դէմ Հռոմայ հատ ու սուսեր,
Տրկարացան ձեր զօրաւոր թագաւորներ.
Խոնարհեցայք նոցա առջև Սիոնի պէս,
Իմ Եջն արար՝ որ նովաւ խելքդ գլուխդ բերես:

248 Յոյժ մերձեցել էր ժամանակ իմ գալըստեան,
Երդէն լըսուեց և ձայն յուշիկ դրրանց բաղիման.
Սըրբութեան տեղ կայր պըղծութիւնն յաջորդապէս,
Եյս էր նըշանս՝ թէ այսու խելքդ գլուխդ բերես:

249 Դրրախտի մէջ ոսնաձայնիս շըրշիւն լըսվեց,
Եյս աշխարհի մէջ դարձեալ նոյն ձայն նորոգվեց.
Նըստաւ Հըռոմ խեցեայ ոտիւք արձանի պէս,
Դանիէլի ցուցեալ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

250 Սիոնն տըւի արիւնարբու Հերողէսին,
Եբգար դրրի տիրոզ երկրաց մերձ Մասիսին.
Ես ինքնս եկայ նըստիլ յաթոռ գուշակմանց պէս,
Վէմ ինքնահատ գըլեալ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 251 Հազարամեակք և դարք բազումք էին անցել,
 Մինչ մարգարէքն էին գալուստն իմ գուշակել.
 Բայց իսկ գալն իմ եղև անյայտ աղբատապէս,
 Խոնարհութեամբ գաղեալ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 252 Երկու զառամ քահանաներ կը կենային,
 Մին ի Սիոն, և միւսն Վերրոն կողմ լեռնային,
 Եռաջինէն մայրն իմ ծընաւ Եղանույ պէս՝
 Շիւղ ի բերան հասեալ՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 253 Երկրորդէն մէկ արու գաւակ ընծայեցաւ,
 Որոյ համար խեղճ իւր Հայրիկ պապանձեցաւ.
 Յառաջընթաց Արապետս էր սա Յովհաննէս,
 Մըկրրտինն իմ ի ջուր՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 254 Մարիամ մօրս հրբաւիրեց յիւր հարսնութիւն,
 Ծերուկ Յովսէփ՝ որոյ արհեստ էր հիւսնութիւն.
 Եյս Մարիամ Ղըշնոյ Երկնից անձառապէս
 Մայր էր և Աոյս և Հարսն՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 255 Այսերական Հրաման հաստեց աշխարհագիր,
 Ղաւթի Տանէն էր ծերն Յովսէփ իմ հայրագիր.
 Ի Բեթլէհէմ տարաւ զիմ մայր պաշտպանապէս,
 Ես ի մըսրի ծընայ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 256 Արքան անյայտ էր իմ ծընունդ յանշուք այրին,
 Եյնքան փառօք հրոչակեցաւ յոլորտս երկրին.
 Փայլեց իմ Եստղ նորանըշան դրբօշի պէս՝
 Եստղ Յակօբայ ասեմ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 257 Եյս՝ Բաղաամն էր գուշակել այն միջոցին,
 Մինչ Իսրայէլ կը թափառէր յանապատին.
 Մոգուց ցուցի ընդ արևելս սքանչելապէս,
 Յուզարկեցի դէպ քեզ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 258 Ընդ Միջագետս առաջնորդեալ զՆբգար ցուցի,
 Վասն նոր Եստղ երևման բան առարկեցի.
 Եստուածորդի զիս դաւանեց Եբգար անտես,
 Ընծայքն առ ի սիրով՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 259 Մինչ Եբգար զիս հեռուստ պաշտէր պատարագօք,
 Հերողէս զիս շուրջ պաշարեց զօրօք, դահճօք.
 Եյլ էս ծնողաց խնամովք զերծայ անշուշտ մահէս,
 Դէպ Եզիպտոս փախայ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 260 Երեսնամեայ մըկրրտուեցայ ի Յորդանան,
 Երեք տարի և կէս շրջեալ ի մէջ մարդկան.
 Իմ Հօր պատուէրն կատարեցի մրտերմապէս,
 Եկի ի խաչ մահու՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 261 Յորժամ դեսպանք հասին յԵբգար թագաւորէն,
 Որ նեղացած անբուժելի իւր ցաւերէն.
 Քիս ի տուն իւր կը հրաւիրէր բըժըշկի պէս,
 Ես չը գնացի առ նա՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 262 Ինչպէս գրուած էր ինձ համար՝ զիս մատնեցին,
 Վահանայից ժողովների մէջ դատեցին.
 Մահու վըճիւ դրրին վըրէս օրինապէս,
 Ես խաշուեցայ, մեռայ՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

- 263 Երբ մահուանէս երեքօրեայ կենդանացայ,
Եւ յարուցեալ իմ սիրելեաց երևեցայ,
Եւ աքեցի աշխարհ ամեն քարոզի պէս
Հրատարակել Ենունս՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 264 Եշակերտացս մին Թադէոս ուղարկեցի
Եբգարու տուն՝ Ոսկեղարուն բերել բանլի,
Սուրբ նոր կրօնի հիմունք զբրի հաստատապէս
Ղրանց զբժոխոց անյաղթ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 265 Եբգար սիրող էր Հաւատոյ ճշմարտութեան,
Նորա օրով լոյս ծագեցի ես Հայաստան.
Եյլ Եբգարու յոյժ կարճ եղաւ կենաց կրրկէս,
Ես թոյլ տրւի կամաւ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 266 Ես Մասիսիս էի ուխտել նախնեաց բերնով,
Եւ ոչ երկրին Միջագետաց շնորհաց ժողով.
Թէ երթայի Եդեսիա խուսեալ խաչէս,
Հարկ չէր մընար ասել թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 267 Նոյնպէս եթէ Եբգար ապրէր բազում տարի,
Լոյս հաւատոյ սրբուէր ի ծմակս ձեր աշխարհի.
Օրը կրլնէր Պահլաւիկեանց մոլտ յայս հանդէս,
Տնօրինեցի այսպէս՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 268 Իմաստութիւնս էի ի տանս կոչունք արել,
Եւ ազգ մարդկան ի խառնելիս անդ հրաւիրել.
Եյլ Հայաստան ըստամբակեալ յայս կոչմանէս,
Վըտարանջեց սրբօրի՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 269 Հեթանոսաց սուներ շողաց դէմ Հաւատոյ,
Եւ Թադէոս ողջակիզուեց հետ Սանդրխտոյ.
Իմ մըտերմաց արին հեղաւ վրտակաց պէս,
Քո օր յամեց այնքան՝ մինչ խելքդ գլուխդ բերես:
- 270 Եւետարանն իմ յաշխարհի քարոզեցաւ,
Կեանք անմեղաց ի սէր կրօնիս զո՛հ մատուցաւ.
Յաշխարհն անանց փոխեցի զմայրս յանցաւորէս,
Եյս նշան էր՝ թէ ժամ է խելքդ գլուխդ բերես:
- 271 Երբ Հին Սիոն ինձ մահ խաչի դատակրնքեց,
Օրնքն ի ներքուստ խոցեալ Եջոյս ի բաց հանեց.
Եյսուհետե երկու ձեռքս էլ Յակօրի պէս,
Մասեաց դբրի սիրով թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 272 Սիոնին միշտ Եստուած էի կոչումն առել,
Բայց քեզ համար յօժարեցայ Հայր անուանվել.
Սէր իմ առ քեզ էր յարածամ անդրանկի պէս,
Բզքեզ առ ի գիրկս որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 273 Իմ հին ծէսն էր չարեաւ ըզչարս պատուհասել,
Որ Սիոնի գերութեանց օրն էիր տեսել.
Նաբգոդոնոսոր և Փարաւոն մըշակաց պէս
Ծառայեցին կամացս, որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 274 Վըրէժ մահուա խընդրեց Հըռոմ Հին Սիոնէն,
Երտօնութիւնքս անհետ արի այն սուրբ երկրէն.
Երուսաղէմ և իւր տաճարն խանձողաց պէս,
Թողի յերկրի ընկած որ խելքդ գլուխդ բերես:

275 Եյս այն վայրկեան պատկերացրի քեզ յանդիման,
 Երբ Օգբարեայ լեզուին դրրի կապ պապանձման.
 Եյն իմ ձայնն էր հրնչեալ խաչէս որոտմանց պէս՝
 Յոյց լըռութեան հրնոյն թէ խելքդ գլուխդ բերես:

276 Քան զայն յարմար օր չէր լինիր մինչ այս արի
 Ի Սըրբութեան Սըրբոց անդ ի հին տաճարի.
 Օգբարիաս՝ Եհարոնի պատկերի պէս,
 Էառ կրրկին նըշան՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

277 Յովհաննիսիւ պիտի լըռէր կարգ Ղեւտական,
 Միաճնիս մահ նիւթիչ կանուխ կամ անազան.
 Ոսկիաճոյլ երինջ կանգնողն Եգիպտատես՝
 Գէթ հուսկ պիտի լըռէր թէ խելքդ գլուխդ բերես:

278 Չայն բարբառոյս պիտի հրնչէր յանապատի,
 Բարբառող ես էի Հօր իմ Բան և Արդի.
 Բառաչք զոհից, ճիչք օրինաց՝ յահեղ ձայնէս
 Պիտի յաւեժ լըռէր թէ խելքդ գլուխդ բերես:

179 Օգբարիա չէր ինչ արժան պատուհասի,
 Սոսկ միջնորդ էր յաշտարհ գալոյն Յովհաննիսի.
 Բայց հանդերձեալ դատաստանիս նըշանի պէս՝
 Նորա բերան լըռեց՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

280 Եյսպէս մէկ օր և նորահիմն եկեղեցի,
 Ուր ստեպ կ'իշխեն Վայիափայ ընդ Եննայի.
 Պիտի սըրբիւ ոսկիաճոյլ երրնջու պէս՝
 Արրից պաշտօն տանի թէ խելքդ գլուխդ բերես:

281 Այսն այն և Ես պիտի թողում և հեռանամ,
 Եւ իմ Մասեաց ծոցում Հարսիս հետ միանամ.
 Նորան գրրկեմ սիրով անմահ փեսայի պէս,
 Եսեմ դու ես միայն՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

282 Եյս խորհրդեամբ՝ ինչպէս առաջ՝ մինչ խաչուեցայ,
 Խաչես վերայ Միոն թողի, առ քեզ դարձայ.
 Նոյն առ քեզ դարձ յետ Համբարձմանս կրրկնեցի ես
 Եւ Երգարն իմ դարձիւ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

283 Եյլ արդ յաւէտ պարզ յայտնութեամբ նրկարեցի,
 Ինչ առնելոց էի՝ նորին պատկեր ցուցի.
 Դեռ Միոնէն ծուխ կ'ելանէր հրնոցի պէս,
 Որ թողի այն թափուր՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

Օ.

284 Սատարութեամբ Սանատրուկեան Ազղարչ ծոռին,
 Ազղարչապատ անուանեցի զԱրտիմէդ հին.
 Ուր որ պիտէր Տուն հիմնէի հաճութեանս պէս
 Եւ բնակէի անվերջ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

285 Խոսրով հանգոյն Սանատրրկոյ զես հալածեց,
 Իմ ծառայից անպարտ արեամբ գերկիր զանգեց.
 Այսն այն ինքն էլ սըրով հարաւ իրաւապէս,
 Երեան վրրէժ լուծեց որ խելքդ գլուխդ բերես:

286 Արքայասպան Անան անու իւր հատուցումն,
 'Նորա մանկունքն խողխողեցան օրօրոցումն.
 Միայն Գրիգորն ազատեցի այս հարուածէս
 Պահպանելով ծածուկ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

287 Խոտորովէն յետ բացի այլոց մուտ Հայաստան,
 Աղարշակի գահ մատնեցի Սասանեանց տան.
 Յեղն արքենի հրնձեց սուսեր գերանդոյ պէս,
 Հրներն խալառ բարձի որ խելքդ գլուխդ բերես:

288 Մէկ մանկան կեանք ազատեցի կոտորածէն,
 Տրրդատ ի Հռոմ ետու տանիլ իւր մօր ծոցէն.
 Չեռամբածու ես ինքն էի ինամողապէս,
 Օարգացուցի տակաւ որ խելքդ գլուխդ բերես:

289 Ոսկեդարու Սուրբ բանալեաւ դրժուարընդել,
 Որ թաղէի ձեռամբ էի քեզ աւանդել.
 Նրկու մանկունք որ կորդեցի պատուհասէս՝
 Պիտէր այն դուռն բանան որ խելքդ գլուխդ բերես:

290 Տրրդատ ի Հռոմ քաջ անուամբ շատ հրուշակեցի,
 Քաղաք բանակ նորա համբաւ ծաւալեցի.
 Աջն իմ պաշտպան էր պատանուոյն Ասպարի պէս՝
 Որ հինք Լզիգ կոչէն թէ խելքդ գլուխդ բերես:

291 'Նորա համար փառք և պրսակ հեռուստ բերի,
 Գոթաց ազգի արշաւանէն փունջ հիւսեցի.
 Երբ Հրուչէին երգել տըւեց նոխազի պէս,
 Օարգարեցի ճակատն՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

292 Այս թագազնին՝ Հռոմայ կայսերն տուի պսակել,
 Աղարշակայ և Տիգրանայ աթոռ կանգնել.
 Ի Հայաստան յղէլ զօրօք ժառանգապէս,
 Ես հեան էի ճանփին թէ խելքդ գլուխդ բերես:

293 Թէպէտ Տրրդատ կայսեր ձեռամբ գահ ժառանգեց,
 Բայց Հռոմայ երախտապարտ չը համարուեց.
 'Նա իւր բազկաւ փրկեց Հռոմն զետ հին Աոկլէս,
 Աթոռ կայսեր հաստեց՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

294 Ինչ երախտիք հասոյց Տրրդատ կայսերութեան,
 Չարժէր նորան ըստացած գահն արքայական.
 Իւր աթոռոյ կէս պիտի տայր իրաւապէս՝
 Որ համաչափ վարձ տայր՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

295 Ոչ թէ շնորհ ինչ՝ էր Տրրդատայ՝ գահ հայրենի,
 Այլ կէս վարձուց չէր զոր էառ որբ պատանի.
 Կենաց կըշուով էր ըստացել վարձատրապէս՝
 Պարտական էր կայսրն թէ խելքդ գլուխդ բերես:

296 'Նոր Դաւիթ էր ելեալ ի դէմ Գողիաթին,
 Իւր տըրիտուր՝ ընդ դըշտոյին՝ էր կէս գահին.
 Ի տալ կայսեր թագ հայրենի պարգևի պէս,
 Տրդատ զըրկեալ մընաց թէ խելքդ գլուխդ բերես:

297 Պատմաբանից Հռոմայեցոց թէ ունին դընես,
 Հայոց աշխարհն Հռոմայ նահանգ պիտի հաշուես.
 Տրրայանոս նուաճել է իբր՝ զբ" Արտաշէս,
 Եւ ի հարկի դըրել թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 298 Յետ սակաւուց ի կայսերաց մին Խոսրովին
 Կամեցել է փակեալ պահել յիւր բանակին .
 Եյլ զօրք Հայոցդ սաւառնել են անդեղաց պէս
 Եւ փրկել են Երծուն՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 299 Թէ արդարեւ Հայք հարկատու Հռոմայ էին,
 Է՞ր լեզէոնք չեկին նրպաստ Հայաստանին .
 Երբ Երտաշիր մորթեց զԽոսրով կաքաւի պէս,
 Եւ ձաղերուն տիրեց՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 300 Քրսան տարի էր գըլորվել յայնրմ՛հետէ՝
 Որ Հայաստան գըրկվել էր իւր բընիկ պետէ .
 Կայսերք Հռոմայ լըոված կային խուլ համրի պէս,
 Ղանձ որսալով ի Հռոմ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 301 Բստոյգն այս է, չէր Հայաստան դեռ նըւաճեալ,
 Եւ կամ Հռոմայ կայսերութեան նահանգ եղեալ .
 Եյլ Խոսրովու մահուամբ եղև հետեւապէս՝
 Մասն աշխարհին Պարսից՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 302 Իսկ բանք Հռոմայ պատմաբանից են գըլխովին
 Ի զանգուածոյ այն հընացեալ առասպելին,
 Օտր հազար չորս հարիւր տարի խորիսեսի պէս
 Վեզ ջամբել են առատ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 303 Թէ ձեր նահնին Հայկ կամ Հայկակ դիւցազնական,
 Արցորդ սուրբ Եշտարակի էր շնութեան .
 Եւ Հայաստան նորա անուամբ է յատկապէս՝
 Ի մահ Բէլայ կոչուել՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

- 304 Կամ թէ Երամ էր Վինուսի ժամանակին,
 Երմէն անուամբ փառաւորին Հայոց ազգին .
 Եւ զօրք ուրախ էք ի սըրտէ երեխանց պէս,
 Որ Հայկ-Երամ ունիք՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 305 Իսկապէս այս նաշիհէն է այն նըկանն էլ,
 Որ բանիբուն անձանց գլորման վէմ է դառել .
 Լուսաւորիչ գընացել է Պապին ի տես,
 Գաշինք կըռել անխախտ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 306 Գաշանց թղթոյ մէջ գըրուած էր թէ Գըրիգոր՝
 Պալլիուսի սիրոյն զոհել է իւր Եթոս .
 Եւ կրօնամոլ ծիսաւիտիբըն գըլխարկի պէս՝
 Փըրանկ պիտի կոչվին թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 307 Եյն Գըրիգոր որ ազատեցի ի սրոյ դահճաց՝
 Եւ կեսարիա զարգացուցի մէջ իմ Հնորհաց,
 Էր ներքոյ իմ պաշտպանութեան Տըրդատի պէս
 Պատըսպարեալ աջովս՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 308 Ինչպէս երբեմն Եջովս Հայոցդ կը պահէի,
 Եւ Եհեկաւս՝ Խարայելին կը հովուէի .
 Երդ Տըրդատին և Գըրիգորին նըմանապէս,
 Դաստիարակ եղէ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 309 Երկոքին ևս էին որդիք պարտապանաց,
 Միմեանց պիտի վըճարէին ըզսակ պարտեաց .
 Տըրդատ կերթայր յիւր հայրենիս արքայապէս,
 Գըրիգորն արի ծառայ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

- 310 Քաջայայտ է որ չէր ճանչնար Հրուովուլոս
Իւր ծընողացն՝ նոյն և նրման որպէս Աիւրոս.
Ի՞նչ զարմանք է՝ թէ և սոքա յիշելոց պէս
Չը ճանչնային զերեարս թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 311 Հայաստանեայց սահմանադուին՝ յաին Գայլ գետի,
Չըքնաղակերտ պանծայր մեհեանն Անահիտի.
Ար սիրէիք Հայքդ այն անդրիք ձեր իսկ մօր պէս,
Ե՛յն տեղ բացի ճակատ՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 312 Ի սէր սորա իմ ծառայից ձեր սուր հասաւ,
Թաղէոսի հրեղէն լեզուն լուռ համբացաւ.
Սանդուխտ կուսի արին ի ջահ իմ ձիթոյ պէս
Ենպարտ հեղաւ կաթլովք թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 313 Ի սէր սորա ձեր փրկութեան ճանփան խըցիք,
Երկու հարիւր քառասուն ամ յամեցուցիք.
Իմ տաճարներս կործանեցիք վանդալապէս,
Ե՛յս էր աւուրց նրկար թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 314 Սորա պաշտօն Հայկակ եբեր նոր Հայաստան,
Եւր օրիորդ՝ գրլխին լուսին գերանդանման.
Ուստի՞ էր այս Հայկակ առել, արդ չ'ասեմ ձեզ,
Հին աւանդ էր նախնեաց թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 315 Հեթանոսաց մըտաց խաղուց էր արգասիք,
Որ ամենայն զարդուց բնութեան կանգնեն անդրիք.
Սա ըստացաւ յազգաց ազգաց անուն պէսպէս,
Բայց Լուսնի էր պատկեր թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 316 Հելլէնք սորա մերթ Ղիանա յորջորջեցին,
Հայք հակադարձ այն Անաիդ անուանեցին.
Եւ Երտեմիս, նաև Խաղդի կոչուեց նոյնպէս,
Յազանց բազմաց պաշտեալ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 317 Լուսնի ստեղծող էի բանիւ ես Սիածին,
Երբ մերժեցի զանգոյ խաւարն ըսկրզենածին.
Խառնակ տարերքն ձևացուցի գընտակաց պէս,
Լուսինն ընկեր երկրի թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 318 Առչուեց Ղիցմայր ծննդոց, որսոց, համեստութեան,
Բանաստեղծից էր այս պըտուղ հին քերթութեան.
Ժամանակի կըշուոց մին էր Արևու պէս՝
Եստեղաբաշխք արին՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 319 Տիգրանին ես վասն այն տարի չին Բաբելոն,
Որ ուսանի գերեալ չրէից պաշտած կըրօն.
Ղանիէլէս իրրատ առնու աշկերտի պէս,
Բագրատունեաց օգնէ՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 320 Երբ տեսայ թէ Հայքդ իմ քանքարն չը յարգեցիք,
Քարին, փայտին պաշտօն տանիլ նախընտրեցիք.
Բարուք վարկայ համեստութեան բանալ հանդէս,
Քան անպարկէշտ կըրից՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 321 Բայց դուք ընդ փոյթ մոռցաք համեստ Անաիդին,
Եւ սէր տըիք լիրբ վավաշտ Ափրողիտին.
Պաշտօն տարեալ Քանանացուոց Եստարտայ պէս,
Սիացուցիք՝ որ զըթուար խելքդ գլուխդ բերես:

322 Սորա անուամբ էր Արտիմէզն Պարէտ շինել,
Մինչ Ալարդգէսի Աւան անունն չէր ըստանձնել.
Ալաղարչապատ շրքեղ կոչումն սաղրեցի ես,
Որ Արտիմէզ չասես երբ խելքդ գլուխդ բերես:

323 Ի սէր սորա զիս վանեցիք Հայաստանէն,
Ուր հրաւիրել էր զիս Աբգար Պաղեստինէն.
Բզտանուտէրս հալածեցիք օտարի պէս,
Տեղ չըտրւիք դըլնոյս՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

324 Արկու հարիւր քառասուն ամ ինձ չը թողեք,
Որ փրշախայթ ոտքըս դընեմ ձեր հայրենիք.
Աը ցանկայի այց առնել գալ Տապանիս տես,
Թոյր չըտրւիք, գուցէ՞ արդ խելքդ գլուխդ բերես:

325 Արկու հարիւր քառասուն ամ աստանդական,
Աշխարհ ամեն պրտրտեցայ թափառական.
Մէկ տեղ յարմար տեղ չը գըտայ Մասիսիս պէս,
Արտասուեցի որ վըշտէս խելքդ գլուխդ բերես:

326 Այսպէս եղել էր և յաւուրս ջըրհեղեղեն,
Քանի՞ լերինք հրաւեր արին իմ Տապանին.
Ես զՄասիսդ տոսկ ընտրեցի հաճոյապէս,
Եւ անդ առի հանգիստ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

327 Պորդիլերաս, Ա իմփորազոյ և Հիմալայք,
Իմ ընտրութեան լուռ անբարբառ եղեն վրկայք.
Առ իմ Մասիս եկայ սիրով փեսայի պէս,
Ի ծագ նորա հանգչիլ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

328 Երբ կամեցայ հեղեղ բերել վերայ երկրի,
Մասիս՝ մինչդեռ էր Ալարուդ սար Աուբարի.
Ինձ ծառայեց իւր զօրութեամբ մրտերմապէս,
Բսպասահար կացեալ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

329 Առաջ սահանք և յորձանուտք յորդ բողեսեցոյց,
Հանգոյն այլոց հրաբուղիս լերանց ջուր լըճացոյց.
Յետոյ եկուլ ուղեք հոսանաց վիշապի պէս,
Ա իջոյց և իւր հըրդեհ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

330 Արկու հարիւր քառասուն ամ ես Միածին
Կարօտ մնացի քաղցրիկ տեսլեան իմոյ Հարսին.
Հեռի տեղեր օր անցուցի նրժդեհի պէս
Տըրտում՝ լացի՝ որ ցաւէս խելքդ գլուխդ բերես:

331 Այն վայրերն են ահա որ յետ ժամանակաց,
Սուրբ հարսնս ևս յաւուրս չարեաց իւր և վըշտաց.
Պիտի օտար պանդըխտանայր որբ այրւոց պէս,
Բստ խորանին հընոյ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

332 Ղըւին և Չոր, Ալարագ, Անի՝ որ ի Ա իրակ,
Եւ Թաւըրլուր, և Աեաւըն Սեաւ, և ծովք դըղեակ,
Սիս, Հըռոմկլայ, Տորոս լերինք՝ տատրակի պէս,
Իմ ի խընդիր ելնէր մինչ խելքդ գլուխդ բերես:

333 Արկու հարիւր քառասուն ամ դեղևեցայ,
Փոքրիկ աղուէսն միշտ յիմ տեղուջ նըստած տեսայ.
Ալարագոյր կայր ձեր աչքի դէմ կուրութեան պէս,
Այն պատուեցի բարձի՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

334 Երկու հարիւր քառասուն ամ մարդ պըտրեցի,
Որ ի քարանց սերեմ ժառանգս Եդեմ Վրախտի:
Մէկն էլ չեղաւ մըտքիս յարմար Վրիգորիս պէս,
Նորան բերի հանդէս՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

335 Երկու հարիւր վաթսուն հինգ ամ յառաջագոյն
Լի ընտրել առ այս վեհ գործ Պաշաւեան տուն.
Իմ Եբգարիս ձեռամբ էի տընտեսապէս
Նախ պատրաստել ծածուկ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

336 Եպուշ՝ զեմրդ կարես գործոցս միտքդ հասցընել,
Երբ մէկ անօթ ուզեմ առ ինչ ի գործ դընել:
Մինչ կամեցայ խաչս գուշակել՝ ըստուերի պէս
Քիչ փայտ գըտայ յուշ ած՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

337 Կենաց ծառն, ծառ զիտութեան ի Վրախտն Եդին,
Ուսակ շալկած փայտ չըտարա՞նց ցուցեալ տեղին.
Սաբեկայ խոյն ծառէն կախեալ չէ՞ր ողջակէզ,
Քեզ կերպացուր Տապանն՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

338 Յակոբայ ցուպն, և կամ Սանդուղքն ի Բեթէլին,
Կամ գաւազանն շերտ նըկարէն յաւազանին,
Կամ Սոսիսի ծովահերձ ցուպն հրաշահանդէս,
Չէ՞ր տիպ խաչիս կանխաւ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

339 Նոյնպէս երբոր իսրայէլեան ազգ իրմբեցի,
Եմորհացոյն և Քետացոյն շատ իըտրեցի.
Եպառած վեմն և հեղեղատն քարտիղի պէս
Վրբեալ՝ յուշ ած անցեալքն՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

340 Նոյնպէս երբոր կամեցայ ինձ նախնիք ընտրել,
Ի Բեթլէհէմ Յուդայի ցեղն չէի՞ դըրել:
Թամար, Ռախաբ, Հուլթ, Բերսաբէ՝ մարգարտաց պէս
Չը շարեցի՞ ի թել՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

341 Նոյնօրինակ Պաշաւեանքն պատրաստեցի,
Պարթև երկրէն Ենակն ի Հայս հատուածեցի.
Նա խոսքովու կեանքըն իրզեց սրիկայի պէս,
Խողխողեցաւ սըրով թէ խելքդ գլուխդ բերես:

342 Օրորինակ մերթ Նոյեմեայ հարսանց միջին,
Ենհաշտելի մընաց նախանձ անդոց բաժնին.
Հուլթ և Որփայ եղեն Հանիկք արմատոյ պէս,
Լաւ ընթերցիր Սուրբ գիրք որ խելքդ գլուխդ բերես:

343 Յայրւոյն Հուլթեայ բըղխեցուցի Վաւիթ ծաղիկ,
Իսկ յՈրփայէն՝ Ռափայիմեան հըսկայք քաջիկ.
Թէ Վողիաթ և թէ եղբարք դիւթելոց պէս՝
Չանկա՞ն Վաւիթէն ի մարտս՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

344 Նոյնպէս Ենակ և իւր եղբարք որբեր թողին,
Մին էր Հըուչէ՝ որ դաբնեաց փունջ բեր Տըրդատին.
Միւս Վեդուհէն՝ որ յայտ կուգայ մերթ ուրուի պէս,
Եյն որբերն են՝ կ'ասեն՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

... 1. ...

- 345 Այժմ Գրիգորն կանգնեցուցի ի հանդիսին,
Որ ոչ մարտիկ, ոչ դիմագրաւ է Տրրդատին.
Այլ անձնուէր հաւատարիմ ծառայի պէս,
կայ ի սպասու հըլու՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 346 Գրիգոր, է՞ր ես եկել այս տեղ տարագրական,
Է՞ր չես դառնար ի հայրենի տուն Պաշաւեան.
Քո թագ չէ՞ արդ Շապհոյ ձեռին աւանդի պէս,
Է՞ր չես խընդրեր՝ է՞ր պիտի խելքդ գլուխդ բերես:
- 347 Ա՛հնչ Արտաշիր նեղ տեղ մընաց ի Խոսրովայ,
Թագ Պարթևեան չըխոստացա՞ւ հորդ՝ Անակայ.
Է՞ր չես երթար ինդիր թագիդ արդարապէս,
Քեզ պարտապան չե՞ն Պարսք՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 348 Քան զայն աւել ի՞նչ էր կարող հայր քո անել,
Որ յաջողեց զարքայն ի մահ դաւաճանել.
Արտաշիրի հանդէպ բացեց լայն ճանիւր պէս
Հայաստանի դրոներն թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 349 Քան զայս աւել ի՞նչ զո՞հ կարէր Հայր քո բերել,
Ո՞չ իւր արեամբ զերկիր Հայոց էր նա ջրբել.
Իւր գերդաստան մատնել ի սուր ոչխարաց պէս,
Յորոց մի գառն դու կաս՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 350 Գարձիր՝ Գրիգոր՝ Տրրդատին զուր մի ծառայիր,
Քեզ ոչ բեհեզ, ոչ ծիրանի տայ այս երկիր.
Անկնիս ի վարմ ոսկեփետուր թըռչնակի պէս,
Ոսկի վանդակք շատ կան՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 351 Որչափ կամիս՝ լեր սրբտեռանդ առ Հայաստան,
Չի մոռացվիր մեղապարտ ազգդ Քետուրական.
Հայք՝ ըզբարին շուտ կը մոռնան անըրջոց պէս,
Իսկ վըրէժ՝ ոչ երբէք՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 352 Բայց այս Գրիգոր՝ այն անձն է որ յօրէ անտի՝
Երբ Թադէի մահուամբ եղէ վրտարանդի,
Յամեն խորշիկ կ'որոնէի պատկերիս պէս,
Հաղիւ գրտեալ կալայ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 353 Իմ պատկերիս որոնելոյ ժամանակըն,
Վառել էի հանգոյն կընոջ՝ մարմնոյս ճրագըն.
Արդ լապտերով ելի որպէս Վիողիմէս,
Մարդ խընդրելով գըտի թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 354 Սա պիտի ինձ Վաղարշապատ այն տուն կանգներ,
Օ՞ր ի Ահոն աջ Տիտոսի կործանել էր.
Օ՞ի և Ես անդ մրտանելով տանտիրոջ պէս՝
Համբուրէի հանգիստ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 355 Սա պիտի անդ նոր ծաղկեցնէր այն Ոսկեղար,
Որ Սանդրիտոյ մահուամբ թօշնեց կարկրտահար.
Նըրազ կրօնիս վառէր ի Հայս զամբարի պէս,
Լոյս տայր Ազգիդ—Նրկրիդ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

356 Սա պիտի լայն ուղբ յարդարէր ինձ դէպ Մասիս,
 Որ ձեր միջով երթայի յայց իմ Տապանիս.
 Եւ ոչ ընդ օդս սրլանայի ուրուրի պէս,
 Ինչպէս ցարդ միշտ կը ընէր թէ խելքդ գլուխդ բերես:

357 Սա պիտի ինձ ըսպասաւոր լինէր ընտիր,
 Որ եօթն լերանց շնորհ խըմբէի յայս ձեր երկիր.
 Մարտիկ չէր, բայց պիտի մըրցէր ըմբիշի պէս,
 Կործան գընէր խաղտին՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

358 Սա պիտի ձեր Երտեմեսին յերկիր գլորէր,
 Եւ փոխարէն նորա զիմ Հարսն փառաւորէր.
 Սուրբ Հարսնարանն իմ զարդարէր երկընքի պէս,
 Որ դու տեսնես պայծառ և խելքդ գլուխդ բերես:

359 Սորան չէի խոստմունք արել պատիւ և բարձ,
 Ելլ մի միայն գըթուարակիր կեանք խաչաբարձ.
 Ուրանալով շինդդ ապարօշ ցընորքի պէս՝
 Փըշեայ պըսակս ընտրեց՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

360 Գայլ գետոյ ափն՝ ուր Ենասիդ զոհ կ'ընդունէր,
 Պիտի իմ և նորա միջին ճակատ խըմբէր.
 Ենասիտի կողմէն Տըրդատ կայր սարի պէս
 Ենչարժ, հաստատ, ամուր՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

361 Իմ կողմէն կայր պայքար մըտնող նուաստ Գրիգոր,
 Ոչ մըրցակիրթ, այլ փանաքի մի սպասաւոր.
 Որ չէր վառեալ ըսպառաղէն մարտիկի պէս,
 Ելլ Հայկիդ նման տրկլոր՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

362 Քաջամարտիկ նոր նահատակս կայր անպատրաստ,
 Չէր կարծէր թէ պիտի նեղեն լինել ուրաստ
 Ինձմէն՝ որ իւր ծընած օրէն դայեկապէս
 Յանձանձել եմ նորան՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

363 Եյս նոր Սամիսոն Գալիլայի էր խաղալիկ,
 Յանկարծ լըսեց՝ եթէ եկել են այլազգիք.
 Գըլուեն ամբարձ, խըզեց ջըլերն թոյլ քուղի պէս,
 Յարեաւ յոտին կանգնեց՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

364 Ենասիտ կայր որպէս Գազոն յիւր տաճարին,
 Եւ որ երբեմն մըտի ծածուկ յԵրկեղ Ուխտին.
 Երդ եկել եմ Հօր Միածինս յաղթողապէս,
 Չի՞ կործանվիր առջևս՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

365 Սոսկ մի ակնարկ, և մենամարտն գուզարեցաւ,
 Գրօշ խաչանիշ յերկնադիտակ Մասիս բացաւ.
 Տըրդատ ասաց ՝ Գրիգոր՝ այս փունջ նուիրապէս
 Տար Ենաստայ: Երդ լուր՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

366 Յիսուսի եմ երկըրպագու՝ ասաց Գրիգոր,
 Ենասիտիդ չեմ տանիր պսակ վարդաբոյր.
 Եյս պարսաքար Ենասիտին շանթիկի պէս,
 Յերկիր գլորեց տապաստ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

367 Եյն օր բացուեց իմ ճանապարհ ի ծոց Հարսիս,
 Եյն օր ելլաւ թաքըստենէն Եկեղեցիս.
 Հագարամեան խոհերք կըռոց արձըճի պէս
 Ընկան յալուցս ծովուց թէ խելքդ գլուխդ բերես:

368 Ես կանգնեցայ առաջ յատեան քահանայից,
Եպա հանդէպ հեթանոսաց անհաւատից.
Ինձ ահաւոր արիւնարբուն չէր շերտդէս,
Շաղածանակ ելի՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

369 Իսկ իմ՝ Գրիգոր կայր յատենի արքայական,
Տրրդատ սրբաունն ունէր կայսեր վերք բարկութեան.
Նորան չէին վարձ հատուցել արդարապէս,
Չայրացած էր հոգևով թէ խելքդ գլուխդ բերես:

370 Ընտանելի ցաւ էր սրբոյ պատանեկին,
Եյն հրրածեշտ իւր մըտերիմ՝ հրպատակին.
Երհամարհանք համարեցաւ կասկածապէս,
Հաւատարմի դրոժեն թէ խելքդ գլուխդ բերես:

371 Չայրագնեցաւ Տրրդատ ընդ այս գործ ծառային,
Կարծեց սաստիւք ըսպառնալեաց յաղթել նրմին.
Եյլ ամենայն բոհմունք անցին զով սիւզի պէս,
Չազդեցին ինչ պատիժք թէ խելքդ գլուխդ բերես:

372 Փարաւոնեան կառք և հեծեալք ջրասոյզ կորեան,
Հայքդ փրկեցայք ընդ բանակին Իսրայէլեան.
Գրիգոր կ'անցնէր ընդ հուն ծովուն Սոսիսի պէս,
Ոչ սին, այլ խաչս կայր անդ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

373 Գրիգոր գընաց ի խոր վերապ զազգ քո հանել
Ի խաւարէ՝ ուր կայր որպէս ի բանտ անել.
Եյս էր ի դժոխս իջանել իւր Միաճնիս պէս,
Ի փրկութիւն բազմաց թէ խելքդ գլուխդ բերես:

374 Գրիգոր գնաց ի խոր վերապ որպէս ի բանտ,
Ոչ հանդուրժեաց պահել ըզնա կիտին արգանտ.
Դարձ Նինուէի նրմին մընայր Յոնանու պէս,
Ի հանդիպիլ գըթոյս՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

375 Գրիգոր գնաց ի խոր վերապ ըզնորս մաքրել,
Մոլար պաշտմանց արմատոց խիղթս խանձել պայրել.
Տաննեհինդ ամանդ պահեցի պատանդի պէս,
Մինչ իւր օր գայ հասնի՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

376 Երբ կամենամ տընօրինել ինչ սքանչելի,
Չեմ կարօտիր ձեռնտուութեան մեքենայի.
Ընհրարինն յանդ կը հանեմ յանազի պէս,
Հընարաւոր կ'անեմ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

377 Մինչ թաքցրրի իմ Նղեայն Նզաբէլէն,
Նորան թարմ հաց բերող դրրի ազոաւներէն.
Եյն՝ որ Նոյէն խուսափել էր անմըտապէս,
Ինձ ծառայեց հըլու՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

378 Ի Սարեփթա Միղոնացւոց կին մի այրի,
Յաւուրս սովու կերակրիչ էր Նղեայի.
Իւղ և ալիւր ի կամիսակէն աղբիւրի պէս՝
Չըսպառեցրի երբէք՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

379 Երբ ճրգեցին ըզ՛անիւնիւ յառիւծուց գուր,
Ուր պիտի նա ի կուլ երթար իւր ի մի յումպ.
Երուսաղէմ եփած ճաշ-թան փայլակի պէս,
Իաբիրնում կերցրի՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

380 Բայց Գրիգորիս՝ խոր վերապն էր նոր գերեզման ,
Ուր պիտի ո՛չ քրսանեչորս ժամ ինձ նրման
Տըքնէր արթուն Խորայելի Հովիւիս պէս ,
Եւ տասնեհինգ տարի՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

381 Գրիգոր հատոյց իւր հօր պարտիքն համբերութեամբ ,
Երդ վերապէն պիտի հանեմ հզօր զօրութեամբ .
Նորա հանողն դեռ ի միջի չէր յայտնապէս ,
Հեռուստ ետու ճեպել՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

382 Ընասիդ միշտ կը քանքարտէր լերբ պըչրելով՝
»Թէ Միածին ընդդէմ կուսիս մաքառելով .
»Ընպարտելի նահատակներ մըրցողաց պէս ,
»Ի մենամարտ հանեց՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

383 »Տանկութ ամ նախ թաղէոս պայքարեցաւ ,
»Սէրջնումս Գրիգոր ի գօտեմարտ նոր վառեցաւ .
»Սանդուխտ ի զուր զըրկըվեցաւ այս կենցաղէս ,
»Օգուտ ինչ ո՛չ էառ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

384 »Թաղէոսի ոսկերք ահա կը հողանան ,
»Եւ Սանդըխտոյ անյայտ կընի ընդ փոյթ տապան .
»Ի խոր վիրապ հեծէ Գրիգոր հիւանդի պէս ,
»Եյս էր նորա բաժին թէ խելքդ գլուխդ բերես :

385 »Երկըրապագու է ինձ Տըրդատ Հըսկայ-Արքայն ,
»Եչիսէն կոչեց զիս յերկունս իւր ծընընդական .
»Դասամունք գան ի սեղան իմ հոսանքի պէս ,
»Իմ է ազգ և երկիր՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

386 »Երկու հարիւր քառսուն տարի կայ այս կըռիւ ,
»Եմեն տեղ տամ ոյժ թըշնամնոյս ցան ու ցըրիւ .
»Ընյաղթ մարտիկք այն կըրօնի խըռիւի պէս ,
»Արմախացած տեսի՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

387 Եյս ամենայն կը լըսէի Ընասիդէն . . .
Հասել էր ժամ նըրան հանել Արտիմէդէն .
Իմ հեծանոցն առի եկայ կասողի պէս՝
Սըրբել մաքրել ըզկալ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

388 Սանդուխտ կուսի արեան կայլակ ի լապտերի ,
Սերճ էր արդէն իւր ըսպառման յիմ սեղանի .
Եյն զամբարիս Նարդեան իւղոյ աղնըւի պէս ,
Քաղցրաբոյր իւղ բերի՝ որ խելքդ գլուխդ բերես :

389 Ես երբ պիտի աշխարհ գայի ի փըրկութիւն ,
Քան զիս կանուխ տնօրինեցի Մըկըրտութիւն .
Զըրով, Հըրով, Հողով, Արեամբ խորհըրդապէս ,
Եւ կընքեցի Սիրով՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

390 Նախ Յովհաննէս իբր Արուսեակ առաւօտեց ,
Յետոյ ծընունդ իմ Արևու հանդոյն փայլեց .
Մըկըրտին իմ ջուր կարկառեց ծառայի պէս
Լըւացվեցայ ջըրով՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

391 Բայց երբ պիտի փառօք գայի ի Հայաստան ,
Ուստի դարուք յառաջ փախեայ հալածական ,
Գրիգոր եղև ինձ կարապետ՝ Յովհաննու պէս ,
Հըրով մըկըրտեալ՝ որ այն ու խելքդ գլուխդ բերես :

- 392 Յովհաննիսի նրման ի բանտ վիրապ մըտաւ ,
 Որով Հօգւոյն մըկըրտութեամբ մըկըրտեցաւ .
 Չը կամեցայ ոտնս կանգնել Հերողեայ պէս ,
 Դերն փոխեցի ներհակ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 393 Ի վաղընջուց ինձ ծեր Հըռոմ էր պարտապան ,
 Որ Մարիամ Մագդաղինին իմ սիրական .
 Լէի ղըրկել Տիբերեայ տուն գըրաւի պէս ,
 Երդ պիտի յետ առնում որ խելքդ գլուխդ բերես :
- 394 Հըռիփսիմէ կոյս ունէի ի Հըռոմ պահած ,
 Ի կայսրուհոյն Պատրոնիկեայ ծագմամբ սերած .
 Կայ եր նեռէն խուսել տըի եղնիկի պէս ,
 Հողմով բերի ի Հայս թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 395 Ինչ հըրաշքներ էի արել ի Պաղեստին ,
 Երեք հարիւր ամօք յետոյ աստ վերըստին
 Արբկնեցի նոյն իմ ծընընդեան աւուրց հանդէս ,
 Իեթլէհէմի նրման թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 396 Եստ ևս պիտի բարանչելեօք նոր ծընէի ,
 Որ երեք գար մարմնովս ընդ Հօրս բազմած էի .
 Եյս ծնունդ չէր փոքր քան զառաջինն ի կոյս մօրէս ,
 Միածնիս էր իջումն թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 397 Յայնժամ Եսող իմ էր յարևելս լուսով փայլեալ ,
 Նախազուշակ իմոյ ծնընդեան կարապետեալ .
 Եստ հրովարտակ կայսեր հասեալ յարևմտէս ,
 Ծանոյց զգալուստ կուսին թէ խելքդ գլուխդ բերես :

- 398 Ենդ Մոգք եկին ի խըռովել ըզՊաղեստին ,
 Եստ Պատուիրակք Հըռոմէական պատգամ բերին .
 Ենդ ըստիպէր Եշխարհագիր ընդհանրապէս ,
 Եստ Հարսանիք խըմբին թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 399 Ենդ անհրաժեշտ ի Իեթլէհէմ դիպաւ գալուստ ,
 Եստ ի լարից փառաց պատուոյ եղև փախուստ .
 Որդիս Դաւթի ի Տուն Հօր իմ զարգալոյ պէս ,
 Զիմ ծընող կոյս տարի՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 400 Ենդ հըրաման արքայական ի Իեթլէհէմ
 Բըռնադատեաց ըզծընող իմ գալ տարադէմ .
 Եստ նոյն ակնարկ արար կուսին արագապէս
 Աջաըրշապատ թակարդ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 401 Ենդ անբանից այր և մըսուր ինձ իջեան ,
 Եստ տուն կուսին այգեստանեայց եղև հընձան .
 Ենդ պար հովուաց բացօթէից ականատես ,
 Եստ քաղցուալից խուժան՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 402 Ենդ հրեշտակաց Օրհներգութիւնք փառատրական ,
 Եստ հարսանեաց քընար , սըրինդ , նըլագարան .
 Ենդ անմարմնոց փառք ի բարձունս տարիտղապէս ,
 Եստ աւետիք կուսին թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 403 Ենդ Հերողի սուր թօթափեց վարդ մանկական ,
 Եստ Տըրդատայ սուսեր արին հէղ կուսական .
 Եյլ որպէս անդ , նոյնպէս և աստ ծընանիմ էս ,
 Յերկնից ի Հայս իջմամբ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

404 Որպէս երբեմն ծընայ հրաշիւք ի կոյս մօրէս,
Եպա կրկին ծնայ յարութեամբ ի կոյս վիմէս:
Նոյնպէս Գրիգոր ունի ծնանիլ հրաշապէս՝
Յանդընդասոյց խորոց որ խելքդ գլուխդ բերես:

405 Գրիգորի հետ պիտի ծնէինք վասն Հայ ազգի,
Ես ի յերկնից, նա յանդընդոց խոր վիրապի:
Հըռիփսիմէ հասաւ հրաշիւք իմ կոյս մօր պէս,
Վատարել այն ծընունդ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

406 Երկինք յըղե էին ցաւովք ծընընդական,
Եւ ճէպէին երկունք հոգւոց ձեր փրկութեան:
Ո՛ր էր արդեօք ձեր Ենահիդ ծննդոց տընտես,
Որ չէրեցաւ ուրեք՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

407 Մինչ Եփեսոս նորա տաճարն հրրձիգ արի,
Ըզբաղեալ եմ, ասաց, ծնընդեամբ Եղեքսանդրի:
Բաշմադարեան ճրգամբք կերտեալն սքանչելատես,
Սոյտ գազախի դրրի՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

408 Երդ թուի թէ որսիկ շանց հետ կայ յանտառին,
Որ ո՛չ նըպաստ հասուցանէ իւր տաճարին:
Օ՞ր հանդերձեալ է հրկիզել Հըռիփսիմէս,
Ենչէջ հրրով վառեալ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

409 Մեզ հետ պիտի ծնանէր հրաշիւք և Հայաստան,
Մասիս լինէր եղեմախառն նոր բուրաստան:
Եւ անդ ծաղկէր ծառ կենաց նոր՝ շնորհահանդէս
Որ ճաշակմամբ պըտողոյն քո խելքդ գլուխդ բերես:

410 Ընդ այս ծընունդ Հարսն իմ՝ մաքուր հրաշացեալ,
Երգէ՝ թէ ծընաւ կոյս ազգ բազում թուով ճոխացեալ:
Եւ մայր մանուկ ըզհրապարակ ծերահանդէս,
Խըմբեաց անբիժ արեամբ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

411 Սալումէի ոտից կաքաւ սիրալըական
Եղաւ արբշիւ Հերողէսին հաճոյական:
Եսաց խընդրեալ ինչ և կամիս՝ պարզեի պէս,
Ի սէր գեղոյդ կ'առնուս թէ խելքդ գլուխդ բերես:

412 Ե՛յլ Սալումէ ո՛չ գանձ խընդրեց, ո՛չ մեծութիւն,
Ե՛յլ մօր բարձին յանօրէն գահն հաստատութիւն:
Եւ որ կարէր արքայութեանն առնուլ ցրկէս,
Ե՛ւ Յովհաննու գլուխն թէ խելքդ գլուխդ բերես:

413 Հըռիփսիմէ հաճոյ գըտաւ յաչքս կայսեր,
Ե՛յլ առաւել ինձ միաճնիս տարփալի էր:
Եսացի՛ գինչ փոխան գահիդ յինէն իւրնդրես,
Տես զե՞նչ խընդրեաց, որ այնու խելքդ գլուխդ բերես:

414 «Ե՛հա՛ ասաց՝ հընգետասան ամբ բոլորին,
«Որ խիղբ արկեալ կայ Գրիգոր ի խոր վիրապին:
«Տուր ինձ ըզնա եօթնաջահեան լապտերի պէս՝
«Որով լոյս տամ Հայոց՝ որ խելքն գլուխն բերես:

415 Ես Միածինս իմ Հարսնացուին տուի պատասխան
«Բեզ պարզեւել եմ՝ ողջոյն տուն Ենահտական:
«Փութա՛ ի Նորք՝ որ Գրիգորին գուբէն հանես,
«Եւ քո արեամբ Հայ ազգի խելքն գլուխն բերես:

- 416 „Փոխան Հռոմայ մշտատառան կայսեր գահի,
 „Բեզ գահ փառաց կուտամ յանանց նոր ազենի.
 „Ընբիծ Հարսիս Եռագաստի ընկերի պէս,
 „Արպարակցիս որ ազգի խելքն գլուխն բերես:
- 417 „Իմ Հարսանեաց՝ քե կրսկրսի պարերգութիւն,
 „Համածաւալ լոյս կը փայլէ քո հարսնութիւն.
 „Կերթան ընկերքդ ազդել Հռոմայ փողարաց պէս,
 „Թէ զեհարդ պիտի այս ազգի խելքն գլուխն բերես:
- 418 „Բո հարսանեաց այն ինչ հընչէ նըւագարան,
 „Ի պարերգուս պիտի փութայ Սանդուխտ կուսան.
 „Երբ քո կարմիր արեամբ պրճնիս նոր հարսի պէս,
 „Արբերկրին Հայք՝ որ նոցա խելքն գլուխն բերես:
- 419 „Մինչ չե իցէ Մաքուր Հարան իմ լուսազարդեալ,
 „Մինչ չե իցէ յՆագաստ իմ հրրաւիրեալ.
 „Աը հըռչակուի քո Հարսանեաց Տօնահանդէս,
 „Միջնորդ կըլնի՝ որ ազգի խելքն գլուխն բերես:
- 420 „Աը նախանձվի Հռոմ անթառամ քո պրսակին,
 „Մինչ փրկանակ հանդիսանաս, դըժբաղդ ազգին.
 „Իարուց ի դարս կը յաղաչէ տարփածուի պէս՝
 „Բո ոսկերաց՝ երբ ազգի խելքն գլուխն բերես:

- Ը:
- 421 Տըրդատ կարծեց՝ թէ որսիկ է պատրաստական,
 Եյն գոհար ակն անկեալ թագէն կայսերական.
 Չը գիտէր թէ ունի գաղտնիք զուզակի պէս
 Լեւիթան գառաւ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 422 „Ո՞չ ապաքէն՝ ասաց՝ Հռոմ ինձ էր պարտական,
 „Օրիորդ մի սերեալ տանէն արքայական.
 „Փոխանակ այնր ահա կ'առնում ըզՀռիփսիմէս,
 „Որ ստացել եմ սըրովս թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 423 „Տասնեհինգ ամ յառաջ քան զայս երբ Վրիգորն այն
 „Արխեաց առ ոտն կրօն և պաշտօն անահազական,
 „Ես ըզվրէժն անարգութեան ասպետապէս՝
 „Չը խընդրեցի՞ պատժովք թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 424 „Դիցամայրն իմ հաճեալ ընդ զո՛հ մըտերմութեան,
 „Որ սըրտեռանդ դըրի նորին ի վէ՛հ սեղան.
 „Ի տըրիտուր իմոց արդեանց արդարապէս
 „Ետ այս չըքնաղ կուսան թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 425 „Եյսպէս Պարիս մերթ չըստացա՛ւ ըզՀեղինէն,
 „Յորժամ Եստղիկ յաղթանակաւ էլ յատենէն.
 „Իմ դիցամայր՝ ո՛չ պառաւ կին աւարի պէս
 „Պարզեւէ ինձ այս կոյս թէ խելքդ գլուխդ բերես:

426 „Թէ կամք իցեն կայսեր առնուլ ըզնուիփսիմէ՝
 „Թող դարձունէ առ իս կենդան գերին շրուչէ .
 „Չէ ինձ հընար հըրաժեշտ տալ մըրցանակէս ,
 „Դեռ չէ լըցուել վարձ իմ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

427 „Եթէ վըստահ է կայսրըն՝ թող կըրկնէ հրաման ,
 „Թող լեզէոնք բարդին ի դաշտ Արարատեան .
 „Ես պատրաստ եմ ի սէր հարսիս Ալկիդի պէս ,
 „Դեմ վիշապաց մըրցիլ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

428 „Եղիծնեան մարտ կը խըմբեմ նոր ի նորոյ ,
 „Աը յանձնեմ դատն կամ գեղարդեան և կամ սըրոյ .
 „Ով յանդըզնի պահանջել այս կոյս՝ Տըրդատէս ,
 „Թող հանդուրժէ բազկիս թէ խելքդ գլուխդ բերես :

429 „Այսեր Հռոմայ այն ինձ տրիտուր եղև այնքան ,
 „Յոր Գարեհին առ Աղեքսանդր կըրթէր պայման .
 „Դու ոչ թէ տաս , այլ մանաւանդ յափըշտակես ,
 „Ասաց յաղթողն մերժեալ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

430 „Երդմնի ուխտեմ յանուն մերոյ Արդամատին ,
 „Ընդ Հռոմայ խըզել զամեն թել շաղկապին .
 „Աէրջին առիթ բանից լեցի կոյս գեղերես ,
 „Եւ լըուեսցեն պատգամք թէ խելքդ գլուխդ բերես :

431 „Գայլ գետոյ ամին պիտի լինիմ միշտ դիմագրաւ ,
 „Թէ զօրք Հռոմայ հուպ մատիցեն պատերազմաւ .
 „Ընդ ի պատիւ Ոսկեծըղոյն զօրացայ ես
 „Ընդ վերըստին հարից թէ խելքդ գլուխդ բերես :

432 „Ով գետափունք , դուք փորձաքար եղէք ազգին ,
 „Չեր մօտ ճանչցայ գաղտնիք ուժոյ իմոյ թագին .
 „Ինձ ընդէր էր գալ անդ զօրօք թըշնամւոյ պէս ,
 „Լոկ ես չէի՞ հերիք՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

433 „Նըզովք լինի այսուհետև իմ յետնորդաց՝
 „Չապաւինիլ ձեռընտուութեան հարևանաց .
 „Թող մի միայն միաբանվին մեր նախնեաց պէս
 „Յաղթեն , վանեն , տիրեն , թէ խելքդ գլուխդ բերես :

434 „Լէր նըստեցայ այն գետափունքն այնքան օրեր ,
 „Լէր երկու ամ կերակրեցի լեզէոններ .
 „Նախարարացս ժողովվելոյն մընացի ես ,
 „Օհր ժամանակս կորաւ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

435 „Այս նախարարք չէի՞ն սերունդ այն պերճ նախնեաց ,
 „Որք վերըստին հաստեցին գահ Արշակունեաց .
 „Մինչ լըսեցին եթէ եկել է Արտաշէս ,
 „Թողին զՆրուանդ , եկին՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

436 „Արտաշէսի հետ եթէ կայր Արմբատ Ասպետ ,
 „Ինձ հետ էլ կայր Արտաւազդ իմ Սպարապետ ,
 „Այլ նախարարք ինձ ընդառաջ ոչ փովթապէս ,
 „Սահմանազուես եկին , թէ խելքդ գլուխդ բերես :

437 „Ինձ հետ կային Հռոմէական լեզէոններ ,
 „Միհըրդատայ և Տիգրանայ կենախուզներ .
 „Ասակած կալան մեծ Խոսրովու ժառանգորդէս ,
 „Հռոմէամոլ կարծեալ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

- 438 »Օուփք խորհրդոց վրբէս բերին նեղսրբաութիւն ,
 »Բանք Գրիգորի ինձ երեցան յանդրգնութիւն .
 »Եյս մըտերիմ բարեկամիս թըշնամուց պէս ,
 »Շկօթակ արի վիրապ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 439 »Մեզ հարկաւոր ոչ է Հռոմայ ձեռնտուութիւն ,
 »Եյլ մի միայն ազգամիջեան խաղաղութիւն .
 »Թէ նախարարք ինձ հետ լինին հայրորդու պէս՝
 »Հրոմ և Պարսք ի՞նչ են՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 440 Սուտ չէր Տրդատ , գահն ազատեց Հայոց սուսեր ,
 Առուեալք Հռոմայ ընդվայր առին առատ վարձեր ...
 Բայց արդ Տրդատ պիտի մըրցի բմբիշն պէս ,
 Գիմամըրցողն ո՞վ է թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 441 Հողովեռնէս իւր բիւրներով կայր յանդիման ,
 Աամէր տեսնել սոսկավիթխար ոք ախոյեան .
 Ես ըզՅուզիթ հանեցի դէմն կատակի պէս ,
 Մատաղ այրեաւն հարի թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 442 Երբ կամեցայ Միսարային գետնին վարսել ,
 Չընեբեցի որ քաջ Բարակ էր անդ հասել .
 Շատ էր կին մի ի Աինեցուց Յայելի պէս
 Գոռողին պինդ կարել , թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 443 Երբ վըճուեցի Գողիաթին պապանձեցնել ,
 Որ ըզճակատ չը յանդրգնի իմ հայհոյել .
 Խարտեաչ Դաւիթ պատանեկին ձաղանքի պէս ,
 Աացուցի դէմ քաջին՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

- 444 Ենահիդ կայր յիւր մեհենին փառաւորեալ ,
 Հանդէպ նորա խունկ ի բուրվառս ճոխ շրոայլեալ .
 Հըռիփսիմէ ի պար հանաւ Սամիսոնի պէս ,
 Որ հեթանոսք խայտան թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 445 Հըռիփսիմէ կալաւ ձեռօք սիւնք մեհենին ,
 Յորոց վերայ հաստէր ամուր խարխիս կրօնին .
 Շարժեց ցընցեց ուժով հողույն թըթեմուց պէս ,
 Ընդ փլատակաւ նընջեց թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 446 Հըռիփսիմէ արեամբ իւրով մըկըրտուեցաւ ,
 Երին նորա ի սեղան իմ զոհ մատուցաւ .
 Հաճոյ է ինձ ձայն իմ հընչեց որոտման պէս՝
 Սասանեցաւ Տրդատ՝ որ խելքդ գլուխդ բերես :
- 447 Մըտի փեսայս յառազաստ իմ հարսնարանի ,
 Ինձ հարսն եղև եկեղեցին Հայաստանի .
 Հարսանեացս որն շող լուսեղէն կաթածի պէս
 Հօր միածինս իջև՝ որ խելքդ գլուխդ բերես :
- 448 Եյս հարսանիքս տօնեցի ես Աղարշապատ ,
 Եռաջ եղել էր հարսանիք մի յԱրտաշատ .
 Ենդ տեղ ոսկի էր տեղացել տարափի պէս ,
 Տեղ մարգարտի իջել՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 449 Եյն ցոյց կուտայր իմ Միածնիս այս հարսանիք ,
 Յորում շնորհօք ճոխացուցի ձեր հայրենիք .
 Գանձն իմ ծածկեալ և մարգարիտն աչաց անտես ,
 Բերի առ ձեզ խիլայ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

- 450 Ինձ հարսնածու եղև Վրիզորն իմ պատուական,
 Խոր վերապէն ելեալ քայլիւք հըսկայական.
 Թաղէոսի ցուպ ձեռքն առաւ Հովիւի պէս,
 Եկաւ ինձ մօտ նըստիլ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 451 'Նոր իմ Սամիսոնս մըտել Վազա էր գիշերի,
 Հաշուել էին նորան տըխմարքն արդէն գերի.
 Այլ նա դըրունք և դըրանդիք խուրձ խոտի պէս
 Շալակն առած բերեց՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 452 Թագաւորեց արդ ոսկեդար ի Հայաստան,
 Էջմիածինն հանդիսացաւ ինձ նոր Տապան.
 'Նորա մէջ էր նոր Ղեկավար հին 'Նոյի պէս՝
 Որ ջուրց հեղեղ ճեղքեց թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 453 Մելքիսեդէկ էր սա արդար, խաղաղարար,
 Քոր թագաւոր ստացաւ ինքեան այս Ոսկեդար.
 Այնուհետև Մասիս հագաւ նոր հարսի պէս
 Իմ պարգևած ընծայքն որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 454 Եղեմական Վրրախան բերի Ձիթաստանէն,
 Ուր օծվել էր Մելքիսեդէկ հրեշտակներէն.
 Շուրջ Տապանիս տընկոտեցի պարտիզի պէս,
 'Նոր դրախտ արի Մասիսն որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 455 Անկէզ վառեալ թարմ մորենին Քորէր լեռնէն,
 Փոխադրեցի այս նոր Եղեմն աստուածաշէն.
 Քի աստ վառվի նորանըջան այն սիւնի պէս
 Որ Իսրայէլ ունէր թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 456 Մինէական լեռնէն բերի շափիւղայ վէմ,
 Որոյ վերայ կանգնած էի Մոսիսի դէմ.
 Մինչ կուտայի ազգին օրէնք պատգամաց պէս,
 Որ նորամով կըրթվիս՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 457 Սելով սարէն բերի խորանս վըկայութեան,
 Աստ կառուցի յանշարժ հիման յաւէժական.
 Ես Էհովայս բընակվեցայ Աստուածապէս,
 Տապանակի փոխան թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 458 Թաբորական լեռնէն բերի այն տաղաւար,
 Որ աշակերտքս մըտածեցին անդ ինձ համար.
 Սորա հանգիստն ինձ քաղցրացաւ հաճոյապէս,
 Աստ բնակեցոյց ասի՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 459 Միոն սարէն աստ փոխեցի այն վերնատուն,
 Ուր ընթրիքն իմ կատարեցի այն երիկուն.
 Երբ Սուրբ Խորհուրդն Մարմնոյս Արեանս մեծահանդէս
 Հաստատեցի ձեր մէջ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 460 Եւ ուր յետոյ եկաւ Հոգին կենդանարար,
 Իմ որբացեալ եկեղեցւոյն տալ մըխիթար,
 Թէ Ես տարի զմարմինս առ Հայր աւանդապէս
 Որ քեզ յետոյ տանիմ մինչ խելքդ գլուխդ բերես:
- 461 Վողգոթայէն իմ խաչ բերի աստ կանգնեցի,
 Որով ի ծոցդ Սաբեկայն ծառ արմատացրի.
 'Նոր մուտք յերկինս Յակոբեան այն սանդուղքի պէս
 Որ մերթ Իեթէլ ցուցի թէ խելքդ գլուխդ բերես:

462 Հակառակորդս ինչ որ ունէր ի Հայաստան,
 Բարձր իմ բազկաւ հարթայատակ եղի կործան.
 Սանդարմետք դըղըրդեցի սասանմանց պէս,
 Զուլիւք ներքնոց փախեան որ խելքդ գլուխդ բերես:

463 Ոսկի ուռամբս սորա հիմունք հաստատեցի,
 Յանկեան սորա ոսկեխարիսխ վէմ հաստեցի.
 Լուսեղէն ձև յօրինեցի նրկարի պէս
 Թագաւորիս արժան թէ խելքդ գլուխդ բերես:

464 Ո՞ր ազգ այսքան երախտեաց է արժանացել,
 Ո՞ր ազգ այսչափ առատաշնորհ է յըզփացել.
 Ես Հայաստանն սիրել էի կոյս հարսի պէս,
 Տաճար փառաց ընտրել՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

465 Եյսքան բարեաց ի՞նչ փոխադարձ քեզմէն տեսայ,
 Ի՞նչ գոհութեան երախտագէտ խունկ ըստացայ.
 Վեղ ո՛չ Գրիգոր հաճոյ գըտաւ հին քրրմաց պէս,
 Եւ ո՛չ Տըրդատ զօրեց՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

466 Ըսկիզբն արիր աղաղակել տիւ և գիշեր
 Թէ վատ են իմ Երչակունի թագաւորներ.
 Տըրդատ փախաւ իւր աթոռէն վարվածի պէս,
 Թունով արիր վախճանն թէ խելքդ գլուխդ բերես:

467 Նոյնպէս Գրիգոր իւր խրատուք էր ձեզմէն ատեալ,
 Նորա համբուն ցեղին էլիք դարանակալ.
 Երտաքոյ իւր գահին հանգեաւ Տըրդատի պէս,
 Եյս մեծ զոհն էլ տրվի թէ խելքդ գլուխդ բերես:

468 Ո՞՛հ այգի էր մատաղատունկ աշխարհ Հայոց,
 Եկն ունէի անոյշ գինւոյ, և ո՛չ փըշոց.
 Տես՝ թէ այժմիկ ի՞նչ կայ ձեռիս բաժակի պէս,
 Որ մերթ Հրեշտակն բերեց՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

469 Չը կամեցայք արքայական գահն անդ թողնել,
 Ուր ես Եթոռն իմ տիրական էի հիմնել.
 Վաղարշապատն անտէր լըքիք եւրրճիթի պէս,
 Եյս թոյլ տըւի առնել թէ խելքդ գլուխդ բերես:

470 Իմ մըտերիմ թագաւորաց սիրոյս պըսակ,
 Միշտ կուտայի բարուց վարուց դաստիարակ.
 Եյս Սաւուղէն ըսկիզբն արի կանոնապէս,
 Սամուէն էր նախկինն թէ խելքդ գլուխդ բերես:

471 Եստուածասօր Դաւթին Նաթան էր խըրատիչ,
 Եզեկիայի՝ Եսայեաս էր հըրահանգիչ.
 Ով հընազանդ կաց պատգամացս որդիապէս՝
 Սուրբ գըրոց մէջ գովվեց թէ խելքդ գլուխդ բերես:

472 Իսկ թէ հեստեց որ իմ կարգած խորհըրդատուաց,
 Չ՛ազատվեցաւ ո՛չ յարկածից, ոչ վըտանդաց.
 Ենճին կորուստ հըրաւիրեց Եքազու պէս,
 Շատ թագաւորք կորեան որ խելքդ գլուխդ բերես:

473 Գաստիարակ չըսիրէին քո թագաւորք,
 Գէմ թըշամեաց նրկունքն՝ էին տանն բրոնաւորք.
 Լուսաւորչի որդւոց, թուանց՝ դահիճի պէս,
 Ետուն ժանեաց մահու՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

474 Սուրբ Գրիգորիս ցեղէն ետու քեզ Սեծ՝ Եերսէս,
 Որ իմ ձեռին եղև ազգիդ նոր փենեհէս,
 Նորան էլ վերջն թոյն արբուցիք Սոկրատի պէս,
 Եյն ջահ պայծառ շեջաւ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

475 Երբ իմ էլ չափ համբերութեան կատարեցաւ,
 Եւ ձեր անշուշտ կործանվելոյ օր մերձեցաւ.
 Բերի երկրորդ քո ոսկեզար իմ խոստմանց պէս,
 Նոր լուսոյ դուռն բացի որ խելքդ գլուխդ բերես:

476 Իմ Գրիգորիս վերջին ծոռին իմ Սահակիս,
 Որով պիտի խրզուէր սերունդ Պալհաւիկիս.
 Լուսաւորիչ կրրկին կանգնիլ նախահօր պէս,
 Նոր շնորհ տրւի յազգին որ խելքդ գլուխդ բերես:

477 Սահակ-Մեսրոպ գրտին գանձ մեծ յազարակին,
 Որ թաքցըրած կայր ցարդ ազգէդ ի ստուեր մըթին.
 Եյն կորդ երկիր արօր դրրին մըշակաց պէս,
 Երդինսաբեր արին թէ խելքդ գլուխդ բերես:

478 Սահակ-Մեսրոպ մարգարիտ մի գրտին անգին,
 Եշխարհ համայն մոռցան ի սէր այն մարգարտին.
 Ի զարդ իմոյ Հարսին անգիւտ վաճառի պէս,
 Եյն ծովածինն առին թէ խելքդ գլուխդ բերես:

479 Մոլախըմբեալ քրրմութեան հետ կորել էին
 Թէ դրպրութիւն և թէ դրպիրք ձերոյ ազգին.
 Նըշանախեցք բւեռանման և սեպի պէս՝
 Քուրմք իւրեանց հետ տարան թէ խելքդ գլուխդ բերես:

480 Սորա սուգ էր՝ որով Գրիգոր ցմահ ողբաց,
 Հայոցդ գիր կայր ընդ փլատակօք աւերակաց.
 Սահակ ծանեաւ՝ որ բուրմք բընիկ աւանդից պէս,
 Իւրեանց հետ գիրն տարան թէ խելքդ գլուխդ բերես:

481 Եյս՝ ձեր քրրմաց խարդաւանքն էր՝ որ յաջողեց
 Հուր, մուրճ պիտոյն անպիտանէն ուշ որոշեց.
 Մեհենական մատեանք, արձանք՝ մըթերից պէս,
 Եմուր կային պահած թէ խելքդ գլուխդ բերես:

482 Քրրմաց ձեռին էր բանալին դրագիտութեան,
 Նոքա էին զիտցողք թէ գրոց թէ դրպրութեան.
 Նոքօք կուգայր արծաթ մեհեան վրտակաց պէս,
 Եյն պահեցին խնամովք թէ խելքդ գլուխդ բերես:

483 Նոքա էին բւեռագիծ գիր վերձանողք,
 Նոքա էին քարանց վերայ սեպք քանդակողք.
 Եմենայն քուրմք կը պահէին գաղտնիքի պէս,
 Որդւոց յորդիս կ'անցնէր՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

484 Նոքա էին աղաւաղեչք հին պատմութեան,
 Հազարամեակք բարդողք վերայ ձեր հընութեան.
 Հայկակէն Հայկ բանաստեղծողք ցընորից պէս,
 Սար-Իբասին եսբողք թէ խելքդ գլուխդ բերես:

485 Ոմանք ուսմիաց ականդութեանց ծառայելով,
Իսկ այլք ազգի սնափառութեան ճարակ տալով .
Բազումք խրատուց միտ դընելով սովեստից պէս,
Հնացրել էին զազգըն թէ խելքդ գլուխդ բերես :

486 Եյն երկիր ուր գըտանի արդ քո Հայաստան,
Բազում անգամ լեալ էր կըրկէս փոփոխութեան .
Ի միկնոյն ժամանակի Քանանու պէս,
Բազում արքայք տիրեալ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

487 Մինչ Ելարող կըրէր պըսակ արքայական,
Նոյն իսկ ունէր ինքնագլուխ և Ասսպուրական .
Եշխարհ Միւնեաց պատեալ լերամբք զըղեկի պէս,
Էր առանձին անկախ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

488 Նոյնպէս և Տայք զըրկից Խաղտեաց ամրովք իւրեանց,
Յաճախ գիրկերն կըբանային խառնակութեանց .
Հազիւ հըզօր վեհ թագաւորք Տիգրանեանց պէս,
Օրմանս ի մի ձուլեալ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

489 Թէ պահէին քորմք պատմութիւն թագաւորաց,
Ղիշդ նըկարեալ ուրոյն ուրոյն ըստ աշխարհաց .
Բազմերախտ հարք կը լինէին թարգմանչաց պէս,
Եւ ցաւ կորուստ նոցին՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

490 Բայց նորա վաղ եղեալ այն հիմն սուտ հընութեան,
Քընջեալ էին համայն նըշան ճիշդ պատմութեան .
Ենուանց ցանկերն երկարացրել ցուցակապէս,
Խըմբել էին անտառ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

491 Ո՛չ թէ սուտ սուտ անուններ են ստեղծագործել,
Եյլ իրական անձանց սուտ կարգ են ընծայել .
Ինքնահընար հանդամանօք անցից պէսպէս,
Ղըշմարտութիւն ծածկել թէ խելքդ գլուխդ բերես :

492 Հայկին տուել են ասպարէս Տուրուբերան,
Հարք զաւառաւ, Հայկաշինաւ՝ սուտ Գերեզման .
Կաղմոս՝ որ չէ Հայոց անուն անկախի պէս՝
Հայկայ թոռն են կոչել՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

493 Հայկ պատել է անձըն որդւովք և թոռներով,
Մանաւազեանց, Խոռխոռունեաց երկիրներով .
Բըզնունիք թող ծագեն ասել է Բաղ թոռնէս,
Գէպ յարեւըս ուղղեալ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

494 Իսկ քո Հայկակ իսկապէս Հայկ ունէր անուն,
Եւ Երմենակ մի էր նախնի տերանց տեղոյն .
Թէ մին տիրեց յարեւըտից հըզօրապէս,
Միւսն էլ մընաց աղոտ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

495 Հընգետասան աշխարհ բաժնած էր Հայաստան,
Չեն յայտնել թէ երբ ենթարկուեց այս բաժանման .
Յայնմ աւուր երբ Հայկակ եկաւ՝ վեճակապէս,
Բաժնեց աշխարհն՝ քաջաց՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

496 Երդ այսպէս մինչ Բնձակ, Հօրոյ ի Հարք կային,
Ասսպուրական տիրեց Օարմայր ընդ Նորայրին .
Եւ Հոյ տիրող Միւնեաց երկրին ժառանգապէս,
Թագաւոր էր անկախ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

497 Խորնոյ ծերոյն միշտ օրհնութեամբ յիշուի անուն,
Ինչ որ ունիք՝ է իւր անխոնջ աշխատութիւն.
Բեւեռագիր ինչ պահել է գանձերի պէս,
Նովաւ կուզան ի յայտ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

498 Թէ միայն քուրմք կոտորվէին՝ շէնք մընային,
Եյդ էր յայնժամ ազգիդ, երկրիդ անհրնարին.
Հարիւր, հազար անգամ Գրիգոր Մոսիսի պէս
Պիտի հրրաշք կրկնէր թէ խելքդ գլուխդ բերես:

499 Գեղէնի նրման պիտի անձրև տեղայր,
Երկիր թրջէր, և փրուած գեղմն ցամաք մընայր.
Կամ Մոսիսի տեսած վառեալ մորենոյ պէս՝
Պիտի անկէզ մընայր թէ խելքդ գլուխդ բերես:

500 Որ օր Եբգար հաւատաց և մեհեանք փակեց,
Հեթանոսաց քրրմութիւն իւր աչք լայն բացեց.
Իմացաւ որ Եւետարան՝ աւելի պէս,
Պիտի հանէ կուռքերն՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

501 Թագէտոսի մահէն յետոյ մինչ քրրմութիւն
Իմ մըտերմաց ձեռքէն խրչեց ազատութիւն,
Մեհեանքն արաւ սպաստանի դրղեկաց պէս՝
Որ ոյժ չառնուս, և այնու խելքդ գլուխդ բերես:

502 Եյնպէս հնարիւք իրերաց հետ կապկապեցին
Գիր և կրթոն մէջ մեհեանաց քրրմաց ձեռին,
Որ Հայաստան եղաւ երկու աշխարհաց պէս՝
Ենմատչելի միմեանց թէ խելքդ գլուխդ բերես:

503 Եյն մեհեանաց խոր ներքնատունք եղեն քրրմաց,
Ժողովաւայր գաղտնածածուկ հրրահանգաց.
Մինչ չընէր ոք քրրմութեան մէջ անդամի պէս՝
Գիր չէր տեսնիր բընաւ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

504 Եհա այսու Սոհմակ քրրմաց ոյժ ըստացաւ,
Խաժամուժի խելքի խրղճի տիրող դարձաւ.
Նորա խօսքերն ազգ կընդունէր պատգամաց պէս,
Քուրմք չուզէին երբէք որ խելքդ գլուխդ բերես:

505 Քրրմաց ձեռին էր յիշատակ գործոց նախնեաց,
Նորա էին և դաբիրայք բերանք անդրեաց.
Չեր կուրութիւն շահ կրբերէր նոցա պէսպէս՝
Չէր ըղձալի նոցա որ խելքդ գլուխդ բերես:

506 Ես դըրդեցի Գրիգորին որ անէ ցիրցան,
Կուռք և մեհեանք և ամեն ինչ դընէ կործան.
Հըրով, մըրճով աւրէ, խանգրէ հըրղեհի պէս,
Որ քեզ նոր դուռն բացվի որ խելքդ գլուխդ բերես:

507 Եթէ քրրմաց խընայէի աղազաւ գրոց,
Չէր ջնջըվիր երբէք պաշտօն դըրօշելոց.
Եյնքան ամուր էր աղխաղխեալ շրղթայի պէս,
Օր չէր հընար լինիր որ խելքդ գլուխդ բերես:

508 Ինչպէս երբեմն հեթանոսաց էր ծէս դառել,
Իմ ընտրելոց կրօնիս համար միշտ մահ նիւթել.
Եյժմիկ պիտի իմ աշակերտք թընամեաց պէս
Հայածէին գեղբար, թէ խելքդ գլուխդ բերես:

509 Ուրոյն բանակ էին կազմել վրտառք քրրմաց,
Չինուք վառեալ էլին ընդդէմ նախարարաց,
Տրրդատ իմ կամք կը կատարէր ծառայի պէս,
Քուրմք հակառակ կացին թէ խելքդ գլուխդ բերես:

510 Ի ճակատու խրմբեցան սոսկ հարիւրաւորք,
Ե՛լ զարանեալ կային կազմեալ և բիւրաւորք.
Որ երբ Տրրդատ դոյզն ինչ թոյլ տայր խոնջածի պէս,
Նորա ելնէն պայքար թէ խելքդ գլուխդ բերես:

511 Քաղաքք և գիւղք լայնածաւալ Հայաստանի,
Լըցվել էին ջոկովք քրրմաց գերդաստանի.
Ով խուսափէր աշխատութեանց ազնիւ ծրրէս,
Ի դաս քրրմաց կերթայր թէ խելքդ գլուխդ բերես:

512 Ո՛չ Գրրիգոր և ո՛չ Տրրդատ ունէին կամք
կամ կործանել կամ հրրդեհել տաճարք, մեհեանք,
Նորա միայն անդրիք դրօշեալք աղտեղատես
Պտի բառնային ի բաց թէ խելքդ գլուխդ բերես:

513 Քուրմք թաքուցին իւրեանց հնարած չաստուածներն,
Համբաւեցին թէ համբարձել են վեր քաջերն.
Կը հանէին նոցա բերնէն պատգամ պէսպէս,
Դէմ արքունի պատուոյն թէ խելքդ գլուխդ բերես:

514 Դրունք մեհեանաց հանդէպ ուամկին միշտ բաց էին,
Եռնապատկերք ուրէք երբէք չերևէին.
Թէ ոք ցանկայր տեսնել անդրին առանձնապէս,
Կ'եղնէր չաստուածն հրաշիւք թէ խելքդ գլուխդ բերես:

515 Գրիգոր կնչեց քուրմերն որ գան իւր հետ խօսիւք
Քուրմք արարին մէջ մեհեանաց ահեղ տեսիլ.
Հրափայլ ցուցանք երևեցան դիւահանդէս,
Կամելով ահ ձրգել թէ խելքդ գլուխդ բերես:

516 Իմացվեցան քրրմաց հընարքն ծիծաղական,
Հրաման տուեց Տրրդատ որսալ հոյք գիւական.
Մըտան մեհեան զինուորք Հայոց որսիկ շանց պէս,
Ո՛չ քուրմք կային ո՛չ դէք թէ խելքդ գլուխդ բերես:

517 Հրաման արաւ Տրրդատ գրտնել աստուածներուն,
Որ թաքցրած էին յետուստ պատուարներուն.
Մըրձով պիտի պատ ծակէին քանդելոյ պէս,
Մուրճեր բերին հեռուստ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

518 Հրաման տուեց Տրրդատ պըտրել աստուածներուն,
Եստուածք սկսան նըզովք կարդալ դէմ Հայերուն.
Որ թողել են Գրիգորին գալ անկախապէս
Եւ հալածել նոցա թէ խելքդ գլուխդ բերես:

519 Երբ ըսկըտան մուրճ գործ դընել դէմ պատուարաց,
Եհա տարափ տեղաց նետից և նիզակաց.
Եմեն ուստէք վերդք կուգային անձրևի պէս,
Քուրմք չերևին ուրէք թէ խելքդ գլուխդ բերես:

520 Հայոց զօրաց, նախարարաց մէջ շատք կային,
Ծածուկ ընկեր և համախառն քրրմաց խրմբին.
Որ Հայ գընդաց մէջ շրջէին իբրև լըրտես,
Սէք և ականջք քրրմաց թէ խելքդ գլուխդ բերես:

521 Սոքա ըսկտան բանակի մէջ բան սերժանէ Երբից ք
 Թէ աստուածք են անդունդներէն ղեկքն հանել:
 Որ մեհենաց պաշտպան կանգնին վառելոց պէս,
 Եւ Վրիգորէն փրկին թէ խելքդ գլուխդ բերես:

522 Վրիգոր ասաց, բերէք տեսնենք տեղք դիւակուն,
 Թէ որքան են դէք Հայոց կիրթ ի դարբնութեան.
 Իերին շատ դէնք՝ որոց կազմածք էին պէսպէս,
 Եւ հիացաւ Տրդատ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

523 Հասկացուեցաւ որ երեք դար են սրատաստուէր,
 Մինչ զի սրաքք տիգաց, նետից են ժանգոտուէր.
 Եմեն սրմերն կրրինսպատնէշք՝ դարանի պէս,
 Եւ անդ մրթերք, մարտկոցք թէ խելքդ գլուխդ բերես:

524 Ենդրիք շարժին, թաքչին, յայտնին մեքենայիք,
 Սարակոցք ծածկին վերնայարկաց հոծ պատշգամբիք.
 Եննիբաղ մէկ խորվիրապ էր հանել հանդէս,
 Սոքա բիւր են փորել թէ խելքդ գլուխդ բերես:

525 Եյսուհեռու հրաման եղև հուր արկանել,
 Հարկադրեցան ի դարանաց քուրմք երանել.
 Յարձակեցան դէմ բանակին կատաղեաց պէս,
 Յրրուեցին զօրք Հայոց թէ խելքդ գլուխդ բերես:

526 Եյս վերջին ճիզն էր Ենասդայ ի Հայաստան,
 Ես նոր կրօնիս կարկասեցի ձեռն օգնութեան.
 Օջրացուցի Հայոց բազուկն երկաթի պէս,
 Տուն դիցամօր բանդէլ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

527 Եյննիւթ լուցկեաց փոսփորախառն հրավառութեան,
 Որ հանապազ կայր ի գաղտնի գործադրութեան.
 Ի խաբս որսալ խաժամութին սոււա լուսոյ պէս,
 Բորբոք վեցաւ յանկարծ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

528 Որ միանգամ սուր ի ձեռին կայր իմ մարտին,
 Տասրանտ անկաւ ի անսկայի կոտորածին.
 Իսկ որք եկին Վրիգորի մօտ պարտելոց պէս,
 Ներօղութիւն գրտին թէ խելքդ գլուխդ բերես:

529 Սոցա մէջէն էին ահա այն քահանայք,
 Որք մինչ ի վերջն չեղեն ազնիւ բարի ծառայք.
 Արուք բարուք միշտ ապրեցան քուրմերի պէս,
 Նոցանէ ի՞նչ տեսար՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

530 Թէպէտ սեղան կրբերէին իմ պատարազ,
 Եյլ մրտաց մէջ ուրաւականաց կայր յիշատակ.
 Եմենայն ինչ նոցա կրլներ վարձկանի պէս,
 Հովիւք չեղան հողով թէ խելքդ գլուխդ բերես:

531 Եյն դրպրութիւն թէ գիտէին ի բրբմութեան,
 Ա՛յ յաչաղէին տարածել մէջ ժողովրդեան.
 Երին սամկաց կրծրձէին տրղրրկաց պէս,
 Վրպահէին զաղանիքն թէ խելքդ գլուխդ բերես:

532 Եյս էր կրրկին առ ի՞մ վրչտաց Վրիգորին իմ,
 Որ այն վարձկանք չէին կրօնին հաւատարիմ.
 Ար կարօտեր յօտար ազգաց աղքատի պէս,
 Սորապ հօտին հովիւք թէ խելքդ գլուխդ բերես:

533 Թէ յունական և թէ հռոմեան ժառանգաւորք,
 Իւր խեղճ այգւոյն չէին մըշակք արդիւնաւորք,
 Իսկ քուրմերէն ծագեալ մանկունք՝ պահակի պէս,
 Չէին սիրէր պաշտօն՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

534 Յիրաւի է՝ Ազգ և Երկիր թէ և կորցրին
 Ինչ հին աւանդ ունէր պահած ձեր հայրենին,
 Բայց և բարձաւ կռուոց պատճառն որոմանց պէս՝
 Քեզ նոր հընար տըրի որ խելքդ գլուխդ բերես:

գրամա՛ւաց մյա Եւրոպայի մէջ և այլն 1883
Գրամա՛ւաց մյա Եւրոպայի մէջ և այլն 1883
Գրամա՛ւաց մյա Եւրոպայի մէջ և այլն 1883
 Ե .

535 Նըշանազիրք անշուշտ պիտի մոռացվէին,
 Որովհետև լոյս ծագելոյ յարմար չէին շատոյն և՛
 Անհրնար էր փիւնիկեցւոց կամ այլոց պէս՝
 Այնքան ծաղկիլ նոքօք մինչ խելքդ գլուխդ բերես:

536 Ամեն ազգի թէ աթութայք, թէ դըպրութիւն,
 Պարզեւել է իւրեանց անդուլ աշխատութիւն,
 Միայն քեզ եմ արել շընորհ առանձնապէս,
 Գիր աւանդել տեսեամբ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

537 Պարզեւել եմ քեզ դըպրութիւն ճոխ և հարուստ,
 Գրիգոր չունի արդ առիթ լալ հընոյն կորուստ,
 Ի՞նչ կամենաս կարես գրել ազատապէս՝
 Այդ ունելով ջանա՛ որ խելքդ գլուխդ բերես:

538 Դըպրութեան հետ տըրի լեզու հրեշտակային,
 Լըսուեց բարբառ Գըշտոյ Սօր ձեր՝ Իմոյ Հարսին,
 Լըմիածին իւր կաթն ետ ձեզ ծընողի պէս,
 Դիէլ յագիլ՝ որ այնու խելքդ գլուխդ բերես:

539 Բայց դուք այսու իմ շընորհօք չը շատացայք,
 Չեր մէջ սնուցիք շատ հացկատակք, շատ խօբերայք,
 Հայրենանենդ քաճախեցին իրլըրդանց պէս,
 Հասու եզէ՛ որ չուզես խելքդ գլուխդ բերես:

540 Օրինապահ քահանայքն իմ չը սիրեցիք,
 Քըրմաց սրբտով աղգադաւաց ջոկ պատուեցիք,
 Հարենասէրք ձեր մէջ եղան խորթ եղբարց պէս,
 Խոց կարեվէր ի սիրտ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

541 Նախ ասացիք բարձցի անուն թագաւորի,
 Կամաւ առիք ծանր լուծ Պարսից բըճնաւորի,
 Յետոյ կըրկին միտք փոխեցիք երեխանց պէս,
 Չեր ամեն կամք արի՛ որ խելքդ գլուխդ բերես:

542 Իմ Մահակի երկանց արիք այն փոխադարձ,
 Որ Հայրապետն կամաւ ելիք անուն և բարձ,
 Մընացորդ իւր կենաց անցոյց նախասօր պէս,
 Ամբիխիթար սըգով թէ խելքդ գլուխդ բերես:

543 Միտքդ բեր այն՝ որ ասացեր՝ թէ Գրիգորի
 Յեղէն չընի թող Հայրապետ յիմ Բթուրի,
 Չեմ մոռանար զեղարդախոց Սեճ վերին պէս,
 Այս ապերախտ խօսքըդ մինչ խելքդ գլուխդ բերես:

544 Ո՞վ անգղ չայոց՝ քանի՞ կերպի ինձ խանդոցիր, 285
 Մեկ օր անընդմեջ իմ պատուէր ոչ կատարեցիր :
 Ես յառեմքեզ ճեղքեցայ ըստբուկի պէս,
 Քո ցանկացածն տրուի թէ խելքդ գլուխդ բերես :

545 Դեռ քրտան ամ չէր անցկացել՝ որ կանչեցիր ինձ :
 Թէ փայ, կորանք, կործանվեցան մեր շայրենիք :
 Մեզ խորմիւր տուր մեզ փրկիչ չըրեցից պէս,
 Եյդ ևս ընդ փոյթ արի՛ որ խելքդ գլուխդ բերես :

546 Նոր Սակաբէքեզ ի տանէն Սամիկոնեան,
 Յարուցի ծիւղուսաւորեան՝ արին Սարդան :
 Յրուած ոչխարքդ փարախ եմոյծ քաջ հովուի պէս՝
 Հարիւր հազար արի՛ որ խելքդ գլուխդ բերես :

547 Երսուն երեք հազարքդ անտի բաժանվեցայք,
 Եզգի յայտնի թըշամեաց հետ սերտ միացայք :
 Առտակ քարչեց ձեզ իւր տրտամբ մեծ օձի պէս,
 Պատճառ դառաւ որ չուզես խելքդ գլուխդ բերես :

548 Երկրիդ Եզգիդ վերայ շարժեց իմ բարկութիւն,
 Ընկաւ Ասրդան, ձեզ մատնեցի ի պարտութիւն :
 Իսրայէլին պատժել էի երբեմն այսպէս,
 Երբ անկարիք մեղաւ թէ խելքդ գլուխդ բերես :

549 Ինչպէս երբեմն Տապանակիս չէի խնայել,
 Փրղրչտացւոց նախատանաց էի մատնել :
 Երդ իմ հարսին դատատարն խիստ արի նոյնպէս,
 Որ ելել էր տանէն թէ խելքդ գլուխդ բերես :

550 Երսուն տարի չը դիմացար այս անգամ թէ ան ինչպէս :
 Դարձեալ տրուեցեզ, Մեծ Սահան Սամիկոնեան :
 Որ անգղ երկիր՝ փրկեց սրբեց շօրեղօր պէս,
 Կըրաղձայի՛ որ այսու խելքդ գլուխդ բերես :

551 Եթէ ձեզմէն չէր պակասիր մեկ գրկնահար,
 Չէի և եզ պակսեցնէր այր արդիւնարար :
 Բայց այն դահ որ Հրեից պահեց հովանոյ պէս,
 Չեղ միշտ սոսի եղև թէ խելքդ գլուխդ բերես :

552 Եյդ երբ չափէն անցաւ տաղնապ քո ներութեան,
 Ինձ դիմեցիր խընդրել Տայցմամբ աջ օգնութեան :
 Քեզ միւսանդամ ողորմեցայ՝ Սակաբեանց պէս,
 Եւ թագաւոր տրուի որ խելքդ գլուխդ բերես :

553 Միտքրս եկաւ որ քո մծտ հին ունիմ աւանդ,
 Բազրատունիք և Երծրունիք կային պատանդ :
 Տունք քարեբաշտք շայրենասերք դիցազանց պէս,
 Գահ դրրի այնց փառօք որ խելքդ գլուխդ բերես :

554 Ինչ Սանդուխտ կոյս գուշակել էր առաջ ու թղար,
 Բազրատունեաց հետ պահեցի ուխտ իմ արդար :
 Մայրաքաղաք պարգեցի դրրախտի պէս,
 Որ երջանիկ կենօք քո խելքդ գլուխդ բերես :

555 Բայց կարճ արիւր իմ տրտած օր բարեբաստիկ,
 Հաղիւ եղեր Երկու հարիւր ամ երջանիկ :
 Ահա Սարգիսներ յառաջ բերի Վասակի պէս,
 Չեղ թամանակ որ դոյն ինչ խելքդ գլուխդ բերես :

556 Երչակունի թագաւորներդ հալածեցիր,
 Եյն սաստարայ և տրնկեցի յօտար երկիր,
 Ասաիւ կայսերն՝ Տրրդատի հին առնըլեաց պէս՝
 Թագն Օգոստեայ դրբի՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

557 Երբ այն ցեղն ևս հասաւ իւր վերջն՝ նորան բերի,
 Եւ քո Ընդոյն կրտակաւանդ ժառանգ արի.
 Ըստ որում ինքնդ քո ապարօշն հին ձորձի պէս՝
 Պատրուտեցիր՝ չուզելով խելքդ գլուխդ բերես:

558 Սակայն արգար բարկութիւնն իմ քաղցրացուցի,
 Այսեր հոգւոյ մէջ առ քեզ հուսկ գութ շարժեցի.
 Սուրհակիդ հետ ժառանգութիւնդ խըղճեցոյ պէս,
 Յետ տալ տրբի՝ որ գոնէ խելքդ գլուխդ բերես:

559 Յարդ Ղևոնդեանց քահանայից չէիր գիտցած,
 Մէկ օր այն քաջ հովուացդ անուն միտքրդ բերած.
 Քեզ քահանայ պարգևեցի ընտրած այնպէս,
 Ար նորան միշտ յիշես և խելքդ գլուխդ բերես:

560 Տէր Արաիոս Ընիդ ծախեց Յունաց ազգին,
 Երքայական Աթոռ կորոյս Բագրատունին.
 Հայրենիքէդ քեզ հանեցի պանդրխաթի պէս,
 Տարայ հեռի երկիր օր խելքդ գլուխդ բերես:

561 Արիկիա նոր հիմնեցի գահ Ռուբէնեան,
 Եյս շնորհ չէի արել ազգին Իսրայէլեան.
 Արկիցս էի պատուել թագիւ հանդիսապէս,
 Եյս քեզ չորս հինգ անգամ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

562 Եյս նրւագին իշխանքդ էին քաջ և արի,
 Եւ հայրապետք ոմանք եղեն հովիւ բարի.
 Բուն այգիէն հողմով կորզած թարմ ուռի պէս՝
 Արմատացրի այն տեղ օր խելքդ գլուխդ բերես:

563 Իմ Գրիգորին քո հետու թեամբ էիր զրզուել,
 Եւ նորա ցեղն իմ Աթոռէն նանիր մերժել.
 Երդ խընդրեցիր կրրկին այն ցեղն պարգևի պէս,
 Չը դարձուցի երես՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

564 Որքան հեռի էր Մասիսէս այն Սեաւ լեառըն,
 Ուր օր ընդ քարշ էիր տարել իմ աթոռըն.
 Ունկըն դրբի քո աղերսին գրթած ապէս,
 Նոր ծաղկեցրի այն ցեղ որ խելքդ գլուխդ բերես:

565 Գրիգորիսեանք և Ներսիսեանք ուռձացուցի,
 Լուսաւորչեան ծիւղ էր Ներսէս Արլայեցի.
 Ուղիղ շաւիղ ցոյց տրեց քեզ իւր նախնւոյ պէս,
 Աարցաւր երթալ այնպէս որ խելքդ գլուխդ բերես:

566 Նա իմ շնորհաց մըթերք գոլով հանգոյն նախնեաց՝
 Ինչ այլք ծածուկ կասէին՝ նա յայտնի երզեաց.
 Բզգուչացոյց մահու թիւնէն բըժըշկապէս,
 Պահեցիր այն պատուէր՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

567 Նա քո առջև դրրեց Յուդայ Սակաբէին,
 Որով երբեմն փրկել էի Իսրայէլ հին.
 Որոյ սուսեր ես սրբեցի յեսանի պէս,
 Եւ յանձնեցի ձեռըն թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 580 Սա էր ասել՝ որպէս գուշակ իմոյ մահուան,
 Թէ վրէժ լուծցէ արդարութեան այս հայրասպան.
 Եյս մէկ բանիւ նրկարել էր պատկերի պէս
 Եւ էր կորուստ ազգին՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 581 Հռոմայ նրման կայ այլ քաղաք արինապարտ,
 Եւ թիւ իսկ իմ մեռելութեան չէ՞ մահապարտ
 Ընդդէմ կամաց Պիղատոսի և Հերոդէս
 Ար յանդրդնէր խաչել՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 582 Ետտաղսի եղեռնութեան Պաւղանիոս
 Աբրէժ չանցոյց յօր հարսանեաց ի Փիլիպպոս
 Եյսպէս և վրէժ անմեղ արեանս արդարապէս
 Յօժիս Հռոմայ մրնաց թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 583 Ա ըկայ է ինձ հռոմէական իսկ պատմութիւն,
 Որ ո՞ր դառնաս՝ պիտի միայն տեսնես արին.
 Կապիտոլինոն՝ Ռէա Ա հատեան կուսանի պէս
 Գլուխ արեամբ կրէր թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 584 Հողաբլուր պատուար Հռոմայ նոր քաղաքի
 Շողախեցաւ կարմիր արեամբ Հրոմոսի.
 Եւ առաջին գահ արքենի ընկերապէս
 Երեամբ Տատեայ թացաւ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 585 Սերվոս Տուլլոս անկեալ սրբով իւր փեսայի,
 Մինչ թաւալէր յարեան իւրում վերայ երկրի
 Սրմբակակօխ եղև կրկին դիակնապէս
 Իւր դուստր անցաւ կառօք թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 586 Լուկրեաիայ արին հիմնեց իշխանութիւն,
 Ժողովրդեան՝ կործան եղեալ արքայութիւն.
 Եւ Ա կրդինեայ արին հեղեալ Յեիթայեայ պէս
 Տասըն Տրիբուն կազմեց թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 587 Թող այս ամեն, մերձեցիր յօր կայսերութեան,
 Մարիոս ո՞րքան խոխոչեցոյց վրտակս արեան.
 Բարեբաստիկ Սիլլայն ո՞րքան կազմեաց նոյնպէս
 Լ ըճակս արեան ի Հռոմ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 588 Նոյն իսկ Յուլիս՝ որ նահապետ էր կայսերաց
 Յարին բիւրուց զերկուս բաղուկս իւր չաղտեղեանց.
 Դէպ յաթոռ իւր կայսերական վարդենեաց պէս
 Գլուխք չէ՞ն շարած թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 589 Եւ Օգոստոս՝ յորոյ աւուրս աշխարհ եկի,
 Ո՞րչափ արին հեղեալ հանգոյն էր գետակի.
 Աիկերոնի արեան հաղորդ չէ՞ր դաւապէս,
 Օգո Մնատոնիս խընդրէր թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 590 Տիբերիոս իւր որդեգիր ծարաւ արեան,
 Չէ՞ր մեղսակից եղեռնութեան իմոյ մահուան.
 Ի՞նչ դատաստան արդար արաւ արքայապէս
 Երբ իմ զուր մահ լրսեց՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 591 Մի աւուր մէջ քանի՞ անգամ էր դատաւոր
 Ենյազարար առել ընծայք արդիւնաւոր
 Նախ երբ վրձոնեց ի խաչ հանել զիս գողն պէս
 Եւ ազակաց պատժով թէ խելքդ գլուխդ բերես:

592 Ապա յորժամ Յոսէփ բառնայր մարմին խաչէն,
Որքան փայլուն ոսկի առաւ նորա աջէն,
Վարէ՞ գիակ ի գին մրտնել վաճառի պէս,
Որ Պիղատոս եմոյժ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

593 Յետոյ յորժամ զինուորք տեսին զիս յարուցեալ,
Եւ ի քաղաք մըտին սարսեալ և զարհուրեալ,
Լէր հարցուփորձ չարեց անցիցն արժանապէս,
Հաճեսցուքով լըռեց՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

594 Անպարտ արիւնս՝ զորմէ Հրէայք ասել էին՝
Թէ թող լինի վերայ համակ մեր սերունդին՝,
Պիղատոսի վերայ մնալով հազորդապէս՝
Հռոմայ գլուխն հեղաւ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

595 Դու զիս թողեր և ապաստան ի Հռոմ՝ եղար,
Ես ևս թողի ըզբեզ ի ցաւս հեզ՝ վըշտահար,
Յափըշտակեց Հռոմ՝ քո աթոռ աւարի պէս,
Ես մաանեցի նրմա՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

596 Դու խոտեցիր քո մէջ գըտեալ արժանաւոր,
Հըռոմ՝ արեց ցեղ Լուսինեան քեզ թագաւոր:
Վայելեցիր Հռոմայ շրնորհն առատապէս,
Լաւ միտք արա՛, գուցէ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

597 Մինչ չէր Վարդան ի լեզէոնս բիզանդական,
Դըրել իւր յոյս՝ ես ինքն էի նրմին վահան,
Եւ ի երբ Յունաց ապաւինեց՝ զարձրի երես,
Բարձի-թողի արի թէ խելքդ գլուխդ բերես:

598 Լէր մուսացար քո կողմնացոյց մատանցս տեղերն,
Որ յարեւելդ պընդել էի Վասպից՝ ափներն,
Անդ չէր խըրուած միջամատնըս խորհըրդապէս
Քեզ հատարան ամուր թէ խելքդ գլուխդ բերես:

599 Այն երեք ծովք չէի՞ն առաջ լիճք առանձնակ,
Որ պարզեւել էի երեք ազգացդ վիճակ,
Վասպից՝ քո էր Սեաւ ծով՝ Յունաց որոշապէս,
Միջերկրականն՝ Հռոմայ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

600 Երբ կամեցայ լայն ծաւալել մարդկան տեղին,
Ես չէի՞ որ փոփոխեցի երես երկրին,
Միայն բըթովս ճընշեալ ծովն մեծ խրփանապէս՝
Այն ճեղք ծովուց բացի թէ խելքդ գլուխդ բերես:

601 Բըթիս ծայրով հերձի նեղուցն Ղէպլ-թարիքեան,
Յելեալ այն լեառն՝ որ Հերակլի կոչի արձան,
Միջերկրականն յԵտլանտիկեան յորձանաց պէս՝
Իւր յորդ ջրերով մղեցի թէ խելքդ գլուխդ բերես:

602 Յուցամատն իմ՝ օգնեց բըթիս իւր գորութեամբ,
Պատառեցի կիրճ Պոնտոսեան բուռն ուժգնութեամբ,
Լիճըն Միսոսիս մուծի Սեաւ ծով հեղեղի պէս,
Այն ծով լըցեալ ուռցրի թէ խելքդ գլուխդ բերես:

603 Երբ դոյզն ինչ ևս երկու մատունքս մերձեցուցի,
 Սեւ ծովէն մինչ Միջերկրականն նոր անցք բացի,
 Պրոպունտոսին կենդրոնական միջնորդի պէս,
 Երկու նեղուց տրւի որ խելքդ գլուխդ բերես:

604 Եյն միջոցին Երասին և Աուր միացուցի,
 Դէպ կասպից ծով խոխոջանօք վաղեցուցի.
 Եյլ այս ծովուն հրամայեցի աստուածապէս,
 Իւր ափանց մէջ սանձի թէ խելքդ գլուխդ բերես:

605 Յոյնք հանդերձեալ էին Հռոմայ հետ խառնակվիլ,
 Եւ Հռոմ համայն աշխարհի հետ շողաշարիլ.
 Ասան այն Սեւ ծովն՝ Միջերկրականն ձուլեցի ես,
 Որ մրտադիր լինիս և խելքդ գլուխդ բերես:

606 Բայց ծով կասպից այլ ծովուց հետ չը խառնեցի,
 Եւ Երասիիդ միայն յայն ծով ճանիայ ցուցի.
 Որ դու Յունաց և Հռոմայ հետ գործ չը բրոնես,
 Ինձ հետ միայն կապուիս՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

607 Ես քեզ հեռի էի դրրել այն ազգերէն,
 Դու սողալով մօտ կերթայիր քո բուն երկրէն.
 Ասան այն ես քեզ մերձ այնց տրւի զաւելտի պէս,
 Եթոռ և զահ և թագ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

608 Մինչ որք թողեր Աղարշապատն իմ սիրական,
 Եչքէս ընկաւ և համակ տուն Երշակունեան.
 Դրւինդ արի քեզ որոգայթ թակարդի պէս,
 Եյն տեղ կորեաւ քո բաղդ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

609 Երբ կրրկին թագ քեզ հիւսեցի մօտ Պանտոսի,
 Հանրահրչակ նոր դահ գրրի քաղաք Անի.
 Եյն Յոյնք կերան հասունակեալ թարմ նրօսն պէս,
 Աջորդեջրով ցօղեալ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

610 Յետոյ տարայ քեզ առ մեծ ծով Միջերկրական,
 Նորա ափանց մօտ հաստեցի զահ Աիլիկեան.
 Եյլ այն էլ Հռոմ կրլլեց անյազ Բօայի պէս,
 Թովեալ շինչով մահու թէ խելքդ գլուխդ բերես:

611 Եյս՝ ամեն քեզ ծանոյց Ներսէս Երնորհալին
 Որ յիս յուսաս, և ոչ ի զրահ վերտ երկաթին,
 Բայց երբ տեսաւ որ ձայն իւր նուազ ոչ ազդէ քեզ,
 Օաշխարհ կոչեաց ի սուգ՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

612 Պաշարված էր ամենուստէք գարաններով,
 Հռոմ կը նիւթէր խնդբակէլ իւր պարաններով,
 Ինչանդիտն կ'որոտայր միշտ թուխպ ամպոց պէս,
 Խըցէլ էիր ականջքդ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

613 Երդ բացայայտ թող պատմեմ քեզ իմ զատատուան,
 Ինչ որ արել եմ ի պատիժ քո հետութեան.
 Բարեոք ի միտ առ իմ հարուածք, ճանցիր և տես,
 Եւ գուն գործէ՝ որ նովաւ խելքդ գլուխդ բերես:

614 Դեռ Ինչանդիտն բերդ ազարակ էր Թրակիոյ
 Եւ Հռոմ կենդիտն կուտաղաչաութեան Աշխարհին Հնոյ.
 Մինչ իմ կրրօն գրրի ի ծոցդ պարզելի պէս,
 Եւ Հռիփսիմէն եկաւ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 615 Հռիփսիմեայ հետ եղի վախճան յարակցութեան, 603
 Ինչ ունէիր ընդ Տերութեան Հովակիան,
 Սուր Տըրդատայ՝ որով զենաւ Հռիփսիմէս՝
 Խորհեաց ամեն շաղկապ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 616 Լուսաւորչիդ չէի ասած Լթոռ թողնել,
 Հարսիս ծոցըն քահանայիւք Յունաց լըցնել
 Սինչ նա գրթեաց պարզմըտութեամբ, Մոսիսի պէս
 Վախճանն անյայտ արի թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 617 Արրոսեր որդին և երկու թոռն ի զոհ տուի,
 Որ յունական քո աշխարհէն տարր քսպառի.
 Դաւ էր որ ինքն մընայր հօտին մէջ հովուապէս,
 Քան ի փապարս ճըզներ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 618 Արթանէսն էլ պատուհասէս խրրատ չառաւ,
 Յունաց Ռրրանն կողկողալէն չըզուշացաւ.
 Փոխանակ իւր ազգին տալոյ խրատ հայրապէս,
 Այսերէն թագ խընդրեց թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 619 Երկու որդիք կային արդէն ի մահ մատնեալ,
 Յուպ իմ շարժեր ի գլուխ նորին հարուած տեղալ.
 Իայց երբ կարդերն խընդրեց Եզեղ իմ յաջորդէս,
 Ներողութիւն տուի թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 620 Մեծըն Ներուէս շատ մաշուեցան Յունաց դըրան,
 Վասն այն չըմնաց առանց պատժոց արդարութեան.
 Նորան ազատ կացուցի իմ պատրիարքէս,
 Նա անդրէն յայն դարձաւ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 621 Հայեր՝ ինքներդ հրբձիգ կընիք ի մէջ ձեր տան,
 Եւ ի հայցել նըստատ վազէք առ հարեան.
 Գու ջուր չունի՛ս. էր քո հրդեհն փոյթ ոչ մարես,
 Յայլոց մուրաս հընար՝ երբ խելքդ գլուխդ բերես:
- 622 Մինչ այլք տեսնեն որ անպակաս է հուր քո տան,
 Ընճարացած հրդեհներէն կըզուշանան.
 Որ չընի թէ այն հուր նրանց էլ կիզէ նոյնպէս,
 Իսպառ կառնուն տունըն թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 623 Ի՛նչ յաջողեց Ներսէս լինել հաւատարիմ,
 Թէ Թէոդոս չե ազահեր ի Մասիսդ իմ.
 Ի սեր ազգիդ զէն կը մերկէ ծառայի պէս
 Եւ ղերկիր քեզ կուտայ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 624 Մեծըն Սահակ ըզգոն՝ ըզպարտա իւր նախահօր
 Հատոյց ազգիդ՝ տալով քեզ գիր, զըպրութիւն նոր.
 Իայց երբ թոռնեակն տարաւ Պօլիս՝ հանեց սըրտէս,
 Հօր սըխալմամբ մեղաւ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 625 Յետոյ Մեսրոպ հաւատարմիս յըզեց Պօլիս,
 Չեռնադրութիւն առնուլ՝ որով զըզուեցոյց գիս.
 «Պաշաւ տանէն չելէն ի գահ» յետ լըսելէս՝
 Հաղի զիջաւ ցատումնս թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 626 Եթէ Ներսէս թագ չըժըտեր Թէոդոսէն,
 Ես չէի՝ տար ընտիր անձանց լան այն թագէն.
 Նորա ստացած թագն իմ փըշեայ պըսակի պէս,
 Յայնըմհետէ ծանր էր թէ խելքդ գլուխդ բերես:

627 Արբ տեսի քո թագաւորաց արկարող թիւն,
 կամենալով օգնել տրւի քեզ դրպարութիւն,
 Յունաց պարտեզ դարձրիւ իսկոյն միտք և երես,
 Այլ Յունաց փուշն բերիւ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

628 Ես որ կարցայ տալ քեզ նոր դիր, նոր դրպարութիւն,
 Չէի՞ կարող շնորհել և նոր իմաստութիւն,
 Ո՞չ ապաքէն Յոյնք երկնեցին այն յրդոյ պէս,
 Քեզ ևս նոյն կայր առնել թէ խելքդ գլուխդ բերես:

629 Յոյնք նախ երկիրն մըշակեցին որպէս արժան,
 Յետոյ հատերն սերմանեցին արդիւնական,
 Պարտիզի տէր էին ամենք, վարձկանի պէս,
 Հարեանցի չարին թէ խելքդ գլուխդ բերես:

630 Դու յունական պարտեզներէն ծառեր առիր,
 Քո անմըշակ ազարակումն իխտ տրնկեցիր,
 Այո՞ քանի հասուն պրտուղ ճաշակապէս
 Այեկեցիր, բայց կարճ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

631 Ո՞վ թերամիտ որում Սուրբ գիրքս ընձեռեցի,
 Երբունական կուռ պողոտայ հանդէպ բացի,
 Որ նորա մէջ նոր կազդուրանք խրնդրես գրտնես,
 Չը կործանիս իսպառ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

632 Մոտեօին ես էի սաղրել քեզ աւանդել,
 Թէ Դրախտի մէջ լաւ լաւ ծառեր էի տրնկել,
 Բայտ որում անդ պիտի ընակեր մարդ այրապէս,
 Ուտեստ էր պէտք նորան թէ խելքդ գլուխդ բերես:

633 Յետնոցդ համար յաւելցուցի «Գործել պահել»
 Եւ այլուր են հատիկ ցանել և սերմանել,
 Մոյին այդի տրւի տրնկել մըշակի պէս,
 Եպա բերկրիւ գինեալ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

634 Խոշոր խոշոր այն ծառերուն՝ որ գու բերիր,
 Յազարակիդ չեղաւ գրտնել յարմար երկիր,
 Յամաքեցաւ թէ մէկն այսպէս, մէկն էլ այնպէս,
 Եւ թիթք բազում կային թէ խելքդ գլուխդ բերես:

635 Քեզ այլուրէն էի տրւել և ո՞չ մատեան,
 Եյն այբուբենն պիտի դնէիր վե՞՞ք քո անկեան,
 Եզգիդ մէջ այն տարածէիր սերմանապէս,
 Եւ ո՞չ Յունաց հանձար թէ խելքդ գլուխդ բերես:

636 Դեռ ազգ չունէր տեղեկութիւն այբուբենի,
 Որ նորա ձեռք տուիր գրուածք Պրղատոնի,
 Խեղճ ազգ եղաւ սառոյց կրծող աղուեսի պէս,
 Չը յագեցաւ փորըն թէ խելքդ գլուխդ բերես:

637 Քո թարգմանիչք աշխատեցան յոյժ, բազում յոյժ,
 Այլ ազգի մէջ արմատացնել չունեցան ոյժ,
 Չէին սերմունքն բընափոխեալ գաւառապէս,
 Օտար հողի դիպան թէ խելքդ գլուխդ բերես:

638 Դու ինչպանդ և չրում գրրիր քեզ նպատակ,
 Չը կարծեցիր՝ որ այդ կ'առնու իսկ գրիւնդ թագ,
 Թէ անդ, թէ աստ՝ թըշուտացած գրտի ըզքեզ,
 Թախծեալ հոգւով, սրբախ, թէ խելքդ գլուխդ բերես:

639 Ե. յսպէս որքան ես կամեցայ քեզ հեռացնել,
Ե. յնքան ինքնին ցանկացար անձնդ անոցա մատնել.
Թէ թագաւոր, թէ հայրապետ՝ պարզ տեսիլ էս,
Որ իմ կամքէս էլիք՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

640 Նըշանաւոր երկու վահանքդ կան յանդիման,
Որք քաջացան առանց Յունաց ձեռնտուութեան.
Պարսից ահեղ բազուկ և սուր եղէզնի պէս
Չախջախեցին աջով թէ խելքդ գլուխդ բերես:

641 Իսկ որք թողին հարսն իմ առանց պաշտպանութեան,
Եւ դիմեցին ինքնահալած ի Յունաստան,
Ե. յոքիկ անդ ցամաքեցան այն ծառոց պէս,
Որ անտի ձեզ բերին թէ խելքդ գլուխդ բերես:

642 Բազումք եղեն կայսերք անգամ իմ հաճութեամբ,
Եմեն ուրեք գովեստ գրտեալ քաջարութեամբ,
Բայց և ամենք զբրաւ առին Սօրիկի պէս,
Օտար էին Յունաց թէ խելքդ գլուխդ բերես:

643 Միայն Ալասիլ կայսեր տրի յաջողութիւն,
Գերդաստանի մէջ ամբրցնել հարբստութիւն,
Ե. յն էր ի սէր իմ Տրդատայ վարձատրապէս,
Որ անվարձ էր մնացել թէ խելքդ գլուխդ բերես:

644 Բայց և անդ իսկ յունական թոյն փութով ազդեց,
Նախանձ նորան մակեդոնեան անուն զրրեց.
Ժառանգք յեանորդք էլին յայտնի կրթոնապէս
Հարսին իմոյ ծոցէն թէ խելքդ գլուխդ բերես:

649 Եշտոիդ թագ զրրի ձեռամբ Հազարացոց,
Չըխընդրելով հրաման Յունաց կամ Հոռոմոց,
Իմ էր այն թագ, էս շաղրեցի իշխանապէս,
Որ ինձ ձօնես քո սէր՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

646 Չըշատացաւ Եշտոի իմ այս ողորմութեամբ,
Ալասիլ կայսեր թագն ընկալաւ ազահութեամբ.
Ես առ ժամն այն լուս մընացի կեղծ համրի պէս,
Չհազարացին սանձեալ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

647 Կայսեր տուած թագ չօգնեց ինչ նորա որդւոյն,
Երբ ես թողի իմ ձեռքէս սանձ Հազարացոյն,
Իւր ազգական Գազիկ իշխան արծիւի պէս
Ե. յն թագ պատուեց ճանկօք թէ խելքդ գլուխդ բերես:

648 Կըրկին թագէն մէկ թագ մընաց Բագրատունեաց,
Միւս թագն առաւ ի գլուխ իշխանն Երծրունեաց.
Եշտ վարվել էր իւր Տեառնա հետ Աարդանի պէս,
Ես ևս այնպէս արի թէ խելքդ գլուխդ բերես:

649 Գեղէոնի ձեռք զօրք թողի երեք հարիւր,
Մինչ նորա դեմ կայր Սաղիամ թըլով շատ բիւր.
„Սուր Տեառն և սուր Գեղէոնի“ որումանց պէս
Յաղթանակին տիրեց՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

650 Երսուն երեք հազարօք միշտ յաղթականին,
Ալթասուն և վեց հազարք իւր ոչ օգնեցին.
Երբ անկարօտ մուրացկանէն դարձրի երես
Սակաբէի նրման՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

651 Ոչ թէ միայն հասի աշխարհն Վասպուրական, 610
 Ելև ի վարսեղի աթոռն արքայական, 615
 Յունապարզև թաղ չրպահեց ինչ ամրապէս, 620
 Եյս դեռ երկունքն էին թէ խելքդ գլուխդ բերես:

652 Յունաց երկրում Հայք յունական հոգի զգեցան, 615
 Վասիլ կայսեր ժառանգք ի Յոյն վերածնեցան, 620
 Միւս Վասիլ կայսրն եկաւ պարտատեառնս պէս, 625
 Յետոս պահանջել այն թաղ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

653 Ինչպէս որ դուք կը յարէիք այնպէսներուն, 625
 Որ միշտ ոտիւ էին բարեաց ձեր լաւերուն, 630
 Ես ևս անշուշտ կը շարժէի ձեր կամաց պէս, 635
 Որ հեշտ գլորիք ի վեհն թէ խելքդ գլուխդ բերես:

654 Բայց ամենայն ճիգն իմ այն էր՝ որ Յոյն ազգի 635
 Չեռամբ առնուս ճաշակ դառին այն բաժակի, 640
 Եւ խորատեալ ըզգուշանաս այն մրրուրէս՝ 645
 Որ միւս ձեռիս ունիմ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

655 Երդէն եկել նրատել էիր այն ծովափին, 650
 Որ պիտի քեզ յուշ առնէր հին անցք գետափին, 655
 Ուր Ենահիդդ երբեմն ինձ հետ ըմբիշի պէս, 660
 Ի վեղ մըտաւ ուժ գին թէ խելքդ գլուխդ բերես:

656 Եյն ծովափում էր նախ նորին գահաւորակ, 655
 Որ մէկ գիշեր յանկարծ տրւի բոցոյ ճարակ, 660
 Վասն այն եկաւ Գայլ գետի մօտ նոր հիւրի պէս՝ 665
 Եւ իւր բաղին կանգնեց թէ խելքդ գլուխդ բերես:

657 Հըռիփսիմէ միայն ի վայր էր տապալել, 660
 Եւ Գըրիգոր՝ գլուխըն ոտիւք իւր ջախջախել, 665
 Վեանք նորա էր տոկուն անյաղթ Հիդրայի պէս, 670
 Չէր հեղձուցած իսպառ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

658 Սա էր դրացեաց ընդդէմ հարսին իմ գըրգըռող, 670
 Օրադէշտական մոխրոյն ի Հայսդ հրրաւիրող, 675
 Երշակունեաց թագն ի վըլխոյդ խարդախապէս 680
 Յափըշտակեալ առաւ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

659 Սա Վասակին գործիք կաղմեց առ դրան Երեաց, 680
 Օգիմի հարաւ ինձ մըտերիմ առաքինեաց, 685
 Յետոյ մըտաւ ի ծոց Յունաց վեշապի պէս՝ 690
 Մինչև տիրեց Ենոյն թէ խելքդ գլուխդ բերես:

660 Միջերկրական ծովու մէջ էր իւր զօրութիւն, 690
 Երկուց ազգաց մէջ տարրացոյց հաղորդութիւն, 695
 Երբ քեզ տեսաւ յայն ծովափին նըշդեհի պէս, 700
 Երկու աղեղն լարեց թէ խելքդ գլուխդ բերես:

661 Մէկ կողմէն Յոյնք, և միւս կողմէն Հուովայեցիք, 700
 Բարբարոսաց կուր մատնելով քո հայրենիք, 705
 Եւ արդ քեզ խեղճ տեսնելով աստ պանդրխտի պէս, 710
 Կամեցան քեզ ջընջել թէ խելքդ գլուխդ բերես:

ԺԲ.

662 Իմ շնորհօք լին՝ Ներսէս զահի մեծի հարաւ,
Մինչ հարսիս վտանգ իւր հոգւոյ մէջ պատկերացրաւ.
Եւ սրբտազէտս տեսի նորա վիշտք պարզապէս,
Չընէրեցի ճըչել թէ խելքդ գլուխդ բերես:

663 Նա իմ առջևս ի ծունգս անկեալ կը մըրմընջէր,
՝՝Օ՛ր՝ բազմացան անահապաշտ նեղիչք իմ՝ Տէր.
՝՝Բազումք զեղան յերկուց ծովուց թանձր ալեաց պէս,
՝՝Օ՛խ խորասոյզ առնել՝ մինչ խելքս գլուխս բերես:

664 Մէջ քանի՞ դար էր որ Յոյնք և Հռոմայեցիք
՝՝Լտելութեամբ հալածէին զիմ խեղճ որդիք,
՝՝Եւ այժմ եկել են բանակօք Հերակլի պէս՝
՝՝Եղբայրանանք կասեն, մինչ խելքս գլուխս բերես:

665 Ի՞նչ պայմանով արդեօք կուզեն եղբայրակցիլ,
՝՝Մինչ ո՛չ հաճին և ո՛չ գոյն ինչ մեզ կամակցիլ.
՝՝Միայն կասեն ամենայն ինչ արէք մեզ պէս,
՝՝Որ մեզ նըման լինիք՝ էրբ խելքս գլուխս բերես:

666 Տէր՝ իմ նախորդք բընաւ չէին քեզ ուրացել,
՝՝Եւ ընդ շաւիղս աշակերտացդ ուղիղ գնացել.
՝՝Եւ մեք ցօրս այս կընթանամք միշտ Գրիգորի պէս,
՝՝Ինձ կողորմիս՝ որ փութով խելքս գլուխս բերես:

667 Մինչ մէկ կողմէն Յոյնք կամին մեզ գերի տանել,
՝՝Հռոմայ որսորդք գուն կը գործեն խապառ կլանել.
՝՝Կասեն պաշտեալ մեր Ընահիդն աստուածապէս,
՝՝Միշտ անսըխալ ասա՛՝ էրբ խելքս գլուխս բերցես:

668 Օ՛ խա՛րդ կոչումն անսխալական տամ այն անձին,
՝՝Որ զերաւունս իւր հիմնէ յանձն նախընթացին.
՝՝Նախընթաց իւր կոչէ զՊետրոս՝ ընկերաց պէս,
՝՝Եշակերտաց քոց մին, էրբ խելքս գլուխս բերցես:

669 Տէր՝ ո՛չ ըզբեզ, և ո՛չ զՊետրոս եմք մեք տեսել,
՝՝Օ՛րկոցունցդ ևս Եւետարան սուրբ է խօսել.
՝՝Եթէ Որդի Եստուծոյ նա կոչեաց ըզբեզ,
՝՝Եւ յէ միթէ՞ անդ չէին. էրբ խելքս գլուխս բերցես:

670 Թէ Սիմոնն վէ՛մ կոչեցիր՝ այլք ի՞նչ եղեն,
՝՝Միթէ՞ կամ փայտ դառան կամ այլ ինչ նիւթեղէ՛ն.
՝՝Եմենք մէկ վէ՛մ չը կազմեցի՞ն հաւաքապէս,
՝՝Երդեօք թիւր է կարծիքս. էրբ խելքս գլուխս բերցես:

671 Բայց Պետրոս չէ՛ր՝ որ մերթ ընդ քեզ նանիրկապէր,
՝՝Եւ փրրկական տնօրէնութեամբ խաչիլդ ժրխտէր.
՝՝Նորան չասիր թէ ըզմարդկան սոսկ մըտածես,
՝՝Եւ զԵստուծոյսն թողուս. էրբ խելքս գլուխս բերցես:

672 Եւ վերջին մեծ երեկոյին մեր փրրկութեան՝
՝՝Մինչ ցուցանէր Տէրդ օրինակ հնազանդութեան,
՝՝Նա մի միայն քան զմետասանս խոնարհապէս
՝՝Բեզ հակառակ չեկաց. էրբ խելքս գլուխս բերցես:

- 673 „Եւ մինչ ասիր՝ թէ այս գիշեր ինձ կը թողնէք,
 „Նա չասաց որ այլք թէ թողուն, ես ոչ երբէք.
 „Հանգոյն մարդկան ծածկագիտիդ ամենատես՝
 „Թիւր կարծիք չէտ ունիլ, երբ խելքս գլուխս բերցես:
- 674 „Յորժամ ցըսրահ կայիտիայի քեզ ուրացաւ,
 „Հաւախօսին էլ սակս լալոյ արտաքս ելաւ.
 „Վասն էր չեկաւ քեզ խաչակցիլ իւր խոստման պէս,
 „Եւ չ'երևեցաւ ուրէք, երբ խելքս գլուխս բերցես:
- 675 „Երբ Յովհաննէս Մօրդ աւրնթեր առ խաչիդ կայր,
 „Մինչև մայր քո անուանեցաւ և նրմա մայր.
 „Ո՛ր էր Պետրոս, էր մօտ չեկաւ անդրանկապէս,
 „Մըխիթարել զՄայր քո, երբ խելքս գլուխս բերցես:
- 676 „Յետ Յարութեանդ չը յայտնեցիր միայն նրբան,
 „Պարօտ ցուցման հրապարակաւ սիրոյ նըշան.
 „Եւ չ'ասացեր հօտդ արածել սոսկ հովուի պէս
 „Եւ ոչ տիրել բըռնի, երբ խելքս գլուխս բերցես:
- 677 „Նորան չ'ասիր՝ թէ երբ հասցէ քեզ ձերանալ,
 „Մնչուշտ ունիս ձեռք քո անգօր վերամբառնալ.
 „Որ այլք ըստ կամս գօտի ընդ մէջս ածելով քեզ,
 „Տարցին ուր չեն կամք իմ: Երբ խելքս գլուխս բերցես:
- 678 „Յետոյ միայն նա չերևցաւ ի քէն շեղեալ,
 „Եւ նրան չասիր՝ եկ ըզհետ իմ ընթացքդ ուղղեալ.
 „Խաչիդ ճանիոմն ըզհետ քո զայն լինի այնպէս,
 „Որպէս ցարդգան ճըկնորսք: Երբ խելքս գլուխս բերցես:

- 679 „Չը կամեցար եղբարց լինել բաժանարար,
 „Նոքա նըստին տիեզերաց իրաւարար.
 „Երկու այն սուրք՝ յորս ոչ դարձաւ սուրբ քո երես,
 „Յաջ և յահեակ շողան. երբ խելքս գլուխս բերցես:
- 680 „Տէր՝ ըզՊետրոս չտեսի ուրէք անսխալական,
 „Եւ Պօղոսի յանդիմանէ բան՝ սխալական.
 „Ի համբառնալդ՝ և զնա թողեր ընկերաց պէս,
 „Ուստի՞ եղև նա գլուխ. երբ խելքս գլուխս բերցես:
- 681 Ես 'Ներսիսիս' շընորհալի հոգին տեսայ,
 'Նորա ամբիժ սուրբ հաւատոյն ես հաճեցայ.
 Եյս էր զո՛հ մե՛ծ՝ ինձ մատուցեալ բոլորակէզ,
 'Ընդունեցի սիրով՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
- 682 'Նորան տըւի այս պատասխան 'Մի վըրդովվիր,
 'Թէ հայրապետք Հռոմայ նուիրեն ինքեանց նանիր
 'Եյդ նոր կոչումն՝ որ չէ կարող ոք իրապէս
 'Տալ ինքեան կամ այլում՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 683 'Եյս հայրապետք վառեսցեն հուր Մեկվիզեցեան,
 'Որ ահաւոր իցէ հանուրց ազգի մարդկան.
 'Իմով անուամբ բորբոքեսցեն հընոցի պէս
 'Ի բաբիլոն հոգւոց՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:
- 684 'Եյն հայրապետք տեսեալ զինքեանս հըրոյն արժան,
 'Պարտին լինել յոյժ անճնապահ յիւրեանց կոչման.
 'Օ՛ի մի յանցանք իւրեանց հասեալ՝ օրինապէս
 'Օնոտա արկցեն ի բոց՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

- 685 „Ինչ որ կարեն նիւթել սակաւք ի մարդկանէ ,
 „Ե՛յն ամենայն բողբոջեսցի ի նոցանէ .
 „Վասն այն երկիւղն իցէ ի հրոյն ո՛չ այլոց պէս ,
 „Ե՛յլ քան զամեն ահեղ , թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 686 „Աւետարանս ինչ որ ասել է անթողի ,
 „Նորա անձանց իւրեանց կրօնեն միշտ ներելի .
 „Ե՛յն սուրբ Օրէնք՝ որ ես բերի , տախտակաց պէս
 „Պիտի փրշրեն ոտիւք՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 687 „Ե՛յս պատճառաւ պիտի կոչուին անսխալական ,
 „Որ խարոյկէն ինկվիզիցեան ազատ մընան .
 „Եպօ թէ ո՛չ իւրաքանչիւր քայլք կարթի պէս՝
 „Նորանց պիտի քարշեն՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 688 „Անսխալական նոցա լեզուաւ կընշանակէ՝
 „Թէ ջընջեալ են ի փրկելոց իմ ցուցակէ .
 „Կենդրոնական հրոյ ժայթքեալ լաւայի պէս ,
 „Ղզգայուեալ են արտաքս՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 689 „Պանիէլին էի ցուցել նոցա պատկեր՝
 „Մինչ հանդերձեալ տնօրէնութեանցս խելամըտեր .
 „Չորրորդ գազանն ապրստամբեալ ի Միածնէս՝
 „Իմ վէճ անուն կապտէ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 690 Մըտածման մէջ ընկաւ Ներսէս ակընկորեալ ,
 „Եօաց լիճ մեծ , լայն և խոր են անձանց փորեալ .
 „Ես քո հրաման կ'անեմ՝ շաւիղ կամըրջի պէս ,
 „Անարխալ սոսկ դու ես՝, երբ խելքս գլուխս բերցես :

- 691 Բայց դու աստի չըկամեցար խորատ առնուլ ,
 „Անահաւերմ՝ մոլորութիւնք ձեռքէդ թողնուլ .
 „Եւքդ էր յանդրիս և ի դրօշեալս հին քրմացդ պէս ,
 „Չուղղվեցար դոյզն ինչ՝ որ խելքդ գլուխդ բերես :
- 692 Բաբելոնէն էիք ասել գաղթած նախնիք
 „Ինքնին էիր անտէր թողել քո հայրենիք .
 „Հողուով կայիր նոր Բաբելոն Հրէից պէս՝
 „Քեզ բաբելոն դարձրի՝ որ խելքդ գլուխդ բերես :
- 693 Միլիկիոյ գահիդ հիմանց ական փորող ,
 „Չէր միշտ Հըռոմ հէզ Ղուսինեանց գահ կազդուրող .
 „Ոսկիդ , արծաթդ , գանձքդ և գոհարքդ բորենւոյ պէս՝
 „Հըռոմ չ'տարաւ աւար՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 694 Ո՛չ թէ յարին ինայեց անբաղդ Հայ ազգութեան ,
 „Ե՛յլ որ կորոյս աթոռ Հայոց ցեղ Ղուսինեան .
 „Մեռաւ լէոն , և Հըռոմ եթող ոչընչի պէս՝
 „Քոթըրուառ ազգ պանդուխտ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես :
- 695 Իրաւ՝ որ խելքդ գլտի փոքր ինչ գրլուխդ դարձած ,
 „Երբ տեսայ սիրտդ զրոջմամբ բեկեալ առ իս ուղղած .
 „Եօացիր „Պահգ՝ Սասիս դարձուր՝ խորանիդ պէս ,
 „Կատարեցի քո կամք՝ որ խելքդ գլուխդ բերես :
- 696 Ե՛հա հինդ դար կը կատարվի որ ես աստ եմ ,
 „Եւ քո դարձին և ուղղութեան սոսկ կ'ըսպասեմ .
 „Ի՞նչ որ արիր , ի՞նչ խաղացիր՝ սուս կեցայ ես ,
 „Չե՛հաս արդեօք ժամն այն՝ որ խելքդ գլուխդ բերես :

697 Ե՛ր ես կորցրել եռանդ հոգւոյդ, է՛ր չես ջանար
 Փոյթ մըտանել յերրորդ ուխտեալ քեզ ոսկեդար.
 Յըրուած ի խորշս ամեն ծագաց՝ Խնչ կ'որոնես,
 Գարձեալ ապտա՛կ կ'ուզես՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
 698 Քան զայս աւել լաւ ժամանակ քեզ ո՛վ կուտայ,
 Ըմեն բարեաց ճանապարհ բաց հանդէպ քո կայ.
 Եւ ես եկել եմ արդ քեզ յայց իմ խոստմանց պէս,
 Ի՞նչ կայ պատրաստ, չուզես՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
 699 Ինչ որ Մասիս բերել էի՝ կան խանդարուած,
 Սիրտ ազգիդ չէ առ սուրբ հարսն իմ սիրով վառված.
 Խաղտիկ բազմած կայ հոգւոյդ մէջ տիրուհւոյ պէս,
 Եւ ի՞նչ մընաց. երբ պիտի խելքդ գլուխդ բերես:
 700 Ո՛վ չարաբաստ, որ արդ ինձմէն ես խորթացել,
 Քո սուրբ ծնողի անապական դայլ մոռացել.
 Տես՝ թէ որո՞ց ըստեանց մէջէն կաթն կ'որոնես,
 Եյդ գուշակ չէ՞ որ չպիտի խելքդ գլուխդ բերես:
 701 Ե՛ր մոռացար՝ որ տատասկէն թուզ չի քաղուիր,
 Խաղող որթէն է և փուշի մէջ չի բուսնիր.
 Հերիք չեղա՛ւ թիւր մըտքերովդ ինձ զայրացնես,
 Յետին եսսքերն կասեմ՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
 702 Հարաւ երկրէն բերի դըշխոյն առ Սողոմոն՝
 Ար քո հանդէպ կանգնի որպէս երաստուց սիգնոն.
 Քան Սողոմոն մեծ չեմ՝ որ այս կը յիշեմ քեզ,
 Ըսա՛ թըշուառ՝ երբ պիտի խելքդ գլուխդ բերես:

703 Երհնուէի քիրտ խածամուժին շատ եղև բան՝
 Որ առ անգամ մի խօսեցաւ առ նա Յոնան.
 Եյս ես քանի՞ հազար ամբ են՝ որ կասեմ քեզ,
 Բայց չիք նըշան թէ պիտի խելքդ գլուխդ բերես:
 704 Ո՛ւր են Տիւրոս, կամ Եգիպտոս, կամ Բաբելոն,
 Դաստակերտիդ չե՛մ տար բաժակ՝ զոր արբ Սիդոն.
 Յիմ հարսանեաց լուսակերտ Տան զեօ անարգես,
 Աւստի՞ յուսամ՝ թէ պիտի խելքդ գլուխդ բերես:
 705 Քըննէ գրքերն, քեզ արել եմ ձիրք դրպրութեան,
 Տես հընոց դեմ արած արդար իմ գատաւտան.
 Գաւազանիս հարուածէն է՛ր չը զանգիտես,
 Որ ըսթափիս և ճըգամբք խելքդ գլուխդ բերես:
 706 Յէրբ հանդուրժեմ: Գիցուք թէ քեզ սէր եմ տրել,
 Սիթէ գերեաց Եգիպտոսի չէի՞ սիրել.
 Բայց երբ սիրոյս փոխան ի փայտ բարձրացայ ես,
 Ի՞նչ արարի: Յո՛ւշ բեր՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:
 707 Նոյնպէս քեզ ևս կանեմ անշուշտ՝ թէ դարձ չըղաս,
 Իմ՝ քեզ շնորհած Երեան Արծնի յարգ չը ճանչնաս.
 Լոյս դրպրութեան քո մըտաց մէջ չը տարածես,
 Չիմանաս որ նովաւ տի խելքդ գլուխդ բերես:
 708 Եւ անդրանիկ արօր մըտացդ մըշակութեան,
 Թող որ Սաւուրբ որոնեն էջը մեղրութեան.
 Իմ Սիւծնիս և իմ Հարսին ծընունդ դու ես,
 Իմաստութիւն սիրես, որ խելքդ գլուխդ բերես:

709 Ի մաստոյ թիւն շօրն իմնես չեմք քո բընիկաներ քո
 Ինչով պիտի արդարանաք օտոյիս քոսեր . սա զ/|
 Ի մաստոյ թիւն չը սիրելովդ զեւո՞չ մերժես , ս/|
 Դամակէան սուր չէ՞ այդ թէ խելքդ զլուխդ բերես :

710 Եսա ի՞նչ է արդ աք յապայն քո նըպատակ , զ/| 107
 Մի՞ գուցէ թէ բողձաս Տիմնել քոր աշտարակ .
 Քարինք սորա ո՞ւր կը գլլի ին մինչ փրչեմ ետ ,
 Դա՞ն չէ՞ որ փոյթ զառնաս և խելքդ զլուխդ բերես :

711 Սելով կարաց ըզՏապանակն իմ պահպանել , զ/| 307
 Երբ կամեցայ փրղըշտացւոց ըզնա մատնել , ս/|
 Քեզ չեմ կարող արօրադրել Միոնի պէս , ս/|
 Հերոզոտոսք քի՞չ կան թէ խելքդ զլուխդ բերես :

712 Ենճեա չարի՞ իմ Տապանակն այն դառն ազգէն , 307
 Նոյնպէս անճեա կանեմ Տապանս ի Մասիսէն ,
 Եւ Ոսկեգար՝ որ քեզ շնորհել ուխտել եմ էս ,
 Կը յամեցնեմ այնքան մինչ խելքդ զլուխդ բերես :

713 Ամենայն ինչ պարգևել եմ թէ հասկանա , զ/| 107
 Ես մեզք չունիմ թէ դու թաղես յանձնած մընաս ,
 Յարգողներուն քո ունեցածն կը վրձարես , զ/|
 Քեզ կը թողում դատարակ որ խելքդ զլուխդ բերես :

714 Դու ինձ հետ այն խաղ կը խաղաս ինչ Իսրայէլ 307
 Հաղարաւոր ամք շարունակ էր խաղացել , զ/|
 Ե՛յլ հանգամանք անընչութեան արդ չեն այնպէս ,
 Ինձ չես խաչէր , ըսէ՛ որ խելքդ զլուխդ բերես :

81

709 Ի մաստոյ թիւն շօրն իմնես չեմք քո բընիկաներ քո
 Ինչով պիտի արդարանաք օտոյիս քոսեր . սա զ/|
 Ի մաստոյ թիւն չը սիրելովդ զեւո՞չ մերժես , ս/|
 Դամակէան սուր չէ՞ այդ թէ խելքդ զլուխդ բերես :

715 Մինչ չե էին ամբապընդեալ Տիմոնք լերանց , զ/| 137
 Մինչ չե էին մամուլք ծածկեալ զըլուխք բարձանց .
 Ինձ բնակարան էի ընտրել մերձ ի Շըրէզ ,
 Եւ անդ իջի փառօք՝ որ խելքդ զլուխդ բերես :

716 Մինչև այն օր՝ երբ Տիմնեցի զիմ հարսնարան , զ/| 307
 Տեղին իմ էր ի ծաղ Մասեաց Հինն իմ Տապան .
 Ե՛յլ ի կերտիլ Լըմիածնիս յուսահանդէս ,
 Ե՛յն արարի Տապան՝ թէ խելքդ զլուխդ բերես :

717 Հայկ-Արամի գործքերով դուք էք պանծացել , զ/| 307
 Ես չըկամիմ ձեզ սընապարծ երևոցել .
 Յօժար եմ ձեզ հետ վարիլ ձեր երգածի պէս ,
 Եւ միշտ բողձալ որ նովալ խելքդ զլուխդ բերես :

718 Ինչ որ Հայկին ասիք տուեալ յիւր անձկութեան , զ/| 307
 Ե՛յն ամենայն ետու քեզ ձիր ժառանգութեան .
 Երդ այն միայն դարձեալ ի քէն պահանջեմ էս ,
 Օերթ փոխատու եկեալ թէ խելքդ զլուխդ բերես :

719 Երգել էք թէ քեզ միութիւն առաջ արի , զ/| 307
 Երէք հարիւր անձանց մէջ մի դրրի հոգի .
 Ե՛յն միութիւն միայն ցանկամ տեսանել էս ,
 Ի քուսմի անձին ծաղկեալ որ խելքդ զլուխդ բերես :

720 Հուսկ տըւել եմ աներկեան վրտահուծիւն,
Եմենքդ գրտել էք իբր ձեր մէջ նոր զօրութիւն.
Եւ արդ դարձեալ նոյն արութիւն քո նախնեաց պէս
Տոյց տուր յանձինդ որ նովաւ խելքդ գլուխդ բերես:

721 Կրթոն ասիք տուեալ Հայկին հաւատ Նոյեան,
Որով եկաց դէմ Նեբրոդի մոլորութեան:
Նոյն անարատ կրթոն ըստոյգ շնորհեցի քեզ,
Եւ այժմ այնուիկ բաղձամ որ խելքդ գլուխդ բերես:

722 Քեզ նետ ասիք տուած ձեռամբ իմ հրեշտակի,
Որ օգնեց քեզ ի յուսարեկ ժամանակի.
Եյն նետ լոյս չէր՝ ծաղեալ վերուստ տառ շողապէս,
Երգ այն շողով խընդրեմ որ խելքդ գլուխդ բերես:

723 Լուսոյն նրպատ պարզեցի քեզ դրպրութիւն,
Որով բացի իմ և քո մէջ յարակցութիւն.
Դու ըսկրսար ինձ հետ խօսիլ հրեշտակաց պէս,
Եյն գրպրութեամբ ըղձամ որ խելքդ գլուխդ բերես:

724 Երեանաւոր դարուք առաջ դուք էք երգել,
Թէ դիցազուն Երամ նախնի էք ունեցել.
Որ Հայ բարբառ տարածել է ուսուցչի պէս,
Գոնէ այդու ջանաւ որ խելքդ գլուխդ բերես:

725 Թէ իսկապէս Հայկ-Երամայ ես սերունդէն,
Գէթ դուզնաբեայ նըշան ցոյց տուր նոցա գործքէն.
Կամ քո կրթոն սուրբ պահպանէ հին Հայկի պէս,
Որ յոյս առնում թէ պիտի խելքդ գլուխդ բերես:

726 Կամ թէ չեզուզ մեծարել տուր՝ գործ դընելով,
Պաղղիացւոց, դերմանացւոց նըմանելով.
Չեմ ասիր՝ թէ բըռնադատէ Երամի պէս՝
Քո մէջ պատուէ որ քիչ քիչ խելքդ գլուխդ բերես:

727 Մինչև այսօր գանգատդ էր՝ թէ չունիմ հանդիսս,
Եւ կամ մատնեալ ի ճանկ տէրանց անգութ և խիստ.
Եհա տաճար խաղաղութեան բացեալ կայ քեզ,
Տեսնեմ զիւրդ պիտի խելքդ գլուխդ բերես:

728 Պարզեւել եմ քեզ Հայրապետ Հայրենասէր,
Իմ Գէորգն է արդ քո Հովիւ՝ Հայր որդեսէր.
Իմ տան մէջ նոր պարտեզ տընկէ դըրախտի պէս,
Կարեմ յուսալ՝ որ այդու խելքդ գլուխդ բերես:

729 Գէորգ կանգնեց Ենձինս համար՝ նոր ձեմարան,
Քո զաւակաց տեղի ուսման և կրթարան.
Թող գան ուրեմն քո ձաղք անբիծ ազանեաց պէս,
Ենդէն թառիլ, որ նովաւ խելքդ գլուխդ բերես:

730 Գէորգ հանցէ դաւաղանաւ ջուր ի վիմէն,
Որպէս երբեմն Սոսէս ցրպոյն յապառածէն,
Թող գան որդիքդ այն ջուրն ըմպել առատապէս,
Որ զովանան, զի այնու խելքդ գլուխդ բերես:

731 Գէորգ բերցէ նոր մանանայ յանապատի,
Որ կերակուր լիցի ճոխոյ և աղբատի.
Թող գան քաղցեալ քո զաւակունք թրուհնակաց պէս,
Ուտել յագիլ՝ որ նովաւ խելքդ գլուխդ բերես:

732 Թէ չը յարգես իմ քեզ յանձնած այսքան քանքար,
 Քեզ հետ կ'անեմ ըստանացեալ դատն իմ արդար.
 Եմենայն ինչ կ'առնում ձեռքէդ տիրողապէս,
 Արագարգեւեմ այլոց՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

733 Գու ես այգին իմով ձեռամբ յերկրիդ տրնկեալ,
 Ենպարտական փրկչին արեամբ ցանդ ոռոգեալ
 Քանիցս եկի խրնդդ քո մէջ պրտուղ պէս պէս,
 Տեսի՛ որ դեռ չիք յոյս՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

734 Ենպարտուղ ծառ, որ ոչ թղենուոյն հաճոյացար,
 Ոչ թագաւոր՝ սլրախարար որ թ ըստացար.
 Խրնդրես արժան քեզ հովանի դրժնիկի պէս,
 Ուր պատրաստ կայ հրդէհ՝ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

735 Ոչ միայն չես պահած քո մէջ սուրբ միութիւն,
 Եյլ և նորա տեղ զրրել ես այլայլութիւն.
 Մնացորդ ճիւղերդ որպէս ումպետ կը քաղեմ ես,
 Ենմիաբան մընաս՝ որ խելքդ գլուխդ բերես:

736 Ա ըստահութիւն ի գորութիւնդ նոր շարժեցի,
 Մինչ հիւր եկայ գաղտ ի բանակ Դաւիթ-բէկի.
 Եյլ գու հարեր իմ Մըխիթարն ի խրնձորեզ,
 Խորտակեցիր քո սուր ին խելքդ գլուխդ բերես:

737 Արօնիդ մէջ ևս գաղջ ես որպէս ջուր լըճակի,
 Քո եռանդեան պէտք են վերուստ շանթք կայծակի.
 Թագեասէս և Գրիգորէս շրջես երես,
 Եյլ ևս յոյս ինչ չունիմ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

738 Եյն դրարութիւն որ ըստացար այնքան դիւրեան,
 Քո ծուրութեամբ համարեա թէ իսպառ կորեալ.
 Նորա արժէք ոչ ճանչցել ես և ոչ գիտես,
 Իշոյ դէմ վարդեղն թէ խելքդ գլուխդ բերես:

739 Մէկ պատկառիր, տես քեզ լեզուդ ոյք կ'աւանդեն,
 Մանկունք սերեալք քաղդէածին խառն արգանդէն,
 Թէ իմ շնորհած մանեկի գին չըճանաչես,
 Պարանոցդ կ'առնում որ խելքդ գլուխդ բերես:

740 Եյնպէս կ'անեմ որ քո լեզուն և այբուբեն,
 Որ Մեսրոպին մերթ յանձնեցաւ աւանդ յինէն,
 Եմենայն տեղ լինի անարգ գարշելեաց պէս
 Եւ ոտնակոխ՝ որ այնու խելքդ գլուխդ բերես:

741 Ոչ դու անտի յաջողես շահ ինչ տեսանել,
 Եւ ոչ օտարք հաճեսցին յայն ակն արկանել.
 Ժամանակի կորուստ միայն պիտի կոչես,
 Եյնքան անպետք կ'անեմ որ խելքդ գլուխդ բերես:

742 Նորա գիւտոյ համար քրրտիւք չը թափեցիր,
 Եւ ոչ նորա անընդունեան միտք հասուցիր.
 Քո ոտից տակ մընաց ընկած մարգարտի պէս,
 Չը ցանկացար՝ որ նովա խելքդ գլուխդ բերես:

743 Է՛ր քո լեզուն չըճողկեցրիր մինչ յայն կոպար,
 Որ այլոց պէս գէթ կենդանի մընայր բարբառ.
 Կամաչէիր քո հայ լեզուէն, ուսար պէս պէս,
 Ինչ ցանեցիր՝ հընձեա, որ խելքդ գլուխդ բերես:

744 Թէ պարզեա՞ծ լինէի այդ մէկ այլ անգղէ, արցր մէջ ար
 Երդ յօրինած կ'ընէր լեզու համաշխարհի. ո՞նձ ո՞ր
 Պատուէրիս դէմ սրբբութիւնն իմ մասնեցի քեզ,
 Երդ զիս նեղէ կրսկի՞ծ թէ խելքդ գլուխդ բերես:

մէքմաւա՞յ զի՞նք բարձր քեզ սնու յիմ սպիտաք իմի՞նք ար
 Երկրորդա՞ն մասի միջնա՞յրաց. գլխա՞նքն գնորմա՞ն Ս
 սեպանա՞նք մի՞ք իմանն ծա՞ղանք յիմ լե՞ծ
 : սեղծի բոխոյ՞ք բցնի՞ք զի կալուածս հարսբաշեանց, որք ի Տաւրիկս

մեկուսիս մ'ստոյն ոչ զո՞ւ յեմա՞յ սխալ՞ յ 087
 Երկրորդա՞ն մասի միջնա՞նք իմի՞նք միտոյ՞ք Ս զի
 սխալ յարեալքս բոլորն զիմի բնու սխալմն յ
 : սեղծի բոխոյ՞ք բցնի՞ք զի կալուածս հարսբաշեանց, որք ի Տաւրիկս

մեկուսիս միջնա՞նք ստոյն մասնա՞նք յիմ լե՞ծ
 Երկրորդա՞ն մասի միջնա՞նք զստոյն զն ոչ
 : սեղծի բոխոյ՞ք բցնի՞ք զի կալուածս հարսբաշեանց, որք ի Տաւրիկս

ԱՐԻՊԱՆՔ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Եջ	Սող	Սպեալ է	Ըմբեղե
17	17	ունայ	ունայն
20	11	անարգիլ	անարգիլ
28	11	պարսուց	պարսուց
59	13	Հոռութայ	Հոռութայ
72	19	յաղաչ է	յաղաչ է
80	22	եղբ	եղբ
88	7	Թղլ	Թղլ
90	4	Քրկին	Քրկին
91	5	Իմ մարտին	Ի մարտին

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0333664

